

redaktorė

Reda Sopranaitė

bendradarbiai

Daina Čyviėnė

Jurga Dirkstyė

Jurga Jurkeviėiūtė

Ramunė Kubiliūtė

Vita Kuodytė

Jurgita Rakauskaitė

Karolina Šiaulytė

Kun. Kęstutis A. Trimakas

Vaidotas Vaiėaitis

dizainerė-maketuotoja

Jūratė Juozėnienė

stilistė

Vincenta Velžytė

administratorė

Marija Striuogaitytė

leidžia

Viešoji įstaiga

„Ateities leidybos centras“

įmonės kodas 301697039

sąsk. nr. LT87 7300 0101 0751 5327

Žurnalas leidžiamas nuo 1911 metų

ISSN-1392-9518

redakcijos adresas

Pilies g. 8, Vilnius

tel. 8-616-34013

el. p. zurnalas@ateitis.lt

www.ateitieszurnalas.lt

rėmėjai

remia projektą:

„Nuo asmens iki asmenybės“

rubrikos:

prisiminkime

netylėjimas

žaidimai **Dievo** laukuose

skirta 60 tūkst. Lt

spaustuvė

ARX REKLAMA

tiražas – 1200 egz.

Viršelyje –

Eglė Šutaitė

Rido Damkevičiaus

nuotrauka

„Lupatų visur rasi“

Būna, jog į atmintį įsiskverbia mintis, posakis ar vienas žodis išgirstas, nugirstas pakelėje, perskaitytas laikraštyje ar knygoje. Lyg kas tiestų pagalbos ranką, padėtų ką nors prisiminti, įsiminti, padėtų atsikvėpti, nors akimirksniu pajauti palaimą...

Nė nepajutau kaip pradėjau kartoti vieną sakinį iš Jono Mikelinso pamąstymų „Kas lietuvių gena iš Lietuvos“: „Lupatų visur rasi“. Bet mažiau ne apie smetoninių laikų žydą lupatininką, be kurio neišsiversdavo nė viena kaimo moterėlė, šeimininkė ar ponija. Jis dirbo savo darbą, vystė savo verslą, dirbo kantriai, kasdien, čia, kur gimė, kur gimė jo vaikai. Jam išvažiuavus iš kiemo švaresnės likdavo priemenės, kamarnos, diendaržiai... Išveždavo lyg kažką nelabo, atgyvenusio...

Prieš sušaudymą jo sūnus prekiaavo krautuvėlėje netoli šventoriaus didžiųjų vartų, turėjo savo tikėjimą ir didelį pagarbos jausmą savo tėvui. Šis jausmas buvo didesnis už meilę, nesugriaunamas.

Lupatų rasi visur. Manot, kad apie lupatas kalba rašytojas? Rašytojas kalba apie žmogų ir darbą, t.y žmogiškumą. Kviečia pradėti nuo lupatų... Nuo lupatų priemenė, valstybė, bažnyčioj, mokykloj, kalboj, šeimoj, kasdienėj maldoj, kasdieniam darbe. Kas mus išmokė prieš didžiąsias šventes – Kalėdas, Velykas – apsiukuopti, apsišvarinti kieme, bute, bet pamiršti apsiukuopti savyje, sieloje? Per daug dažnai lupatos lieka sieloje, kalboje, darbuose.

Džiaugėmės balandžio sniegu, užklojusiu šiukšlynus, nors kokiai dienai. Jis buvo skirtas ne tik mūsų dvasinei ubagystei uždengti, bet ir šviesiam praregėjimui nesibaijančioj eisenoj palydint žodžių ir darbų auksarankį poetą prie tautos stiprybės pamatų. Ten jam nebus ramiau, bet gal mums bus drąsiau.

Didysis Lietuvos kėlėjas, lietuviybės žadintojas inž. Petras Vileišis kvietė dirbti, kad visiems būtų geriau. Darbas Jam buvo laisvė asmens ir tautos, kuriančios valstybę.

M. K.

tikėjimas

Andrius Navickas	4	Benedikto XVI dvasinis palikimas (II)
Kun. Kęstutis A. Trimakas	7	Persiorientuojant...

prisiminkite

Reda Sopranaitė	10	XXIII Nepriklausomybės pavasaris
-----------------	----	----------------------------------

susipažinkime

Darius Polikaitis	14	Dievas, Tėvynė ir muzika
Andrius Navickas		

netylėjimas

Veronika Lileikienė	19	Altruizmas ir nesavanaudiškas elgesys: psichologinis požiūris
Lina Kančytė	24	Sentimentai unikalčiai lietuvių tautai
Justina Karlonaitė	27	Mano kelias į ateitininkų šeimą
Donatas Puslys	28	Keli pasvarstymai ateities tematika

neliberaliai

Rugilė Kazlauskaitė	33	Stengėmės gyventi laisvo žmogaus gyvenimą
---------------------	----	---

įspūdžiai

Eva Savickaitė	37	Kelionė Šiaurės Amerikos upėmis, taiga ir Centrinės Amerikos atogrąžų miškais
----------------	----	---

žaidimai Dievo laukuose

Justina Katkevičiūtė	44	Ką rinktis: lietuvių „Katedrą“ ar vengrų „Lilijomą“?
----------------------	----	--

LUX

Sofija Lėckaitė	48	Man be tikėjimo nėra gyvenimo
-----------------	----	-------------------------------

atgal į ateitį

kun. Stasys Yla	51	Ateitį regim Tėvynės laimingą
-----------------	----	-------------------------------

skaistykla

Romualdas Kriaučiūnas	54	Pažinimo šaltinis
Tomas Taškauskas	56	Apie tikrąją meilę – nevyniojant į vatą

užsienyje

Ramunė Kubiliūtė	58	Šiaurės Amerikos ateitininkų veiklos nuotrupos
Vasario 16-osios gimnazijos Vokietijoje ateitininkai	60	Mūsų sveikinimas
J. I. F. Kalvelis	61	Argentinoje...

nekasdienybė

Dominyka Urbaitė	61	Kovo 11-oji Kaune
Jurgita Paulauskaitė	62	Pavasariškos Kazimierinės Ukrainuose
Vita Kuodytė	63	Karališko Vilniaus apmąstymai

Benedikto XVI dvasinis palikimas (II)

Andrius Navickas

Popiežius Benediktas XVI atkakliai kartojo, jog esame patekę į krizę. Kitaip sakant, esame situacijoje, kai tenka rinktis, kaip gyvensime toliau, nes tai, kaip gyvenome iki šiol, labai sukomplikavo mūsų gyvenimą ir pribrendo permainų būtinybė. Kiekviena krizė yra veikiau dovana nei nelaimė. Tai galimybė atsikvošėti ir grįžti prie pamatinių klausimų, tai priminimas, kad esame kryžkelėje, turime ne tik laisvę, bet ir atsakomybę.

Kryžkelėje

Sąvoka „krizė“ per kelis pastaruosius dešimtmečius labai išpopuliarėjo politikų, ekonomistų, sociologų, psichologų kalbose. Kalbama apie gyvenimo šeimoje krizę, apie demografinę krizę, griaušančią tą socialinės rūpybos modelį, kuris, kaip atrodė, ištirpdė sudėtingas įtampas, apie švietimo sistemos krizę, kurios skaudžiausia apraiška – didėjantis moksleivių neraštingumas ir negebėjimas ieškoti savo kelio informacijos jūroje. Kaip taikliai pastebėjo popiežius Benediktas XVI, šioje skundų ir nepasitenkinimo lavinoje paskęsta dar viena svarbi krizė – sutriko mūsų gebėjimas visapusiškai apmąstyti situaciją, kurioje esame, tas „vaistų“ arsenalas, prie kurio buvome

pratinami pastaruosius kelis šimtus metų, negydo, tik komplikuoja situaciją, o mes to nenorime pripažinti ir tik didiname „vaistų“ dozes.

Nuo Apšvietos laikų mums kartojama, kad turime būti racionalūs bei pragmatiški ir tai esą „vais-tai“, padedantys įveikti visus iššūkius. Ši tezė nebūtų tokia pražūtinga, jei „racionalumas“ nebūtų sutapatintas su technokratizmu, o „pragmatiškumas“ nebūtų suvokiamas kaip ekonominio veiksmingumo kultas. „Protingas ir pragmatiškas“ nūdienos žmogus įsitikinęs, kad visa tai, kas negali būti išreikšta matematine formule, turi būti pakišta po mikroskopu, o tai, kas neprisi-deda prie finansinės galios didinimo, neturi prasmės. Visa tai veda prie žmogiško-sios būties nuskurdinimo ar

net nužmogėjimo. Tiek nacistinės, tiek komunistinės koncentracijos stovyklos – šiuolaikinio technokratinio mąstymo kulminacija. Blogiausia, kad šiam mąstymui labai trūksta savikritikos ir vieną pražūtingą projektą jis bando taisyti kitu, ne mažiau pražūtingu. Nieko nuostabaus, kad ir dabartinė Europa šiandien, išsižadėjusi krikščioniškų šaknų, išsigandusi ateities, išgyvena vis didesnę tapatybės krizę.

Pasak Benedikto XVI, mes neturime bijoti krizių. Jos gali tapti svarbiu atsinaujinimo, pokyčių galimybe. Viešpats niekada mūsų nepalieka ir neduoda sunkesnio kryžiaus nei galime panešti. Svarbiausia, kad turėtume drąsos pripažinti, jog patekome į krizę, įvertinti klaidas, kurios į ją atvedė, ir bandyti keisti situaciją norima kryptimi. Tai tikrai įmanoma, jei tik nesilaikysime įsikibę tų reagavimo į problemas būdų, kurie patogiausi, bet, deja, neištirpdo problemų.

Kristocentriška perspektyva

Benedikto XVI tvirtiniu, dabartinė Vakarų civilizacijos krizė tiesiogiai

susijusi su užmarštimi pamatinio fakto, kad ne žmogus sukonstravo Dievą kaip pagalbinką, tarną, įrankį, bet Dievas sukūrė žmogų. Renesanso pagunda teigti, kad žmogus yra visa ko atskaitos taškas ir pasaulio šeiminkas, kurią vėliau sustiprino Apšvietos pretenzija paversti Dievą atsakovu Proto teisme, atvedė ne žadėtos laisvės ir laimės link, bet prie sutrikusios tapatybės ir reliatyvizmo viruso sukeltos silpnatystės ir nihilizmo.

Šiandien mes labai daug kalbame apie proto svarbą, bet vis mažiau naudojames proto gebėjimais ir tikime racionalios diskusijos svarba. Šiandien mes labai prakilniai kalbame apie žmogaus turtą gyvybę, orumą ir vis labiau save ir kitus pradedame suvokti tik kaip priemonę, daiktą. Jaučiame, kad kažkas

ne taip, klimpstame į nesi-baigiančias ekonomines ir politines problemas, tačiau laikomės įsikibę iliuzijos, kad svarbiausia yra atrasti dar veiksmingesnį vadybos metodą, dar labiau didinti vartojimo tempą, tarsi pats vartojimas būtų laimės ir laisvės sinonimas.

Nors šių laikų pasaulyje krikščionybę bandoma nugrūsti į atokų kampą, tačiau būtent krikščionims šiandien tenka labai svarbi prievolė priminti pamatinius klausimus ir pasiūlyti alternatyvius sprendimus. Bėda ta, kad mes, krikščionys, to nesugebame padaryti, nes ir patys nebesame kristocentriški ir siekiame ne tiek Išganymo, kiek terapijos ir psichologinio komforto. Pasak Benedikto XVI, Bažnyčios dialogas su biblinių sūnų palaidūną primenančiu pasauliu nėra

toks prasmingas, koks galėtų būti, nes mes patys, katalikai, per menkai pažįstame savo tikėjimą, mums trūksta pasitikėjimo Dievu ir drąsos išsakyti Kristuje, o ne kurioje nors ideologijoje. Todėl, jei norime gydyti pasaulį, turime pirmiausia sveikti patys. Vienas iš aktualiausių nūdienos uždavinių – nuosekli ir visapusiška katechizacija. Tik tada, kai mes degsime tikėjimu ir augsime Dievo pažinime, mes galėsime būti tikri Gerosios Naujienos liudytojai ir kitiems.

Benediktas XVI ypatingą svarbą teikė Tikėjimo metų paskelbimui ir siejo su jų programa dideles viltis. Dokumente „Tikėjimo vartai“ popiežius kreipėsi pirmiausia į mus, kurie vadiname save krikščionimis, primindamas, kad tikėjimas – tai kelionė, kurioje labai svarbu kiekvie-

Jūratės Juozėnienės nuotrauka

na akimirką klausytis Dievo ir mokytis iš Jo. Būti krikščionimi – tai visada būti Jėzaus mokiniu. Tik tada mes galime patraukti ir kitus, tik tada mes nešime pasauliui veiksmingą vaistą, kurį ne patys sukūrėme, bet jo autorius yra viso pasaulio Kūrėjas.

Vakarų civilizacijos gydymas

Kristocentriškos perspektyvos atnaujinimas – *kai Dievas pirmoje vietoje, tai viskas savoje vietoje* – mums pateikia dvi svarbiausias priemones Vakarų civilizacijos žaizdoms gydyti.

Pirma – tai **proto reabilitavimas**.

Šiuolaikinis pasaulis yra susirgęs pavojingu reliatyvizmo dogmatizmu. Reliatyvizmas sureikšmina skirtības ir atmeta visa tai, kas mus sieja. Jis užsklendžia žmogų nuo kitų, nes atmeta jungiančios ir išlaisvinančios tiesos egzistavimą. Žmonės užsisklendžia savo egoizmo bunkeruose. Reliatyvizmas yra dogmatiškas, nes neigia racionalaus dialogo ir susikalbėjimo galimybę. Pasak Benedikto XVI, reliatyvizmas mus veda arba prie agresyvaus iracionalizmo, arba prie sentimentalus, sukarikatūrinto „dvasingumo“.

Teroristai, prisidengę islamu, yra ne tik karingo nepakantumo kitoniškumui, bet ir agresyvaus iracionalumo apraiška, o „politiškai korektiška krikščionybė“,

suvokianti Dievą kaip pliušinį meškiuką, kurį gali maigyti kaip nori, o pabodus nugrūsti į kampą – tai sentimentalus humanitarizmo, drungno „dvasingumo“ pavyzdys. Abu šiuos kraštutinius popiežius Benediktas XVI vertina kaip pavojingus nukrypimus ir tvirtina, kad krikščionybė ne tik nedraudžia naudotis Dievo padovanotu protu, bet netgi reikalauja mąstyti ir klausti. Protas ir tikėjimas nėra nesutaikomi varžovai, bet du sparnai, kurie leidžia mūsų pažinimui pasiekti svaigias aukštumas. Tikėjimas nuskaistina protą, o protas suteikia tikėjimui apibrėžtumą. Jie reikalingi vienas kitam ir atskirti abu nuskursta.

Antra – tai **šventumas, kaip drąsa būti savimi**.

Pasak Benedikto XVI, šių dienų pasaulyje vis labiau pažeidžiama pusiausvyra tarp mūsų techninių galimybių ir turimos moralinės energijos prasmingai jas panaudoti. Tai atveria kelią savidestrukcijai. Šiandien vyraujanti kultūra neigia pamatinį žmonių solidarumą, ji yra apsėsta veiksmingumo ir patogumo demonų ir žmogaus ribas priima kaip ligą, kurią reikia gydyti. Šioje situacijoje ypač svarbu prisiminti, kad žmogus Dievo sukurtas laimei. Kiekvienas turime savo unikalų kelią pas Dievą ir besąlygiškas pasitikėjimas tuo, ką Dievas mums siūlo, yra mūsų šventumo prielaida.

Popiežius Benediktas XVI įsitikinęs, kad vienteliai tikri Bažnyčios ir pasaulio atnaujintojai ir reformatoriai buvo ir yra šventieji. Tai nėra superherojai, talentingesni ar Dievo labiau mylimi nei kiti, bet žmonės, kurie išdrįso Kūrėjui tarti besąlygišką „taip“, kurie leidžia Dievui švytėti jų gyvenimuose.

Mūsų bėda, kad daugelis patikėjo, jog šventumas yra ne mums, ir pamiršome, kad kiekvienas žmogus yra kviečiamas šventumui ir tai yra ne gyvenimo atsisakymas, bet būtent atsivėrimas gyvenimui, kuris nėra apgraužtas, apnuodytas nuodėmės.

Protas ir meilė gali išgydyti pasaulį. Tam reikia ne tiek daug – kad mes, krikščionys, nebijotume mąstyti ir mylėti. Ne vien piktintumės tuo, kad pasaulis netobulas ir jame daug tamsos, bet taptume žvakėmis, kurios nušviečia kelią ir kitiems. Pats popiežius Benediktas XVI tikrai buvo tokia žvakė, kuri visus aštuonerius savo pontifikato metus švietė ryškiai ir šildė kitus.

Kovo 13 dieną sužinojome Benedikto XVI įpėdinio vardą. Naujasis popiežius Pranciškus daug kuo gerokai skiriasi nuo pirmtako. Tačiau jau pačioje naujojo pontifikato pradžioje tapo akivaizdu, kad jis labai rimtai priima Benedikto XVI dvasinį palikimą ir, tikiu, taps tuo Benedikto XVI išmelstu šventuoju, kuris keičia Bažnyčią ir pasaulį. ■

Persiorientuojant...

Du pirmieji pasisakymai Lietuvos studentų pasipasakojimų serijoje apie tikėjimo reikšmę jų gyvenime lietušios (Paulius) ir meilės (Auktuma) ieškojimą. Šis trečiasis (Jovaro) liečia pasaulėžiūrinį persiorientavimą – iš netikėjimo į gyvą tikėjimą.

Tikėjimas – psichopatiškas ritualas bobulytėms

Dvyliktoje klasėje rimtai susimąščiau apie savo talentą, kurio užuomazgos pasireiškė net ankstyvojoje vaikystėje. Mane pradė-

jo girti mokytojai, direktorė, o mano humoreskas, apsakymėlius kartkartėmis išspausdindavo tai vienas, tai kitas leidinys. Nuo to laiko aš vaikščiojau pakėlęs galvą. Truputį vėliau man buvo pasiūlyta dalyvauti respublikos mastu rengiamame moksleivių kūrybos konkurse. Nusiunčiau... Ir štai kokia sėkmė – pirmą vietą!

Egzaltuotas nuo laurų vainikų apsvaigusioje iš džiaugsmo sąmonėje pasakiau: „Štai kur slypi laimė...“ Pradėjau daug skaityti, studijuoti, nagrinėti enciklopedijas, žodynus. Norėjau tapti talentingesnis už kitus, troškiau būti pirmasis. Mokykloje pasiūlydavau iš negabių draugų... O tu, kuriems sekdavosi, tiesiog neapkęsdavau...

Jūratės Juozėnienės nuotrauka

Tikėjimas – tai kelionė, kurioje labai svarbu kiekvieną akimirką klausytis Dievo ir mokytis iš Jo

Eidamas į namus po pamokų, turėdavau pereiti per šalimais stūksančios didelės, skliautuosios bažnyčios šventorių. Negalėjau nė įsivaizduoti, kaip sveikai protaujantis žmogus gali ką nors bendro turėti su šia krikščioniška chimera, monstru, kuris atima iš asmens visą džiaugsmą, visą vitališką energiją bei visą troškimą patirti žemiškųjų malonumų pilnatvę.

Tikėjimas man buvo tarsi psichopatiškas ritualas, skirtas nuo senatvės nukvaišusioms bobulytėms, kurios daugiau nieko ir nebegalėjo nuveikti gyvenime, kaip tik klūpoti prieš kažkokį senovės mitų nukryžiuotą herojų Jėzų.

Kai sėkmingai pasibaigė abiturų egzaminai, aš nė nedvejodamas išsiruošiau į sostinę studijuoti literatūros ir gimtosios kalbos. Ap-sigyvenau pačiame Vilniaus centre. Bendrabutyje susipažinau su daugeliu man dar gerai nežinomoms „bohemos“ atstovų.

Bet staiga... Vieną rytą po visą naktį vykusių išgertuvių pabudau vienas mūsų mažame, apšnerkštame kambarėlyje. Trijose kitose lovose patalai gulėjo kniste sukništi ir nešvarūs... mėtėsi įvairiausios knygos. Sukrypęs stalas blizgėjo nuo kažkokių bjaurių pamazgų sluoksnio, gausiai nusėtas

nuorūkomis ir tuščiais buteliais... Viskas aplinkui nepaprastai dvokė!

Suvokiau, jog tai, ką matau, yra manosios sielos atspindys... Nuo to lemtingo ryto manyje viskas suskilo. Tai užgriuvo mane taip netikėtai, kad aš vos vos teištvėriau... Kaip tik prasi-dėjo sesijos metas, artėjo egzaminai. Tegalėjau sėdėti ir klausytis savo paties dvasioje vykstančios tragedijos garsų. Netrukus išėjau iš Universiteto ir sugrižau į namus.

Pastaruosius savo gyvenimo įvykius su Dieviškosios Apvaizdos veikimu ėmiau sieti tik po gero pusmečio, praleisto skausmingoj agonijoj... Šiam žingsniui mane paskatino močiutės laidotuvės. Būdamas vaikas ją nepaprastai mylėjau. O ir visi turbūt jai jautė tą patį, nes ši liesa, pakumpusi, kukli moterėlė spinduliavo tokia teigiama energija, jog net didžiausias cinikas būtų pripažinęs jos sielos šventumą. Man žaibiškai nušvito protas: tas gerumas, atsidavimas kitiems ir meilė, kuri gyveno šiame žmoguje, negalėjo išnykti... tikrai išliko, iškelia-vo, pakilo... (tolesnių žodžių nedrįsau tarti, bet vėliau vis tiek ištariau) pas Dievą!

Pradėjau kartkartėmis lankytis bažnyčioje. Ėmiau rašyti savotiškus užrašus: MONOLOGAI DIEVYBEI: „Viešpatie, esu vienas iš daugelio, kurie gimė su dovana. Esu vienas iš šimtų, kurių sąmonėje yra užko-duota užduotis. Kokia maža

jų dalis įvykdo savo misiją žemėje. Kodėl taip atsitinka? Atsakymą suradau: Tu padarai taip, kad tokie žmonės gimtų, tačiau yra ir tas, kuris tam prieštarauja...“

Praslinkus keliems mėnesiams dienoraštyje atsirado tokie žodžiai: „Dabar suvokiau, jog privalau „išlaikyti“ bandomąjį, Dievo sugalvotą, laikotarpį su savąja kančia, kuria turiu išmokti džiaug-tis, nes ji – svyruojantis tiltas per bedugnę, kuri privalau pereiti, norėdamas išlikti ir būti nugalėtoju Dievo akivaizdoje. Tad, Viešpatie, sergėk mane ir neleisk išklusti iš ten, kur galų gale įžengiau.“

„Vieną dieną ėmiau skaityti Evangeliją. Tuomet supratau, kad tikroji žmonių gerovė ateina tik per jų vidines vertybes. Tąkart suvokiau, ką reiškia žmogui Tikėjimas, Viltis ir Meilė.“

Jovaras

Išvados

„Suvokiau, ką reiškia Tikėjimas, Viltis ir Meilė.“

Pradžioje egocentriška pasaulėžiūra. Jovaras gana trumpu laiku jaunystėje susikūrė pasaulio vaizdą, kurio centre buvo jis pats. Tą centrinę vietą jis užėmė, įsitikinęs savo nepaprastais gabumais rašyti. Taip, ankstyvą jo „karjerą“ lydėjo pasisekimai ir pagyrimai. Visa tai jis priskyrė sau: ir gabumus, ir pasisekimus. Ir jis greit nutarė savo paties pastangomis

statyti savo gyvenimo laimę: tapti garsiu rašytoju, laimintiu didelę garbę ir gausius turtus. Šiame pasaulyje visa sukosi apie jį. Žmonės: jį giriantys, kurių nuomonė jam kuteno širdį; kiti – gabūs jo konkurentai, kuriems jis pavydėjo; negabūs – verti tik jo paniekos. Žinoma, kad šiame pasaulyje, kurio centre jis pats, nebuvo vietos Dievui; paniekos buvo verti visi, kurie Jį pripažino.

Nenuostabu, kad Jovaro kūryba turinio atžvilgiu nebuvo gili (minėjo tik humoreskas, apsakymėlius). Nestebina, kad savo gyvenime jis ieškojo „laisvės“ ir bendravo su tokiais pat, kaip jis, „laisvai“ gyvenančiais.

Kambarys po naktinių išgertuvių Jovarui pavaizdavo jo paties sielos vidų. Pritrenktas ėmė busti, griūvant jo paties susikurtam pasauliui ir jo pasaulėžiūrai.

Švintanti dievocentriška pasaulėžiūra. Pirmas pabudimas – neatsitiktinai – kilnus Jovaro močiutės pavyzdys, kuris sugriovė jo „pasaulio“ žemiškąjį materialumą. Tokia, kaip ji, su tokia meile kitiems negalėjo išnykti. Ji gyva, pakilusi pas Dievą.

Iš Dievo – meilė. Iš Dievo – dovanos. Iš Jo – jam duoti gabumai rašyti, kad atliktų kažkokią misiją kitiems... Ir taip netikėtai, pamažu jis pats traukė-

si iš savo dėmesio centro, užleisdamas vietą Dievui. Tačiau tai nežemino jo paties. Priešingai... Jam davė didžią užduotį – „būti nugalėtoju Dievo akivaizdoje“...

Dar daugiau... Jovaras prisipažino Evangelijoje atradęs naujus turtus. „Tą kartą aš pirmąsyk vaizduotėje pabandžiau nupiešti anapusinę Dievo Visatą. Tąkart aš suvokiau, ką reiškia žmogui Tikėjimas, Viltis ir Meilė.“ Tais turtais jis galės dalytis su kitais žmonėmis per savo kūrybą. Jis vėl įstojo į universitetą.

Kun. Kęstutis A. Trimakas

Jūratės
Juozėnienės
nuotraukos

XXIII

ŠVENTINIS KONCERTAS, SKIRTAS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO DIENAI

NEPRIKLAUSOMYBĖS PAVASARIS

Šį pavasarį „Ateitis“ atšventė 102-ąjį Gimtadienį. Jau tapo tradicija „Ateities“ gimtadienį švęsti Nepriklausomybės atkūrimo dienos išvakarėse, kovo 10-ąją. Prieš porą metų rinkomės į Vilniaus rotušę, o šiemet – į Lietuvos nacionalinę filharmoniją. Čia vyko šventinis koncertas „XXIII Nepriklausomybės pavasaris“.

Renginį vedė Gelminė Glemžaitė ir Vytautas Keršanskas

Susirinkusiuosius sveikino Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo akto signataras, diplomatas, visuomenės veikėjas Vidmantas Povilonis ir ambasadorė ryšiams su Pasaulio lietuvių bendruomene Gintė Damušytė

Šventę jaunyste nuspalvino Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos moksleivė, „Talentų ringas“, „Dainų dainelė“ konkursų dalyvė Jovita Jankelaitytė (muzikos mokytoja Natalija Rogožienė). Jai gitara pritarė Šalčininkų Tūkstantmečio gimnazijos vienuoliktokas Anton Žolnerovič

Šventei ruošiasi atsakingai... Šventinį rytą vieni derino techniką, kiti savo balsus...

„Sveikas, jaunime!“ – taip į susirinkusiuosius iš ekrano kreipėsi prof. Vytautas Landsbergis, kurio vardas neatsiejamas nuo Kovo 11-osios. Profesorius priminė, kad „pirmiausia reikia auginti save, kad turėtum ir širdį, ir protą, ir rankas, o tada jau auginsi Lietuvos ateitį, kuri bus ne vien pramogėlių džiaugsmas ir jaunystės šėlsmas, bet ir savo aplinkos, šalies, Tėvynės dvasinė ekologija ir statyba“.

Koncertinę šventės dalį pradėjo M.K. Čiurlionio kvartetas ir solistas Liudas Mikalauskas

Molėtų kultūros centro mišraus vokalinio ansamblio *A Cappella* (vadovė Violeta Zutkuviene) pasirodymas

Istoriniai įvykiai lėmė, kad lietuvių jaunimas šiandien skirtingai išgyvena lietuviškumą. Lietuvoje bręsta jaunimo karta, kuri čia ir dabar pažįsta Lietuvą, apie okupaciją ir kovas dėl laisvės žino tik iš vadovėlių ir pasakojimų. Čia pat, už geografinės Lietuvos sienos, lietuvių mokyklose plevena nepaprastai gyva ir stipri tautiškumo dvasia, o už Atlanto ar Ramiojo vandenynų auga jau ketvirtoji karta išeivijos lietuvių, kuriems Lietuva ne tik jų senelių prisiminimų kraštas, tačiau jų tradicijos, kalba, dainos, kasdienė lietuviška veikla – jų tapatybės dalis. Specialiai šiam koncertui skirtingose šalyse gyvenančios lietuvių bendruomenės sukūrė video sveikinimus. Juos žiūrėdami salėje susirinkusieji ne vienas nubraukė ašaras...

Po koncerto laukė gimtadieninis tortas ir bendravimas

Berniukų ir jaunuolių choras „Ažuoliukas“ yra vienas žinomiausių vardų Lietuvos muzikos pasaulyje. Choro meno vadovas Vytautas Miškinis šįkart „Ažuoliuką“ patikėjo iš Čikagos specialiai į šį koncertą atvykusiam dirigentui Dariui Polikaičiui

Darius - Amerikos lietuvis, išeivijos vaikas, ateitininkas, inžinierius, muzikos mokytojas, chorvedys. Čikagos lietuvių meno ansamblio „Dainava“ meno vadovas ir dirigentas, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos vaikų choro vadovas. Dainų švenčių išeivijoje ir Lietuvoje organizatorius ir dirigentas

Rido Damkevičiaus nuotraukos

Dievas, Tėvynė ir muzika

Pokalbis
su Dariumi
Polikaičiu

Darius Polikaitis – ateitininkas, inžinierius, muzikos mokytojas, chorvedys, žymus JAV lietuvių kultūros veikėjas, eilinį kartą visus žavėjęs savo talentu Nacionalinėje filharmonijoje vykusiame renginyje „XXIII Nepriklausomybės pavasaris“. Su Dariumi kalbamės ne tik apie muziką, bet ir apie tautinės ir krikščioniškosios tapatybės puoselėjimą, apie nuostabią Polikaičių šeimą. Dariaus tėveliai praėjusią vasarą atšventė Auksinį santuokos jubiliejų. Jie užaugino keturis nuostabius, talentingus lietuvačius. Vyresnėlis Darius vedė lietuvaite Lidiją ir jie augina tris vaikus. Visos trys kartos aktyvūs ateitininkai, Dievo ir Tėvynės meilės liudytojai.

Vaikystė ir šeima

Abu mano tėveliai gimė Lietuvoje, tačiau turėjo iš čia pasitraukti, baimindamiesi sovietinių represijų. Mama užaugo Čikagoje, o tėtė – Detroite. Abu susitiko ateitininkų „Dainavos“ stovykloje ir sugebėjo vienas kitame išvelgti tą žmogų, kurį Dievas atsiuntė visam gyvenimui. Praėjusią vasarą gražiai atšventėme tėvelių santuokos penkiasdešimtmetį. Galiu drąsiai sakyti, kad tėvai mums visiems keturiems vaikams (esu pirmagimis, dar turiu du brolius ir sesutę) nepaprastai daug davė ir, svarbiausia, mūsų širdyse sugebėjo uždegti meilę Tėvynei ir Dievui. Tiesa, dar ir muzikai. Ypač

mamai rūpėjo, kad mūsų aplinkoje visada skambėtų daina, kantriai stengėsi atskleisti mūsų muzikinius talentus. Nuo pat mažų dienų prisimenu mums dainuojančią mamą. Ji ugdė mūsų muzikinius gabumus ir, kaip vėliau prisipažino, nerimavo, kad mano jauniausias broliukas, kaip atrodė, svetimas muzikai, nemėgsta dainuoti, nors dabar jau matome, kad jo balsas ir muzikinė klausa geriausia iš visų mūsų.

Užaugau vienoje iš nuostabiausių vietų pasaulyje – Čikagoje, Marquette Park. Čia būrėsi daug lietuvių ir mano tėveliai turėjo kur kas daugiau laiko kalbėti lietuviškai nei angliškai. Mano geriausi draugai nuo vaikystės taip pat lietuviai, ir leisti su jais vasaros dienas tikrame, gražiame parke buvo smagu. Tad vaikystę prisimenu kaip nepaprastai šviesų ir džiaugsmingą laikotarpį. Šalia įprastos mokyklos dar lankėme ir šeštadieninę lituanistinę mokyklą, sekmadieniais būtinai dalyvaudavome šv. Mišiose, tad visos dienos buvo užimtose.

Dievas ir Tėvynė

Labai natūraliai tėvai mums įskiepijo tai, kas gyvenime svarbiausia. Žinojau, kad už Atlanto yra mano tikrosios šaknys, Tėvynė, kuri pavergta. Pirmą kartą į Lietuvą turėjau džiaugsmą atvykti tik 1989 metais. Nuo tada man Tėvynė įgijo realius kontūrus,

tai tapo daugiau nei nostalgiskų tėvų pasakojimų šalis. Tačiau nenusivyliau, pamatęs tikrąją Lietuvą. Priešingai, ši kelionė man tapo svarbiu įpareigojimu dar labiau stengtis puoselėti lietuvišką tapatybę, postūmiu taisyklingsiau kalbėti lietuviškai.

Kartais būdavo paaugliško pamaištavimo, kodėl mano bendraklasiai gali pramogauti ir ilsėtis penktadienio vakare, o aš turiu ruošti pamokas šeštadieniniams lituanistiniams užsiėmimams. Dabar tai man padeda geriau suprasti mano paties vaikus, kuriems tenka pati darbotvarkė, kaip ir man tekdavo. Tačiau gal dėl to, kad lituanistinė mokykla man buvo ne tik dar vienas darbas, bet ir galimybė leisti laiką su draugais, ji neatrodė man kaip našta, kurią trokščiau atsikratyti. Kiek sunkiau buvo jauniausiam mano broliui, kuris svajojo būti krepšininku ir treniruotių laikas sutapdavo su pamokomis lituanistinėje mokykloje. Kaip neseniai pratarė mano tėveliai, gal šiandien kai ką spręstų ir kiek kitaip, tačiau anuomet lituanistinė mokykla atrodė svarbiausia ir broliukui teko su tuo susitaikyti.

Prie Dievo meilės ir Jo svarbos mūsų gyvenime suvokimo, be tėvelių, labai prisidėjo ateitininkų stovyklos. Jos man padėjo suformuoti pasaulėžiūrą ir tapatybę. Esu įsitikinęs, kad tokios organizacijos,

kaip ateitininkai, nepaprastai svarbios jaunam žmogui, nes tai aplinka, kurioje gali kelti pamatinius klausimus, dalytis abejonėmis, ten susitinki su žmonėmis, į kuriuos norisi lygiuotis, kurie verčia pasitempti. Pavyzdžiui, mano jaunystėje didžiulė dovana buvo ateitininkų Žiemos kursai „Dainavoje“. Jiems vadovavo kunigas Stasys Yla, nepaprasta asmenybė. Jis leido mums patiems ieškoti, ginčytis, išsikalbėti, o paskui, nepriėmęs savo pozicijos, bet labai autoritetingai paro-

Dariaus tėvai – Irena ir Juozas Polikaičiai

Liutauro Serapino nuotrauka

dydavo galimus atsakymus į sudėtingiausias klausimus. Iki šiol atsime nu jo paskaitas apie principus, kuriais turi vadovautis ateitininkas. Jo mintys keitė mūsų gyvenimus. Pavyzdžiui, jis pabrėždavo, kad mes turime patys tobulėti, kilti, kad galėtume pakelti kitus. Jis labai akcentavo atsakomybę už kitus, pagalbą aplinkiniams, nuolat primindavo, jog turime būti šviesa, į kurią atsuka akis ir kiti. Taip pat jis daug akcentavo idealų svarbą gyvenime, kalbėjo, kad esą jie suteikia mūsų gyvenimui vertę. Kun. S. Yla sakė, kad nors idealai dažniausiai išlieka iki galo nepasiekiami, tačiau jau pats jų siekimas taurina ir keičia gyvenimą.

Taip pat man labai svarbūs buvo ir Vytauto Vygančio žodžiai, kuris mums, jaunuoliams, daug kalbėjo apie gyvenimo prasmę, apie tai, kad kiekvienas esame pašauktas kažką pakeisti pasaulyje, jį padaryti gražesnę, teisingesnę. Kartą jis kreipėsi ir į mane sakydamas, kad ir aš, Darius Polikaitis, turiu savo svarbų pašaukimą. Tie žodžiai man skambėjo, kaip ypatingas kvietimas stengtis.

Iš ateitininkų stovyklų man išliko aiškus supratimas, kad ateitininkas – tai žmogus, kuris nesitenkina tuo, kas jau pasiekta, bet visuomet siekia tobulėti ir dvasiškai augti.

Labai džiaugiuosi šandien matydamas, kad ir

mano vaikai aktyviai dalyvauja ateitininkų stovyklose ir džiaugiasi tuo, ką gauna. Pavyzdžiui, kai buvo atvažiavęs vyskupas Kęstutis Kėvalas ir bendravo su jaunimu, po šio susitikimo mačiau, kaip švyti mano vaikų veidai, kaip jie dega meile Dievui ir Tėvynei. Tai matyti – didžiausias kiekvieno tėvo džiaugsmas.

Lietuviškos tapatybės perteikimas

Teko sutikti nemažai žmonių Amerikoje, atvykusių iš Lietuvos, ypač jau po Nepriklausomybės atkūrimo, kurie stengiasi kuo greičiau integruotis į vietos aplinką ir užmiršti savo šaknis. Jie tarsi pabėgo iš Lietuvos kaip iš gaisro ir nenori jo prisiminti. Nežinau, kaip būtų buvę man, jei turėčiau kitokius tėvus, tačiau man nė akimirką nekilo minties, kad Lietuva man nesvarbi.

Juk ir su Lidija, savo žmona, susitikome lietuviškame chore. Beje, būtent ji pakvietė mane dalyvauti jo veikloje. Susidraugavome ir įsitikinome, kad esame vienas kitam skirti. Beje, verta pabrėžti, kad susipažinę su Lidija kalbėjome daugiau angliškai. Tik viešuose renginiuose, choro pasirodymuose kalbėjome lietuviškai, o šiaip anglų kalba mums buvo įprastesnė. Tačiau kai santykiai tapo rimti, pradėjome galvoti apie santuoką ir bendrą gyve-

nimą, susimąstėme ir apie mūsų vaikų tautinę tapatybę. Supratome, kad turime patys labiau pasistengti, jei norime, kad jie užaugtų lietuviškai – o to labai norėjome. Tada apsisprendėme namuose kalbėtis lietuviškai. Pradžioje buvo nelengva. Ir dabar į mūsų kalbėjimą įsimašo angliškų žodžių, angliškų konstrukcijų, tačiau tai buvo svarbus apsisprendimas ir vaikai nuo pat pirmų dienų girdėjo lietuvių kalbą, ji jiems yra gimtoji ir pagrindinė.

Galima sakyti, kad iš esmės vaikai eina mūsų jau pramintu keliu: lituanistinė mokykla, lietuviška parapija, ateitininkų organizacija. Mes tikrai jėga jų nevarome, tačiau jie mato, kad mums tai patiko, kad nesigailime, jog skyrėme laiko lietuvių ir jiems tai tapo gyvenimo būdu. Be to, jie turi pranašumą, palyginti su mumis – jiems Tėvyne jau nėra tik pasakojimas, jie gali atvykti į Lietuvą, gali kasdien gauti daug informacijos apie tai, kas čia vyksta. Kiek matau, jiems tai didelė paskata būti geresniems lietuviukams.

Mus su Lidija pradžiugino vyresnėlis, pranešęs, kad apsisprendė ateinančią vasarą mėnesiui su draugais važiuoti savanoriauti į Lietuvą. Mes nedarėme jokios įtakos tokiam sprendimui, jis subrendo jo ateitininkiškoje aplinkoje, tačiau, aišku, džiaugiamės tuo.

Muzikuojantis inžinierius

Ir Lietuvoje, ir lietuviškoje aplinkoje Amerikoje esu geriau žinomas dėl savo muzikinės veiklos ir kartais girdžiu, kai sakoma, jog esu profesionalus muzikantas. Tačiau yra kiek kitaip. Nors nuo pat mažų dienų groju, dainuoju ir muzika man labai svarbi, tačiau mokykloje taip pat daug dėmesio skyriau ir mokslams. Man labiausiai sekėsi tikslieji mokslai ir buvo gana sudėtinga dilema – kokį profesinį kelią rinktis? Norėjosi būti ir muzikantu, ir inžinieriumi.

Tėvėlių paskatintas pasirinkau inžinerijos mokslus. Taip atrodė praktiškiau, konkretnė profesija, be to, kaip tėveliai sakė, nors anuomet man tai neskambėjo įtikinamai, muzikantu galėsiu būti net ir tapęs inžinieriumi. Kai šiandien galvoju apie savo pasirinkimą, manau, kad pasirinkau teisingai. Tikslųjų mokslų studijos mane pripratino prie tvarkos, tapau labiau disciplinuotas. Viso to labai prireikė ir muzikanto veiklai.

Baigiau studijas ir pradėjau dirbti inžinieriumi. Tuo pat metu gana aktyviai dalyvavau muzikiniame gyvenime, grojau. Kartą teko akompanuoti „Dainavos“ chorui. Susipažinome ir susidraugavome su jais. Kai šis choras 1988 metais pradėjo ieškoti vadovo, jie kreipėsi į mane su pasiūlymu. Kiek

Rido Damkevičiaus nuotrauka

Darius su žmona Lidija, dukra Daina, sūnumis Kovu ir Vituku

paradoksali situacija, nes Amerikoje labai daug puikių chorvedžių, kurie puikiai galėjo vadovauti „Dainavai“, tačiau čia reikėjo lietuvių ir man jie sakė, kad nesvarbu, jog neturiu chorvedžio įgūdžių, esą visa tai galima išmokti, svarbiausia, kad jaučiu muziką, turiu klausą ir grojimo praktiką. Taigi, pradėjęs dirbti su „Dainava“, buvau tik pradedantis chorvedys ir stengiausi intensyviai mokytis. Įsijungiau į Amerikos chorvedžių sąjungą, daug studijavau individualiai. Vis dėlto galiu drąsiai sakyti, kad man labai gaila tų choristų, kuriems anuomet vadova-

vau. Jiems teko iškęsti mano eksperimentus. Esu dėkingas jiems už kantrybę. Jie daugiau mane išmokė, nei aš juos anuomet.

Taigi dabar, be pagrindinio inžinieriaus darbo, dar vadovauju „Dainavos“ chorui, kurį sudaro 60 choristų, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos vaikų chorui „Vy-turyš“, kuriame gieda 30–40 vaikų, ir dar esame savo malonumui įkūrę „Dainavos“ ansamblio vyrų vienetą. Su ansambliu neturime nuolatinų repetitijų, sueiname, kai yra noras ar poreikis. Na, o su abiem choris tenka repetuoti ne mažiau kaip kartą per savaitę.

Choras kaip bendrystės puoselėjimas

Choras, mano įsitikinimu, – tai harmoningos visuomenės provaizdis, kur vienas balsas turi derėti prie kito, kur skirtybės jungiasi į vieną melodiją, bet joje neištirpsta. Mes visi turėtume iš choro mokytis bendrystės, kuri gerbia savitumą, kiekvienam leidžia išlikti savimi ir išskleisti talentus, kurie liktų neišskleisti, jei visi dainuotų po vieną ir tik sau.

Parengė
Andrius Navickas

Altruizmas ir nesavanaudiškas elgesys: psichologinis požiūris

Tęsdami altruizmo temų ciklą, pažvelkime į nesavanaudiškumą psichologiniu požiūriu. Psichologiniai tyrimai leidžia atskleisti ryškiausius altruizmo tipus, sąsajas su egoizmu, socialinės biologijos požiūrį, motyvacinę altruizmo sąlygas, ryšį su empatija, savimeilės ir savivarbos reikšmę.

Altruizmo tipai

Socialinėje psichologijoje altruizmas laikomas vertybine orientacija. Tai nesavanaudiškumo savybė, motyvuojanti padėti kitam, programuojanti prosocialų (kitiems tarnaujantį) elgesį. Tarnystė priklauso nuo to, kuriomis vertybėmis grindžiama asmens santykiai su kitu. Prof. K. Trimako teigimu, altruizmas yra rūpinimasis kitu nesiekiant sau naudos, pamirštant save, praplečiant savo egzistencijos erdvę. Tai rūpinimasis kitų gerove. Esant reikalui – net aukojimasis. Parengtis kitiems pa-

dėti mintimis, jausmais, veikiu. Svarbiausia – nelaukiant atpildo. Esminiai nesavanaudiško elgesio tipai yra trys – pagalba, dalijimasis, paguoda.

Sudėtingesnė – pačios pagalbos analizė. Pagalba gali būti įvairi:

spontaniška – neplanuota, vienkartinė, trumpalaikė, pvz., nelaimingo atsitikimo atveju; įsipareigota globa trunka ilgai, pvz., ligonio slauga; savanorystė – garbinga tarnybinė pagalba, suplanuota, savanoriška.

Mokslininkai išskiria penkias altruizmo formas:

*pròto*altruizmas (gr. *protos* – pirmas) – biologinis, pradinis, globėjiskasis, motiniškasis, aptinkamas gyvūnų pasaulyje;

generacinis (kūrybiškasis) – nekonfliktinis žmogaus džiaugsmas dėl kito sėkmės;

konfliktinis, kai altruistas blogai jaučiasi, kad jo suteikta pagalba neįvertinta;

*pseudo*altruizmas (netikras) yra išsiskiręs konflikte ir tarnauja kaip gynybinė

kaukė, pagalbą demonstruojant viešai;

psichozinis – tai rūpestingas, įmantrios formos elgesys, išsizadant savęs, gyvenant iliuzijomis.

Nemažai tyrėjų altruizmą laiko vien egoizmo forma:

trumpalaikis egoizmas – dėl laikinos naudos atstumiami kiti žmonės, nenumatant tolesnių padarinių;

altruizmas kaip egoizmo forma, siekiant patenkinti savo (pvz., geros savijautos) poreikį padedant kitiems;

ilgalaikis egoizmas jungia abu minėtus tipus – kitam padedama tiek, kiek tai vėliau bus naudinga pačiam altruistui.

Tokia samprata skatina kelti klausimą, ar tikrai altruizmas gali būti visiškai nesavanaudiškas. Etiniu požiūriu altruizmą santykinai pavadinome toliaregišku egoizmu, kurį dera išplėtoti krikščioniškosiomis vertybėmis. Pažvelkime į altruizmo ir egoizmo ryšį psichologijoje.

Veronika Lileikienė

Humanitarinių mokslų daktarė, Klaipėdos „Aukuro“ gimnazijos mokytoja ekspertė

Altruizmas ar egoizmas?

Yra mokslininkų, kurie altruizmą ir egoizmą apibūdina kaip kokybiškai aiškius motyvus:

egoistiškus motyvus sudaro aiškūs tikslai pagerinti *savo* gyvenimą;

altruistiškus – sudaro aiškūs tikslai pagerinti *kito* gyvenimą.

Atrodytų, kad šie motyvai niekada nebus panašūs. Tas pats motyvas negali tuo pačiu metu būti ir altruistiškas, ir egoistiškas. Siekti naudoti sau ir kitam nėra tas pat. Savo vertinančio žmogaus tendencija būtų tokia: „Kuo daugiau mano darbas teikia naudoti kitam, o ne man, tuo jis labiau altruistiškas.“

Kita vertus, manoma, kad žmonės, siekdami altruizmo, gali pagerinti ir savo gyvenimą. Kito poreikių suvokimas gali sukelti ir egoistinių, ir altruistinių motyvų. Jie tarsi susilieja. Manoma, kad prieš pasielgdami nesavanaudiškai žmonės apskaičiuoja bent kažkokią savo naudą. Tačiau konkretumas reikalauja motyvus atskirti. Kiekvienu motyvu siekiama skirtingo tikslo. Štai dvi situacijos:

žmogaus motyvai altruistiniai, jis dėl to laimingas, bet drauge siekia naudoti, viliasi kitą padaryti nuo savęs priklausomą, – tuomet jo motyvacija labiau egoistinė;

pagalbos teikėjas noriai prisideda prie kito žmogaus (atitinkamai supranta-

mos) laimės. Atsiranda dvi-prasmybė: „Aš noriu, kad tu būtum laimingas.“ Tiksliau: „Kad tu būtum laimingas, noriu aš.“ Altruistas nori „sau“, kad kitas būtų laimingas. Tai tarsi mažesnis egoizmas.

Atvejai skirtingi. Tačiau abiem jais žmogus siekia laimės ir sau. Altruizmas išlieka kažkiek „savanaudiškas“. Bet nevienodu lygiu. Priklauso nuo situacijos ir konkretaus atvejo. Be to, naudoti siekis (padedant kitam) ar džiaugsmas (dėl kito sėkmės) nėra griežtos alternatyvos: „Arba viena, arba kita.“ Tai ne altruizmo ir egoizmo motyvų kova. Tai tiesiog tam tikri mechanizmai, kurie natūraliai glūdi motyvacijoje. Svarbiausia, kaip žmogus tą pagalbą ar džiaugsmą realizuoja. Į ką labiau orientuojasi – į save ar kitą.

Gal net būtų absurdiška altruizmą laikyti pirmenybės teikimu vien kitų interesams. Žmogus pirmiausia yra savyje. Jis savyje sprendžia. Tačiau negali būti ir absoliutaus egoizmo. Žmogus iš prigimties – socialinė būtybė. Ir turėdamas savo interesų, juos paprastai visuomenėje tenkina padedant kitiems. Egoizmo ir altruizmo ryšį taikliai atskleidžia žodis *interesas*. Lotyniškai *inter esse – būti tarp* (kitų). Arba grupėje. Žmogus turi savų interesų. Todėl savime patenka į jiems tenkinti reikalingą grupę. Egoistas turi reikalauti kitų dėmesio. Jam

tenka stengtis. Egoistas turi būti kitiems kažkuo naudingas, kad jį pripažintų. Tik tada jis galės pasinaudoti kitais. Savanaudiškumas nėra atsiskyrimo privilegija, nes jis paprastai įgyvendinamas kitų sąskaita. Vadinasi, kiekviena egoistiška veikla turi bent dalelę altruizmo. Ir atvirkščiai.

Kilnųjį altruizmą neigiantys mokslininkai nurodo keturis altruizmo požymius:

vulgarusis cinizmas, kai žmonės padeda kitiems tikėdamiesi, jog kada nors ir jiems bus pagelbėta;

subtilusis cinizmas, kai pagalbos teikėjas nori gerai jaustis, atlikęs ką nors gera;

abipusis altruizmas – dėl abipusės naudoti padedama ne vien artimiesiems;

genetiškai paveldėtas altruizmas, evoliucijos teorijoje keliant „altruistinio geno“ klausimą. Žmonių aukojimasis kitiems prilyginamas gyvūnų elgesiui išsaugoti savo rūšį (pvz., turėdami jauniklių, paukščiai vilioja svetimus nuo lizdo).

Biologinė altruizmo problematika psichologinėje literatūroje aptinkama dažnai. Esminės socialinės biologijos prielaidas tikslinga aptarti.

Altruizmas socialinėje biologijoje

Pasaulyje masiškai skelbiami psichologiniai tyrimai, kuriuose nepastebimas esminis skirtumas tarp žmo-

Vytauto Juozėno nuotrauka

gaus ir gyvūno. Meilė ir vienos būtybės simpatija kitai laikoma vien biologine realybe. Vis naujesniais biologiniais faktais siekiama patvirtinti evoliucijos teoriją. Drauge bandoma atsakyti į klausimą – kas lemia altruizmą: genetinis paveldas ar kultūra (auklėjimas). Socialiniai biologai pabrėžia genetiką. Žmogus esantis toks pat agresyvus, kaip gyvūnas, kuris nesavanaudiškai elgiasi tik siekdamas prisitaikyti. Agresyvumas ir altruizmas tarsi plėtojasi natūralioje atrankoje ir tėra genetiškai paveldima elgesio forma. Tačiau mokslininkai, nesutinkantys su socialinės biologijos teiginiais, altruizmą aiškina teistinio auklėjimo požiūriu – pripažįstamas mylintis Kūrėjas.

Natūralios grupių atrankos teorijoje altruizmas laikomas būdingu genetiškai artimiems organizmams. Č. Darvino teigimu, altruizmas yra vienas iš evoliucijos veiksnių. Kuo daugiau grupėje altruistiškų individų, tuo ilgiau ji gyvuoja. Nesavanaudiškas organizmo elgesys teikia kitam organizmui naudą savo kaina. Garsusis pelikano altruizmas (sausroje jis maitina jauniklius savo krauju) tapo Kristaus aukos simboliu, tačiau jis tėra biologinis, instinktyvus. Evoliucionistai teigia, kad žmonės yra altruistai ir dėl to, kad (kitaip nei gyvūnai) nepasižymi nei didele judėjimo sparta, nei fizine jėga. Jie ką nors pasiekia tik veikdami su savitarpio pagalba.

Tačiau dvasinio ugdymo mokslininkai teigia, kad kultūra, formuodama žmogaus elgesį, pranoksta biologiją. Biologinės prigimties nulemti gabumai nenurodo moralinių vertybių. Logiškai gal ir būtų įmanoma žmogaus ranką laikyti padariniu to, kad išliko tik tie žmogaus protėviai, kurie greičiausiai peršokdavo nuo vieno medžio ant kito. Tačiau ar žmogus savo ranka padės skęstančiam vaikui, biologiškai nepaaiškinama. Altruizmo tyrėjas prof. Č. Kalenda nurodo, kad žmonės myli savo vaikus, nes jie – jų vaikai, bet ne todėl, kad panaši tėvų ir vaikų ląstelių cheminė sudėtis. Neretai aukojamasi ginant ir įvaikį.

Humanistinės psichologijos požiūriu žmogus geba pranokti save. Jis peržengia vien materialaus egzistavimo ribas, kelia naujus tikslus ir kuria pats save. Žmogaus altruizmo biologinę prigimtį pripažįstame. Tačiau verta akcentuoti kilnią ir lemiamą auklėjimo reikšmę žmogui tampant nesavanaudiškam. Vertinimų minčių šiais klausimais, pvz., ar žmogus yra tik protinga beždžionė, randame kun. prof. A. Žygo veikaluose. Nesavanaudiškas žmogaus elgesys priklauso ne tiek nuo genų, kiek nuo tikėjimo, kultūros, išsivystymo. Šiuolaikiniame prof. A. Mickūno skelbiamame fenomenologijos moksle įrodyta, kad mokymasis gali keisti genus.

Altruizmo motyvacinės sąlygos

Motyvacinėmis altruizmo sąlygomis ypač susidomėta po seksualinio smurto akto Niujorke 1964 m., kai užpultai moteriai niekas iš aplinkinių nepadėjo. Liudytojai įvykį ilgai stebėjo pro savo namų langus, tačiau į policiją nepaskambino. Vadinasi, yra tam tikros sąlygos, motyvuojančios arba trukdančios elgtis nesavanaudiškai. Mokslininkai nustatė penkias sąlygas, kad pagalba būtų teikiama: pastebėti atsitikimą, įvertinti jį kaip kritinį, priimti atsakomybę, žinoti, ką reikia daryti,

žinoti, kaip tai galėtų būti padaryta.

Ar bus pagalbėta, taip pat priklauso nuo pagalbos teikėjo nuotaikos, suvokimo apie galimą pavojų sau, galimo atlygio, empatijos. Svarbu, ar pagalbos gavėjas yra „pats kaltas“ ir kokie santykiai su juo. Dažniausiai prisideda ir giminystės laipsnis.

Padėti kitam trukdo: atsakomybės neaiškumas, kai esant grupėje manoma, jog padės kas nors kitas; visuotinis ignoravimas – jei kiti nieko nedaro, manoma, kad pagalba apskritai nereikalinga;

privatumo norma – neišsivystęs nieko į „savo teritoriją“;

norma būti atsakingam už save, o ne už kitą. Tai siejasi su baime patirti gėdos jausmą, jei bandant padėti kas nors nepavyktų.

Tyrėjai nustatė tris asmenų savybes, altruizmui teikiančias impulsų ir iššermės:

nuotykių ieškojimas; intensyvus tapatinimasis su išgyventu tėvų moraliniu elgesiu; priklausomybės grupei patirtis.

Išsamiausiai motyvacinės altruizmo sąlygas nusakė prof. D. Meijeras:

mažiau linkstama padėti esant liudytojams;

tikimybė, jog bus padedama, yra didžiausia, kai ką tik pastebėta, jog kas nors kitas pagalbėjo, ir niekur neskubama; atrodo, kad aukai reikia pagalbos ir ji ver-

ta jos, auka kažkuo panaši į patį gelbėtoją, esama mažesniame miestelyje, gelbėtojas jaučia kokią nors kaltę, jo dėmesys sutelktas į kitus, jaučiama pakili nuotaika;

lyginama (sugaišto laiko, nepatogumo, nerimo) *kaina* su (sumažėjusio kaltės jausmo, kitų pritarimo, gerų jausmų) *nauda*;

labiau padedama tiems, kurie genetiškai panašūs į teikiančiuosius pagalbą;

socialiniai psichologai į savo tyrimų sritį įtraukia ir religines idėjas, kurios praplečia altruizmo sampratą ir verčia labiau rūpintis žmonėmis, su krikščioniškosiomis vertybėmis siejama, pvz., holokausto didvyrių altruizmo motyvacija;

žmonės nuo vaikystės yra natūraliai empatiški kitiems. Jiems nemalonu, kai kitus ištinka nelaimė, ir palengvėja, kitų kančias sumažėjus.

Altruizmas ir empatija

Altruizmą su empatija sieja daugelis mokslininkų. Empatija vadinamas įsijautimas į kito emocinę būseną. Tai netiesioginis emocinis atliepas į kito jausmus. Empatija aiškinama šiais motyvais:

egoistiniais, siekiant atlygio, socialinio pripažinimo; praktiniais, siekiant palaikyti santykius, kurių gali prireikti ateityje;

altruistiniais, nesiekiant sau naudos, atlygio.

Individualūs empatijos skirtumai pasižymi:

paveldėtu polinkiu – biologiniais duomenimis; aplinkos įtaka socializacijai (tapimui visuomeniniu žmogumi, asmenybe).

Žmogaus empatiškumas siejamas su socialiniu darbu. Išgyventi sunkumus, pakelti nelaimės padeda kitų žmonių parama, bendrumo jausmas. Emocinė pagalba, palaikymas – būtina savižudybių prevencijos dalis.

Lyties požiūriu vieni tyrėjai teigia, kad visose amžiaus grupėse moterys yra empatiškesnės ir labiau linkusios padėti nei vyrai. Kitų teigimu, nesavanaudiškas elgesys nuo lyties nepriklauso. Tačiau bet kuriuo atveju jis tiesiogiai priklauso nuo asmens santykio su pačiu savimi.

Savimeilės ir savigarbos reikšmė

Humanistinės psichologijos mokslininkai skelbia, kad pagrindinė žmogaus pareiga – sukurti save. Svarbiausias žmogaus pastangų kūrinys yra jo paties asmenybė. Todėl iš dalies priimtina Z. Froido rekomendacija Biblijos įsakymą „Mylėk savo artimą kaip save“ praplėsti įsakymu „Mylėk savo artimą, kaip jis tave myli.“ Psichoanalitiko teigimu, Biblijos įsakymą sunku įvykdyti, nes tas artimas gali neturėti nė dalelės meilės kitam, netgi gali jį įžeidinėti, gniuozdyti.

Tačiau populiariosios knygos „Menas mylėti“ autorius E. Fromas teigia, kad

davimas liudija paties meilės santykio produktyvumą. Ne produktyvus žmogus vengia duoti, nes bijo prarasti save. Galintis kažką atiduoti yra turtingas. Jis suvokia savo reikšmingumą, nes gali padėti kitiems. Atiduodamas savo gyvenimą, žmogus praturtina kitą žmogų, sustiprina jo gyvybingumo jausmą, drauge stiprindamas ir savąjį. Duoda ne tam, kad gautų. Pats davimas yra išskirtinis džiaugsmas. Psichologo teigimu, savanaudiškumas ir meilė sau (savimeilė) yra skirtingi dalykai. Egoistas savęs neapkenčia, tad nėra pajėgus mylėti ir kitų. Lygiai taip pat nepajėgus mylėti ir savęs. Mylėti save ar kitą daugiau – neįmanoma. Meilė nedaloma. Mylėdamas save, kitą, Dievą, žmogus visus juos myli tarsi vieną asmenį.

Taigi meilė *sau* nėra meilės *kitam* alternatyva („arba, arba“), bet paties gebėjimo

mylėti galimybė. Save mylėti – tai save teigti, gerbti, vertinti, siekti darnos. Norint draugauti su kitais, pirmiausia reikia draugauti su savimi. Mylėdamas ir brangindamas save kaip asmenybę, žmogus tampa pajėgus mylėti kitą. Ši samprata ypač reikšminga ugdymo praktikai – mokyti mokslivius adekvačiai mylėti ir gerbti save. Nustatyta, kad aukštesne savigarba pasižymintys asmenys mieliau padeda kitiems. Žmonės, kurie turi vidutinę ar žemą savigarbą, nesavanaudiškai elgiasi, siekdami išvengti atstūmimo ar įgyti pripažinimą. Tai taip pat svarbu. Tačiau svarbiausia, kad jaunas žmogus įsijungtų į socialinę veiklą, kuri padėtų jam įgyti aukštesnę savigarbą. Aukščiausiais idealais ir savimi pasitikinčio jaunuolio asmenybė gali kurti gražius, paslaugius santykius su kitais. ■

Vytauto Juozėno nuotrauka

Kristinos Šmulikšytės nuotrauka

Sentimentai unikaliai lietuvių tautai

Kovo 11-ąją švenčiant

Lina Kančytė

Neseniai grįžau iš Kovo 11-osios šventės, kuri vyko Ateitininkų rūmuose Kaune. Teko nemažai pasišnekučiuoti su švedu Jonu Ohmanu, kuris jau daugiau kaip 6 metus gyvena Lietuvoje. Nors prieš mums susitinkant jau buvau šį bei tą girdėjusi ir skaičiusi apie jį, ten iš esmės buvo jo paties pasakytą, ką jis veikia Lietuvoje ir kodėl emigracijai pasirinko būtent mūsų valstybę. Mums prisėdus ant so-

fos, instinktyviai pradėjau tardyti: „Kodėl būtent čia? Juk Švedija... Pats suprantate, ten daug geresnės gyvenimo sąlygos. Ten žmonės mąsto daug šviesiau ir pinigų turi daugiau.“ Akivaizdu, kad mano klausimai jam nebuvo netikėti. Atsakymas buvo maždaug toks: „*Mano atveju tai gal ir savotiška pozicija. Iš kur ateinu? Iš Skandinavijos. Ten, matyt, gyvenčiau kokius tris ar net penkis kartus geriau negu Lietuvo-*

je. Tai kodėl esu čia? Nes man Lietuva – įdomi šalis. Jos visuomenė labai sudėtinga, bet aiškiai išreikštas noras būti nepriklausomiems. Man tai patinka, ir aš nenoriu likti nuošalėje.“ Iš tiesų gana keista emigruoti į kitą valstybę vien dėl to, kad jos visuomenė sudėtinga ir aiškiai išreikštas noras būti nepriklausomiems. Tačiau Jonas Ohmanas nėra vienintelis man žinomas žmogus, pamilęs Lietuvą dėl panašių

priežasčių. 1919 m. į Lietuvą vien idėjiniais motyvais atvyko šveicaras Juozas Erečas. Lietuvą jis laikė antrąja savo tėvyne. Nors nemažai yra skirtumų tarp mano lyginamų imigrantų, tačiau jų panašumas unikalus, verčiantis nejučia pakraipyti galvą ir gal net vos vos kilstelti pečius. Kodėl ekonominį stabilumą, politinį užnugarį, savą kraštą žmogus iškeičia į visų čia sumintų elementų priešingybę? Kitas klausimas, kodėl patriotinės energijos, jei jau tokia yra, nepanaudoti savo gimtinės tobulinimui?

Nė vienam tikriausiai nėra paslaptis, kad Lietuva yra liūdny žmonių kraštas. Raudos, pesimizmas ir įvairaus lygio nusivylimas yra susiformavusio nacionalinio mentaliteto dalis. Taip sakau, remdamasi ne Jorko universitete atliktais moksliniais tyrimais, kurių metu lietuvių vaikai buvo pripažinti kaip vieni iš nelaimingiausių Europoje, ar kasdieniais verksmais savo namų, universiteto, draugų aplinkoje, bet atsakymu į neoriginalų klausimą, kurį dažnai užduodu pirmą kartą Lietuvoje besilankantiems draugams iš užsienio. Aš klausiu – tai kaip jums Lietuva? Jie man sako (gal kiek ir pataikaudami): „O! Čia gerai. Gražu, alus pigus... Viskas pigu, žmonės draugiški, paslaugūs, tik labai jau liūdni.“ Jei kalbėsime nuoširdžiai, liūdnumą beveik be išimties visi paminėjo. Gal taip

ir yra... Ir gal nieko čia blogo. Aš pasakysčiau, jog mes liūdni ne dėl to, kad blogai, bet dėl to, kad esame susimastę.

Istorijos studijos verčia ne kartą atsigręžti į mūsų tautos ištakas, tikrinti senas ir naujas senosios ir moderniosios lietuvių tautos interpretacijas, jas analizuoti. Tai darant, ne vieną ir ne du kartus tenka grįžti prie klausimo – kodėl mes tokie, kokie esam? Kodėl mes liūdni? Kodėl susimastę? Blogai tai ar gerai? Ir pan. Vienas iš iškiliausių mūsų laikų istorikų profesorius habilituotas daktaras Vytautas Merkys yra parašęs nemažai vertingų straipsnių apie lietuvių tautos formavimąsi. Anot šio istoriko, dabartinė lietuvių tauta kūrėsi „iš apačios“, t.y. – iš valstietijos. Nebuvo tai nei perdėm unikalus, nei kažkokį neigiamą atspalvį turintis procesas. Tiesa, „iš apačios“ mūsų tauta formavosi dėl kelių priežasčių. Pirmoji – didžioji lietuviškojo elito dalis, tiesą sakant, sulenkėjo. Antroji priežastis – jau carinės Rusijos okupacijos metais caro politika buvo ypač suinteresuota sunaikinti lietuviškąjį elitą. Tam tikra prasme, maždaug iki 1863 metų sukilimo, lietuvių elitą buvo tarsi skydas nuo caro valdžios „apačioje“ besiformuojančiai moderniajai lietuvių tautai. Tačiau dėl vienokių ar kitokių priežasčių (emigracijos, teroro, kai kuriais atvejais asimiliacijos

su lenkiškąja kultūra) lietuviškasis elitą sunyko. To padarinys buvo tautos orumo bei politinės kultūros sunykimas (bet ne išnykimas!). Labai po truputį politinės kultūros bei tautos orumo sausuolis pradėjo leisti želmis naujai „iš apačios“ susiformavusioje tautoje. Nespėjus Lietuvos tautai kaip reikiant atsigaivinti ir išsikurti (nes ne vieno šimtmečio tam reikia, o mes gavome tik keletą dešimtmečių), ji antrą kartą okupuojama. Tačiau netgi ne pati okupacija sudavė skaudžiausią smūgį atsigaušančiai tautai, o dėsningas ir apgalvotas tautos elito naikinimas. Juk nuo tautos elito kokybės bei kiekybės priklauso pačios tautos kokybė ir gerovė.

Ieškant ašarų ištakų Lietuvoje, ieškant atsakymo, kodėl čia tiek kančios, raudų ir liūdesio, kodėl vaikai čia nelaimingiausi, kodėl žmonių moralė daugeliu atžvilgių vadintina „nei šiočia, nei tokia“, kodėl bene visas Lietuvos elitą (politikai, medikai, teisėjai, kas dar?.. Verslininkai ir kt.) yra toks nekenčiamas – patartina pažvelgti ne tik į ekonomikos krizę (kur ji bebūtų, čia ar visame pasaulyje), ne tik į bendrą visuomenės moralės nuosmukį ir (ar) kaip pakliūva vartojamas tolerancijos sąvokas. Tam tikra prasme lietuvių pelnytai niekina savo elitą. Elitas privalo būti išsilavinęs, turėti aukštą moralės sistemą bei kitas subtilybes, reikalingas užimant atsakin-

Jonas Ohmanas ir Lina Kančytė

Kristinos Šmulkštytės nuotrauka

gas pareigas, nuo kurių priklauso ne tik jo paties, bet ir jo pavaldinių ar tų, kuriems jis atstovauja, gerovė. Ar lietuvių tautos elitas toks? Vargu... Tad argi ne natūralu liūdėti ir piktintis paprastam lietuviui, kuris tenori būti gerai atstovaujamas, sąžiningai valdomas, tinkamai auklėjamas? Antra vertus, nėra ką kaltinti. Galėtum kaltinti inteligentiją, bet kad elitas vėl, kaip anuomet, kai formavosi tauta, yra pradinės vystymosi stadijos. Nedrįščiau kategoriškai tvirtinti, kad nėra *gero* elito. Jis yra, bet pernelyg negausus ir užguitas, kad galėtų atlikti savo funkciją – auklėti savo tautą ir jai atstovauti. Atželiantis politinės kultūros ir tautinio orumo medis sovietmečiu vėl buvo pešamas, spardomas ir niekinamas, bet liko gyvas. Gal ir atrodo, kaip gaidys po peštynių, bet gyvas. O kad ir buvo tų skriaudų, svarbiausia, kad vėl turim galimybę natūraliai vystytis, augti, vėl naujai sužaliuoti. Blogai, kad likimas tą mūsų

medį vis į tokią nepalankią situaciją nubloškia, bet gerai, kad jis kaip koks feniksas ima ir reikiamu laiku, kai jau atrodo, jog nieko nebėra, – vėl sužaliuoja.

Baigdama norėčiau grįžti prie klausimo – kodėl Jonas Ohmanas, kodėl Juozas Eretas (neabejoju, tokių yra ir daugiau) matė Lietuvoje *kažką* unikalaus, *kažką* ypatingo, dėl ko verta palikti savo tėvynę ir investuoti savo energiją, realizuoti savo patriotiškumą, tarsi jie būtų lietuviai. Galbūt to unikalumo ir ypatingumo čia yra ne daugiau negu bet kurioje kitoje valstybėje, bet būtent šiuos žmones jie patraukė. Ir ne tik juos. Turime gausią išėiviją, kuri plūša dėl to *kažko* neapčiuopiamo, bet prasmingo ir vertingo. Buvo visuomenėje žmonių, kurie su ne menkesniu atsidavimu negu Jonas Ohmanas, Juozas Eretas, Arvydas Žygas, Adolfas Damušis, Juozas Girnius (sąrašas ilgas) dirbo lietuvių tautos labui. Par-

tija, religija, tautybė, socialinė padėtis, baigtos studijos nėra nuosprendis, nėra etiketė, kuri nulemia žmogaus indėlį į bendrą tautos gėrio aruodą. Tai, kas galėtų būti lemiamas veiksnys, greičiausiai yra paties žmogaus valia. Atsidavimas savo tautai, noras tapti tautos inteligentijos ir elito grynuoliu, teisingai, sąžiningai atliekančiu savo funkciją, kelti savosios tautos moralę, orumą, kultūrą, yra girtinas ir pavyzdžio vertas veiksmas. Galbūt ne veiksmus kartojant, o daugiau – intenciją. Priemonės kiekvienas pagal save pasirenka. Galiausiai norėčiau dar trumpam grįžti prie mūsų modernios tautos susiformavimo atvejo. Kas galėjo pagalvoti, kad didžiąja dalimi iš valstietijos kilusi inteligentija sukurs pirmąją, kad ir netobulą, bet nepriklausomą Lietuvos Respubliką, kas galėjo pagalvoti, kad staiga „apačia“ neteks savo elito ir turės remtis pati į save, ir kas galėjo pamanyti, kad jai pavyks? Baudžiauninkų, valstiečių ir maža dalis (labai maža) lietuviškos bajorijos atstovų padarė tai, kas žiūrint iš dabartinės perspektyvos atrodo beveik neįmanoma. Sovietmečiu tai, kas buvo neįmanoma, padarėme, ir jei kam atrodo, kad dabar yra Lietuvos žlugimas, gali būti, kad šiuo metu mes tiesiog vėl darome tai, kas neįmanoma. Tokie jau mes esame – liūdni, susimąstę ir darome neįmanoma. Gal čia ir slypi mūsų įdomumas? ■

Mano kelias į ateitininkų šeimą

Justina Karlonaitė

Atrodo, jog dar visai neseniai neskyriau ateitininkų nuo ateistų, o štai šiandien jau segiu studento ateitininko ženkliuką ir juosiu juostelę. Manau, jog daugeliui iš jūsų kilo klausimas, kas pastūmėjo šiemis pokyčiams. Mano atsakymas – Dievo valia. Tai gi, koks buvo mano kelias į kitokį, geresnį ir katalikiškesnį, gyvenimą?

Su ateitininkais susipažinau Žiemos akademijoje. Važiudama į ją apie Federaciją težinojau tik tiek, jog jos narių ideologija panaši į skautų, tik čia labiau akcentuojamas tikėjimas. Tokių žinių man pakako, nes kelionės tikslas buvo smagiai praleisti laiką ir praplėsti pažinčių ratą. Penkios dienos Akademijoje buvo tiesiog nuostabios. Ne todėl, kad pamačiau jaunų, be galo kūrybingų ir aktyvių visuomenėje jaunuolių, klausiausi įspūdingų pasikaitų ir smagiai leidau laiką per vakaro programas. Žinoma, tai svarbu ir įsimintina. Tačiau daug svarbiau tai, kad vėl priartėjau prie Dievo ir vis labiau nepaliauju prie Jo artėti ir nebenoriu pasitraukti...

Grįžusi iš Akademijos pradėjau į pasaulį žvelgti kitomis akimis, pradėjau re-

gėti gerus, aktyvius žmones. Prisipažinsiu, iki tol buvau nusivylusi žmonių gerumu, tyrumu. Akivaizdu, jog labai klydau. Ateitininkuose apstu tikinčio, puoselėjančio katalikiškąsias vertybes jaunimo. Ir aš panorau skleisti gerumą, bet ne tik kalbėti, kaip aplinkui viskas blogai. Tad pradėjau dalyvauti Vilniaus krašto organizuotose savaitgaliuose, stovyklose, kitoje katalikiškoje ir patriotiškoje veikloje. Taip ateitininkai nejučia tapo didele mano gyvenimo dalimi.

Kurį laiką laikiausi nuomonės, jog nebūtina segėti ženkliuko, kad galėčiau aktyviai veikti Ateitininkų federacijos labui. Ženkliukas nedaro jokios įtakos asmens veiklumui, mano nuomone, jis veikiau įpareigoja atsakomybės jausmui. Jo iš pradžių ir bijojau. Vis svarsčiau – o kas, jei mano nuomonė pasikeis, jei pristigsiu patriotiškumo ar katalikiškumo, jei ateitininkai taps man atgrasūs. Tačiau kuo daugiau laiko leisdavau su ateitininkais, tuo mano abejonės blėso ir augo noras būti visaverčiu Federacijos nariu.

Galiausiai atėjo metas, kai studentų valdybai pareiškiau norinti duoti studento ateitininko įžodį. Kandidatavimo

metas buvo kupinas ir įvairiausių idėjų, ir kartkartėmis pasitaikančių abejonių. Per visą tą laiką supratau kandidatavimo prasmę – jis padeda susivokti, kodėl norime tapti ateitininkais, ir pasiruošti tapimui visaverčiu šios gražios, vieningos šeimos nariu. Ruošiantis įžodžio egzaminui teko susipažinti su ateitininkų istorija ir ideologija. Kas kartą, kai prisėsdavau pasiskaityti St. Ylos „Ateitininkų vadovą“ ar J. Girniaus „Idealą ir laiką“, širdimi vis labiau jaučiau, jog atradau vietą, kurioje galiu tiek dvasiškai, tiek protiškai tobulėti, vietą, kurios ideologiniai principai atitinka manusius siekius. Būdama kandidatė, tarsi subrendau idėjoms, ne vien tik jų sumąstymams, bet ir realizavimui, įgijau pasitikėjimo, grupės draugams ir aplinkiniams drąsiai sakiau esanti tikinti. Iš tiesų labiau įsiminė pasiruošimo laikas, o ne ženkliuko įsegimo momentas.

Kelias trumpas, paliestas abejonių. Tačiau jos padeda labiau susivokti, paskatina pokalbiui su Dievu. Šiandien ateitininkai man yra šeima, kurioje gera būti, kartu dirbti ir rodyti aplinkiniams, jog yra gerbiančių artimą, tikinčių į Dievą ir mylinčių savo tėvynę žmonių. ■

Keli pasvarstymai

Donatas
Puslys

Sulaukęs pasiūlymo parašyti „Ateities“ žurnalui nė akimirksni nesudvejojau – rašysiu būtent apie ateitį, nes tokią temą siūlo jau pats leidinio pavadinimas. Ką gi apie tą ateitį rašysi, jei niekas nežino, kokia ji bus ir ką atneš, paklausite? Taip, tiesa, tad pats metas temą kiek patikslinti – kalbėsiu ne apie ateities prognozes, ne apie konkrečias Lietuvos ar pasaulio vizijas po kelerių metų ar kelių dešimtmečių. Kalbėsiu apie tai, kaip skirtingi žmonės regi ateitį, kokiomis nuotaikomis jos laukia. Britų istorikas Niallas Fergusonas savo knygoje „Civilizacija“ teigia, kad apskritai *ateities* terminą galime vartoti tik daugiskaita, nes jei yra gausybė skirtingų praeities interpretacijų, tai ką jau kalbėti apie tai, ko dar tik laukiame. Taip, esama tūkstančių ateities prognozių ir vizijų, tačiau jas visas iš tikro būtų galima suskirstyti į kelias grupeles. Į pirmuosius du krepšelius patektų kardinaliai priešingos vizijos – pesimistiniai ir optimistiniai, t.y. juodieji ir šviesieji ateities scenarijai. O į trečiąjį patektų tos vizijos, kurios aiškiai nedera nė su viena iš šių grupių ir vengia joms būdingų kraštutinių.

Gvildenti šią ateities temą paskatino popiežiaus emerito Benedikto XVI

mintys apie tai, kad Europa yra tarsi praradusi norą gyventi, kad Senajame žemyne matomas aiškus ateities nenoras, kurį galime įžvelgti vien užmetę akį į demografinių rodiklių kaitą per pastaruosius kelis dešimtmečius. Manau, kad šis ateities nenoras kyla iš tam tikrų pamatinių žmonijos nuostatų ir iš to kylančių neišsipildžiusių vilčių. Manau, kad žmonija paprasčiausiai nusivylė visais iki tol pieštais optimistiniais ateities scenarijais, kalbėjusiais apie istoriją kaip neišvengiamą nuolatinę pažangą. Vietoje to mestasi į kitą kraštutinumą – visišką užsisklendimą dabartyje, abejones ir netikėjimą aukščiausiais idealais. Šios abejonės, nusivylimas ir nedingstantis įtarumas neleidžia tvirtai žengti į ateitį. Tarp šių kraštutinių dažniausiai nepelnytai lieka nepastebimas trečiasis kelias. Būtent jį šiame rašinyje ir norėčiau apginti. Tačiau pažvelkime į visus tris scenarijus, tam pasitelkę dailės ir literatūros kūrinius.

Neišsipildęs mokslo pažadas

Žvelgiu į Francisco Goya'os paveikslą. Jame matome ant stalo užsikniaubusį, kietai įmigusį jaunuolį.

Aplink jį skraido šikšnosparniai ir pelėdos. Pastarosios, ne paslaptis, ilgą laiką buvo laikomos aklumo ir kvailybės simboliu. „Proto miegas iššaukia šmėklas“ – regime užrašą paveiksle. Taigi pagal šią nuostatą praeitis buvo amžius, kai protas snaudė, todėl vadinamaisiais „tamsiais amžiais“ prisi-veisė visokių šmėklų – mitų, prietarų, iracionalaus tikėjimo. „Proto amžiaus“ tikslas yra visas šias šmėklas išbaidyti ir taip išlaisvinti žmogų. Protas turi užbaigti kvailybės amžių ir suteikti žmogui tikrąjį žinojimą, kuris būtų pagrįstas ne aklu tikėjimu, ne tradicijomis, ne išankstiniais nusistatymais, o remiantis neprikiaistingai ištobulintu moksliniu metodu. „Aš esu įsitikinęs, kad kuo daugiau žinome patys, tuo mažiau lieka vien Dievui žinomų dalykų. Kitaip tariant, kuo mažiau išmanome, tuo daugiau dalykų priskiriame Dievui“, – tokius žodžius į filosofo Bento Spinozos lūpas savo romane „Spinozos problema“ įdėda autorius Irvinas D.Yalomas. Akivaizdu, kad mokslinis žinojimas čia yra nesuderinamas su religija. Remiantis šiuo teiginiu, visos religijos – krikščionybė, judaizmas, islamas – yra neišmanymo ir žmogaus tamsybės sąjungininkės. Augant

ateities tematika

moksliniam pažinimui, gebančiam išnarplioti gamtoje esamus priežastinius ryšius, religijų įtaka ir galimybė kontroliuoti žmogaus gyvenimą esą turėtų mažėti. Suprask, tikėjimas yra nesubrendusių ir netobulo proto žmonių priebėga, o Dievas – tik žmonių kūrinys siekiant paaiškinti tai, kas nesuprantama.

Tačiau pažvelkime, kur visa tai veda? Mokslo eroje ne žmogus tampa gamtos valdovu, kaip kad teigiama Biblijoje, bet yra visiškai pajungiamas gamtai. Jis tampa tik smulkia didžiulės priežasties pasekmių grandinės dalele. „Taip, viskas! Visa paklūsta gamtos dėsniams, ir protu įmanoma atrasti šią priežastingumo grandinę. Manau, tai reikėtų pasakyti ne tik apie fizinius daiktus, bet ir apie visa, kas žmogiška, ir dabar imuosi darbo, kuriame žmonių veiksmus, mintis ir potraukius nagrinėsiu taip, lyg tai būtų tiesės, plokštumos ir kūnai“, – jau minėtame I.D.Yalomo romane kalba B.Spinoza. Šioje vietoje tarsi perspėjimas skamba jo pašnekovo Franko mintys apie tai, kad tokiu atveju nė viena mūsų mintis, nė menkiausias galvos krustelėjimas nėra mūsų laisvos valios rezultatas. Vis-

kas yra determinuota. Turime paradokšą, kurį taikliai yra nusakęs Pierre'as Morentas – tuo metu, kai vis dažniau kalbama apie laisvę, žmogaus teisių, demokratijos triumfą, tiek gamtos, tiek socialiniai mokslai stengiasi tą laisvę paneigti, sunaikinti pačią laisvą individo valią. Jei įmanoma priežastines grandines išnarplioti, tai galbūt galima žengti dar toliau – imtis pačiam modeliuoti situacijas, kai, norint gauti reikiamus rezultatus, yra sukuriamos reikiamos priežastys? Panašiai kaip Aldouso Huxley aprašytame „Puikiame naujame pasaulyje“, kuriame tiksliai parenkami determinantai sukurti tinkamai apdorotiems žmonėms. Žmonės tokiam pasaulyje yra virtę paprasčiausiomis lengvai pakeičiamomis detalėmis, laboratorinių bandymų objektais.

Žvelgiant į F.Goya'os paveikslą akivaizdu, kad naujos proto eros šalininkai tikėjo, jog grynasis protas, padėdamas perprasti gamtoje veikiančius dėsnius, išlaisvins žmogų. Buvo tikima, kad proto įšviešpatavimas padės numaldyti iracionalias mūsų aistras, padės sukurti universalius bendrabūvio principus. Tikrovė pasirodė

besanti kur kas sudėtingesnė. „Aha, regis, suprantu, ką nori pasakyti: aš taip perkeitęs protą, jog kartais jo nebegalima atskirti nuo beprotybės“, – taip į savo bičiulio Franko pastabą apie nenumaldomą aistrą grynajam protui atsako B.Spinoza. Taigi akivaizdu, kad tarp proto ir beprotybės yra itin slidi linija ir reikia įsiklausyti į Gilberto Keitho Ches-

Francisco Goya
graviūra

tertono žodžius, kad beprotis nebūtinai yra tas, kuris prarado protą. Dažnai beprotis yra tas, kuris prarado viską, išskyrus protą. Be to, šiandien mes jau puikiai suvokiame, kad mokslo pažanga dar nebūtinai reiškia ir pačios žmonijos pažangą, nereiškia ir laisvės įsiviešpatavimo. Priešingai, gausu pavyzdžių, kai mokslas buvo ir šiandien tebėra naudojamas prieš žmogų nuplėšiant jam orumą, atimant jam laisvę, o kartais ir gyvybę. Taigi optimistinė, bet labai naivi ateities versija, žadėjusi neišvengiamą judėjimą pažangos ir tobulėjimo link, neišsipildė. Šiandien neretai kalbama apie tai, kad mokslo ir technologijos pažanga smarkiai pralenkė žmogaus moralinę pažangą, o tai sukėlė didžiulių problemų. Nemažos dalies švietėjų įsitikinimas, kad krikščioniškas moralines normas bus galima lengvai pakeisti grynojo proto sukurtais moraliniais imperatyvais, taip pat pasirodė besantis pernelyg optimistinis. Priešingai, masėse atsirado įvairiausio plauko „-izmų“, kuriais peršami primityvūs ir supaprastinti pasaulio aiškinimo ir veikimo jame modeliai.

Neviltis ir nuobodulio pasaulis

Ženkime toliau ir pažvelkime į priešingą polių – pesimistinę dabarties ir kartu ateities viziją. Gilinuosi į šveicarų tapytojo Henrio

Fuselio darbą „Menininko neviltis žvelgiant į Antikos palikimą.“ Šalia antikinės skulptūros liekanų matome sielvartaujantį menininką. Į praeitį, o šiuo atveju į Antikos laikus, jis žvelgia su didžiule pagarba ir susižavėjimu. Tačiau šis susižavėjimas ir yra jo nevilties šaltinis. Taip yra todėl,

*„Kelk inkarą, mirtie, senasis kapitone!
Apkarto šie krantai! Kelk inkarą, mirtie!
Vanduo lyg rašalas, bet prieš akis kelionė,
Dangus lyg ašaros, bet širdyje – žvaigždė!“*

*Nežmoniška aistra užtvėnkia mūsų kraują,
Įkaitink sąmonę! Pripilk nuodų taurėn!
Pirmyn į nežinią, kur mūsų laukia nauja,
Vis viena ar dangaus, ar pragaro gelmėn!“*

kad menininką yra apėmusi mintis, jog viskas, kas didinga, kas originalu ir verta susižavėjimo, jau yra sukurta ir jam bei jo kolegoms geriausiu atveju šiandien lieka tik imituoti to meto meną, bandyti priartėti prie tos didybės. Bandyti priartėti, tačiau niekada nepralenkti – visa tai skamba kaip pasmerktas nuosprendis. Nuosprendis, panašus į tą, kuris buvo skirtas Sizifui – nuolat ridenti akmenį, tačiau niekada taip ir nepasiekti viršūnės. Paveiksle aiškiai regimas kontrastas – skulptūros liekanos yra didžiulės, o pats nevilties kamuojamas menininkas jų fone atrodo itin menkas ir trapus. Galime tiesiog jausti, kaip praeitis visu savo svo-

riu tarsi balastas užgula šio žmogaus pečius. Šalia savęs jis regi prarastą rojų, į kurį jam įžengti taip ir nebus lemta. Praeities didybė temdo ateities, kuri regisi nuobodi ir beprasmė, perspektyvas. Nuo čia jau netoli prie tos jausenos, kurią savo eilėraščiuose aprašo Charlesas Baudelaire'as.

Štai tokios niūrios yra prancūzų poeto eilės. Žemė yra nebemiela, čia viskas iki gyvo kaulo sena ir pažįstama vien tik naujovių ištroškusiai sielai. Jei tikėsime pasakymu, kad namai yra ne vieta, o veikiau proto ar sąmonės būseną, tai drąsiai galima teigti, kad toks žmogus savu laikotarpiu, savo aplinkoje nesijaučia kaip namuose. Jis jaučiasi tarsi įkalintas tremtinys, kuriam praeitis ir tikėjimo amžius jau nebeprieinami, dabartis su visomis paneigtomis išsilaisvinimo ir pažangos iliuzijomis atrodo svetima ir atgrasi, be to, ir ateitis nežada nieko, kas galėtų pakelti jo dvasią. Viskas jam nebemiela ir nuobo-

du iki tokio laipsnio, kad vienintele išeitimi lyriniam herojui laikoma mirtis. Dangus ir pragaras šiose eilėse tėra tik tušti simboliai, kuriais laisvai manipuliuojama ir už kurių stovi viena – nebūtis. Vis dėlto lyriniam herojui ši nebūtis yra priimtinesnė nei slegianti dabartis ir ateities nuobodys. Šiame nuobodulyje regime ir šiandieninę posakio „Carpe Diem“ sampratą – beprasmį lengvai prieinamų, tačiau greitai pabostančių malonumų vaikymąsi. Tai greitai atbukina sielą ir, kaip taikliai savo romane „Vargingi kūnai“ pastebi Evelyn Waugh, primena paprasčiausią šokį, gulbės giesmę prie šalia žiojinčios bedugnės krašto.

Carpe Diem krikščioniškai

Bent jau manęs nė vienas iš anksčiau aptartų požiūrių į ateitį tikrai neįtikina. Manau, kad kiekvienam krikščioniui yra svetimi tokie radikalūs įsitikinimai. Viena vertus, praeitis tikrai nėra vien tik tamsieji amžiai, o ateitis – vien tik neišvengiamą pažangą ir klestėjimą atnešiantis laikas. Kita vertus, lygiai taip pat neteisanga būtų išaukštinti praeitį dabarties ir ateities sąskaita ir nuolat gręžiotis į tariamai prarastą rojų. Abu šie požiūriai yra iškreipti, hiperbolizuoti ir turintys mažai ką bendro su realybe. Priešingai nemažos dalies

įvairiausių pirmeivių įsitikinimams realiausių ir archausiai žemės esantį požiūrį šiuo atveju siūlo ne kas kitas, o krikščionybė, kurią tie patys pirmeiviai skubėjo nurašyti į prietarų sąšlavyną. Koks gi tas krikščioniškas požiūris į ateitį, paklausite?

Visų pirma reikia pradėti nuo to, kad krikščioniui taip pat nėra svetimas posakis „Carpe Diem“. Tiesa, jis suvokiamas ne kaip bėgimas nuo kasdienybės siekiant užsimiršti, ne kaip aklas pasinėrimas į pramogą ir malonumus siekiant nukreipti savo žvilgsnį nuo sieloje žiojinčios tuštumos ir beprasmybės jausmo. Veikiausiai tai yra suvokimas, kad praeitis yra tai, kas jau praėjo, ateitis – tai, kas dar laukia, tad vienintelis dabar turimas dalykas yra būtent ši akimirka, kurią būtina išnaudoti. Mūsų sielos, kurioje vyksta nuolatinė kova tarp dorybių ir nuodėmių, saviugdą siekio ir įvairiausių pagundų, likimas sprendžiasi būtent šią akimirką. Būtent ši akimirka iš kiekvieno mūsų reikalauja konkretaus ir aiškaus apsisprendimo – tariant čestertoniskai, arba stoji į kovą su blogį simbolizuojančiu drakonu, arba nuleidi rankas ir pripažįsti pralaimėjimą, reiškiantį prapultį. Juk čia kovojama ne dėl kokios nors pereinamosios taurės, o dėl amžinojo gyvenimo.

Krikščionis nepuoselėja jokių iliuzijų, kad ateitis bus radikaliai geresnė, utopinis mąstymas jam yra svetimas. Krikščionio tikslas nėra sukurti rojų šiapusiniame, laikinajame pasaulyje, nes čia esame tik svečiai, o tikroji mūsų tėvynė yra Anapus, tad nevalia vardan laikinojo gėrio prarasti amžinąjį. Be to, krikščionis puikiai suvokia poeto Friedricho Holderlino žodžius, kad būtent žmogaus noras pasaulyje sukurti rojų sukūrė čia ne ką kita, o pragarą. Juk krikščionybė byloja apie tai, kad šiame pasaulyje ateityje, kaip ir šiandien, vyks ta pati kova tarp gėrio ir blogio, ateityje, kaip ir šiandien, kviečiai augs kartu su raugėmis ir ne mums skirta organizuoti pjūtį, ateityje, kaip ir šiandien, pasaulis nebus vien tik juodas arba baltas. Kartu jis nebus ir nuobodus, nes rei-

Henry Fuseli. Menininko neviltis žvelgiant į Antikos palikimą

kalaus nuolatinio mūsų apsisprendimo, išsipareigojimo, kasdien pateiks vis naujų iššūkių, nes, kaip galime įsitikinti iš C.S.Lewis knygos „Kipšo laišakai“, nuodėmė atakuoja mūsų sielą įvairiausiais būdais ir niekada nesnaudžia. Nukirtus vieną G.K.Chestertono vaizduojamo drakono galvą netrukus jau reikės grumtis su kita. Tad turime būti budrūs ir kasdien ugdyti savyje tas dorybes, kurios taptų gynybiniu skydu nuo nuodėmės pinklių.

Rembrandtas.
Sūnaus
Palaidūno
sugrįžimas

Galiausiai krikščionys žino vieną labai svarbų ir stiprybės suteikiantį dalyką. Savo kojoje niekada neliekame vieni. Mus lydi begalinė Dievo meilė ir gailestingumas, aiškiausiai pasireiškęs per Kryžiaus auką. Tad, jeigu tektų rinktis paveikslą, geriausiai atspindintį krikščioniškąją požiūrį į ateitį, nedvejojdamas pasirinkčiau Rembrandto šedevrą „Sūnaus Palaidūno sugrįžimas“. Šiame darbe ne tik atvaizduojama Biblijos istorija, tačiau kartu ir kalbama apie kiekvieną iš mūsų. Taip, kalbama apie mus, kurie esame linkę pernelyg susireikšminti, maištauti, iš puikybės atimesti ir gailestingumą, ir meilę. Tačiau esame laukiami net ir po visų šitų išsišokimų, akibrokštų ir nuopolių, mums visą laiką yra paliktos atviros laukiančio Tėvo durys. Tad viltis niekada nedingsta iš šio pasaulio, o kartu juo ir neapsiriboja.

Taigi galiausiai regime, kad krikščioniškajam požiūriui yra svetimas tiek perdėtas optimizmas, tiek ir astumiantis bei žlugdantis pesimizmas. Šie du požiūriai yra artimai susiję, nes žmonių istorijoje didelių vilčių ir užmojų epochą, dažniausiai nepatenkindavusią savo pažadų ir užmojų, keisdamo nevilties laikotarpiai. Popiežiaus emerito Benedikto XVI diagnozė byloja apie tai, kad dabar yra būtent Vakarų civilizacijos nuosmukio fazė, kurią geriausiai apibūdina ne tikėjimas kažkuo, o netikėjimas niekuo, abejojimas aukščiausiais idealais, dvasinė tuštuma. Tai – dvasi-

nės ligos, dvasinių žaizdų simptomai. Šiuo atžvilgiu mūsų, krikščionių, pareiga yra būti ta žemės druska, kuri gali būti pasitelkiama ir kaip natūralus antiseptikas, galintis dezinfekuoti žaizdą, numaldyti uždegimą. Visa tai galime padaryti tik asmeniniu pavyzdžiu, liudydami prisikėlusį Kristų ir atvėrę širdį Jo mokymui. Ne veltui popiežius Pranciškus teigė, kad kartu su Kristumi mes galime perkeisti tiek save, tiek visą pasaulį, sugrąžinti jam viltį ir tikėjimą ateitimi. Tačiau įsidėmėkime – tą galime tik su Kristumi, o ne patys vieni. Lai prabėgusių šv. Velykų dvasia teikia mums visiems stiprybės ir vilties. ■

Stengėmės gyventi laisvo žmogaus gyvenimą

Apie Bosnijos karą, koncentracijos stovyklas ir šaltkalvį Teodorą

Rugilė Kazlauskaitė

Gyvendami taikos sąlygomis daugelis iš mūsų pasikliauname savo sveiku protu ir racionalumu. Tikime, kad tai padeda mums nepasiduoti emocijoms, propagandai ir smegenų plovimui. „Kai prasideda karas, „racionalieji“ neretai pridaro pačių didžiausių baisybių. Ta jėga, kuri užvaldo didelę visuomenės dalį, karo metu lengvai pergudrauja protą savo argumentais. Karo sąlygomis, esant kritinei situacijai, žmones „užvaldo dvasia“ – arba geroji, arba piktoji. Mačiau žmonių, kurie net po keletrių metų negalėjo suprasti, kas vyko: kaip galėjo kaimy-

nas žudyti kaimyną, sūnus motiną... Mačiau ir, rodos, niekuo neypatingų žmonių, iki tol gyvenusių paprastą gyvenimą, kurie karo sąlygomis sužibėjo neįtikėtinu šventumu, gelbėdami kitus ir stabdydami sėjamą blogį.“ – taip pasakojo ateitininkų bičiulis, verslininkas A. Globys, kuris 1998–2003 metais dirbo ir gyveno Bosnijoje. Jam 1999 metų pavasarį teko tiesiogiai pajusti Kosovo karą kaimyninėje Jugoslavijoje, o pati Bosnija jau stojosi ant kojų po 1995 metais pasibaigusio Bosnijos pilietinio karo, kuriame tarpusavyje kariavo skirtingų tikėjimų šalies gyventojai: musulmonai, stačiatikiai ir katalikai.

Paklaustas, kas nulemia, kuri dvasia užvaldo žmones, Audrius atsako: „Bosnijos patirtis ir vėlesnis gyvenimas padėjo suvokti, koks svarbus žmogui yra jo dvasinis gyvenimas, svarbu, kad žmogus visada būtų gyvas savo tikėjime – nuolat pri-

imtų Eucharistiją, atliktų išpažintį, reguliariai dalyvautų šv. Mišiose, kasdien melsėtųsi. Visa tai maitina žmogų, kad jo siela būtų budri, nuolat gaivinama Šventosios Dvasios. Tik tada kritiniu momentu būsi pajėgus atpažinti tiesos balsą.“

Kaip įvyksta tas lūžis, kuris iš laisvo žmogaus padaro sistemos vergą, niekas tiksliai nežino. Man labai įdomi vieno žingsnio teorija. Pasakojama, kad nacių koncentracijos stovyklo-

Balkanų karo žaizdos.
Kroatija.

Jūratės Juozėnienės
nuotrauka

Ateitininkų federacijos generalinis sekretorius Vidas Abraitis su žmona Loreta

Rido Damkevičiaus nuotrauka

se būdavo taikomas toks metodas: stovyklos darbuotojas būdavo subtiliai įstumiamas į padėtį, kurioje prisideda prie nusikaltimo, pavyzdžiui, grasinamas ir verčiamas nušauna žydą. Visą likusį darbą atlieka jo sąmonė. Pareigūnas nenori pripažinti tos baisybės, kurią padarė, suranda daugybę pateisinimų, kodėl taip elgėsi, arba tiesiog išstumia lauk mintis apie tai. Taip „psichologiškai pasiruošęs“ kitą dieną jis jau gali atlikti ir baisesnį nusikaltimą, ir neilgai trukus jau tampa tuo lojaliu darbuotoju, kuris visą dieną koncentracijos stovykloje grūda žydų vaikus į dujų kameras, o grįžęs žaidžia su savo vaikais kaip geras tėtis. Jo sąmonė išdaryta. Visa išdarymo esmė – vienas suklypimas. Po jo laukia arba tikra krikščioniška atgaila dėl baisybės, kurią padarei, arba pasilei-

dimas stačiu šlaitu žemyn.

Tačiau ieškodami plaukiamų smegenų ir išdarytų gyvenimų, visai neprivalome žvalgytis toli.

„Šią skausmo valandą visi pasižada dar glaudžiau sutelkti gretas apie tarybinę vyriausybę“, – žada įtaigus balsas, o jam pritaria ašarotos fabriko darbininkų akys. Argi sunku šaltkalviui Teodorui užlipti ant scenos ir pasakyti ugningą kalbą, jei už tai jis gaus modernų butą?

Argi nuodėmė jo žmonai nusišluostyti ašarą skaros kampu, jei dėl to ji turės ramų gyvenimą? Ne man atsakyti į šiuos klausimus – tame baisiame skausmo amžiuje aš negyvenau. Tačiau aš vadovėliuose ir atsiminimuose galiu skaičiuoti apie tai, kokie baisūs padariniai gali ištikti šaltkalvį Teodorą, pradėjus kolaboruoti su tais, kuriems nepritaria.

Dėl to ir reikia kiekvieną akimirką gyventi laisvo žmogaus gyvenimą. Niekada nežinai, kada bus tas kritinis momentas ir tavo sielos laisvė bus išbandyta labai baisiu būdu.

Apie Eucharistijos bičiulį Vidą Abraitį

Ramybės man nedavė klausimas, kokie gi buvo tie, kurie nekolaboravo su sistema. Koks buvo jų gyvenimas? Apie tai sutiko papasakoti Ateitininkų federacijos generalinis sekretorius Vidas Abraitis, buvęs disidentinio judėjimo „Eucharistijos bičiuliai“ veikėjas ir „Katalikų bažnyčios kronikos“ platintojas. Užduodama jam klausimus tikėjaisi herojiško pasakojimo apie nuotykius, patirtus kovojant prieš sistemą. Tačiau jo atsakymai suko visai kita linkme.

Trumpai apibūdinkite, kaip Jums atrodė Eucharistijos bičiulių judėjimas?

Tuo metu Eucharistiją žmonės priimdavo tik po išpažinties. Tad Eucharistijos bičiuliai buvo tie, kurie įsipareigodavo dažnai eiti išpažinties ir kaip įmanoma dažniau priimti Eucharistiją. Kitaip tariant, gyventi labai aktyvų dvasinį gyvenimą. Per Bažnyčią keliaudavo ir informacija, spauda, kuri siejo visą šį tinklą. Darbo dienomis vėl vakarą į Mišias ateidavo labai nedaug žmonių – lengvai atpažindavome savus, perduodavome ir gaudavome reikiamą informaciją. Nedideliais rateliais rinkdavomės kartą per savaitę ir kartu skaitydavome Šventąjį Raštą, Bažnyčios istoriją, nesovietinę Lietuvos istoriją. Šis aktyvus tikinčiojo gyvenimas buvo mūsų veiklos centras.

Tačiau Eucharistijos bičiuliai labiau žinomi dėl savo aktyvaus pasipriešinimo sovietiniam režimui: protestų, stipriausio disidentinio „Katalikų bažnyčios kronikų“ leidinio.

Tai buvo natūrali dalis mūsų veiklos – kovoti dėl to, kas mums brangu. Pavyzdžiui, neretai klieriką pašalindavo iš kunigų seminarijos dėl jo proletuviškos elgsenos. Tokiais atvejais mes rinkdavome parašus, rengdavome protesto akcijas, kad jį grąžintų. Svarbią

vietą užėmė „Katalikų Bažnyčios kronika“, kurią platino ir skaitėme.

Tačiau iš esmės mes nesistengėme specialiai maištauti. Mes tiesiog stengėmės gyventi laisvo žmogaus gyvenimą ir jautėme, kad tada tos sistemos veikimas tarsi atšoka nuo mūsų. Pavyzdžiui, apie 1972 metus atsirado mūsų ženklukas – lietuviškas koplytstulpis. Jį nešiodavau visada, net į tardymą kartą ėjau su juo. Tie-

siog tam, kad jausčiausi esąs laisvas.

Ar pats jautėte, kad KGB jus seka?

Išgyvenom nuolatinį sekimą. Kartais jie stengdavosi įbauginti – tada matydavai tave nuolat sekančius pareigūnus. O jei jie norėdavo rinkti medžiagą, naudodavo pasiklausymo priemonės, verbuodavo žmones. Mane patį du kartus mėgino užverbuoti. Pirmą kartą

Iš KGB archyvo

siūlė stoti į kunigų seminariją ir šnipinėti jiems, antrą kartą už informaciją siūlė automobilį, butą, didelį atlyginimą. Būdavo tokių, kurie neatlaikydavo tokių išbandymų arba palūždavo iš baimės. Vėliau norėdavo nutraukti ryšius su KGB, bet už tai juos nužudydavo. Taip vienas mano bičiulis „nuskendo“ Palangos jūroj su praskelta kaukole.

Kaip jautėtės, kai prasidėjo kunigų žudynės, Eucharistijos bičiulių kalinimas lageriuose? Ar nebuvo minčių, kad žaidimas darosi pernelyg pavojingas ir metas iš jo trauktis?

Apie 1980 metus padidėjo smurtas prieš kunigus, nemažai buvo kunigų nužudytų neva kriminaliniais motyvais, pavyzdžiui, Vokės, Pagramančio klebonai. Vokės klebonas po bandymo nutraukti bendradarbiavimą su KGB buvo žiauriai užkankintas su lygintuvu. Tačiau po mirčių žmonės nesitraukdavo, tik budrumas padidėdavo.

Mes pastebėjome, kad jie bijo viešumo, mūsų organizuotumo. Pavyzdžiui, vienas mūsų bičiulis kunigas, norėdamas stoti į seminariją, sutiko bendradarbiauti su KGB. Vėliau jiems pasakė, kad nutraukia bendradarbiavimą, ir jau numatė, kad jam gresia mirtis už tai. Sakydamas pamokslą bažnyčioje jis pranešė, ką buvo padaręs, kad visuomenė žinotų

tikruosius jo mirties motyvus. Po šio pamokslu jo taip ir nenužudė. Visuomenės jie labiausiai bijojo, nes žinojo, kad mes turim tinklą.

Taip pat tiesiogiai jautėme, kad be Dievo vedimo bankrutuotume, tad didėjo pasitikėjimas Dievo malone. Nė vienas nebuvom pasirengę profesionaliai psichologinei spaudai, bet vis tiek jiems nesisekdavo mūsų palaužti. Tai mums buvo ženklas, kad Dievas laimina mūsų darbus, ne vien savo jėgomis veikiamo.

Koks sąryšis tarp Eucharistijos bičiulių ir ateitininkų?

Po Nepriklausomybės Eucharistijos bičiuliai pradėjo iš naujo ieškoti savo tapatybės, kai neberekėjo veikti pogrindyje. Savęs ieškojo ir iš Šiaurės Amerikos Lietuvon persikėlę ateitininkai. 1992 metais per Aušros Vartų atlaidus Eucharistijos bičiuliai ir ateitininkai tuo pačiu metu užregistravom susirinkimą Šv. Kazimiero bažnyčioje, susitikom ten, negalėdami pasidalyti, kuriems dabar daryti konferenciją.

Nutarėm, kad tai gal Dievo ženklas – laikas susijungti, išeiti iš pogrindžio ir veikti visuomenėje. Žinoma, ne visi Eucharistijos bičiuliai perėjo, nes tai buvo sąjūdis – visuotinių sąrašų, kuriuos būtų galima perrašyti į ateitininkų sąrašus, nebuvo. Tačiau perėjo nemaža dalis. Tokiu būdu ir aš atsiradau ateitininkijoje. ■

KELIONĖ

Šiaurės Amerikos upėmis, taiga ir Centrinės Amerikos atogrąžų miškais

Eva Savickaitė

Azijoje patekome į sveitimumo glėbį, nes į savo pastogę (kaip ir kiekvieną mums žinomą keliautoją) nuolat kviesdavo vietiniai žmonės, vaišindavo tuo, ką turi skaniausio. Anot musulmonų tikėjimo – „svečias į namus, Dievas į namus“. Australijos žemyne pakliuvome į sterilų civilizuatą pa-

saulį, kur tvarka, švara, tylą, ramybę, tačiau ir didmiesčių svetimumas, atitolimas ne tik mums, bet ir tarpusavyje. Kita vertus, susipažinome ir su „senojo kirpimo“ keliautojais, kurie, turėdami patirties, dalijosi savo gyvenimo istorijomis, o mes toliau keliavome dykumomis ir pietinio okeano pakrantėmis. Be to, Australijos lietuviai šiltai priėmė, padėdavo kaip įmanydami. Atsisveikinę su dar vienu žemynu,

traukėme aukštyn, į Šiaurės Ameriką.

Aliaskos žavesys ir pavojai

Šiaurės Amerikoje mes visiškai atsidavėme gamtai. Smagu pažinti daugelį širdis dalijančių žmonių, tačiau bėgome nuo triukšmo, troškome pajusti save, ištrūkti į gamtą. Azijos ir Australijos gamta tikrai turi kuo didžiulius, vos tik pradėjome

kelionę Aliaska, ją iškart įsimylėjome. Šis kraštas mus tiesiog įtraukė – su laukine gamta ir pavojais. Nenorėjome ja praskuosti, troškome apčiuopti, užuosti, paliesti. Todėl ir patraukėm į savaitės gyvenimą visiškai be civilizacijos. Pasiėmėme maisto atsargų, vandens sėmėmės iš kalnų upių, gavom žemėlapi (be jo – nė iš vietos! Aliaska – mažiausiai apgyvendinta valstija. Paklysi, bus kaip pagrindi-

Laukinė Aliaskos gamta

Mūsų pradžia – Fokso upėje, kuria keliausime iki Ilinojaus upės. JAV

Tikalio
šventykla.
Gvatemala

niam „Into the Wild“ filmo heroju, deja, atspindėjusiam tikrą jo gyvenimo istoriją), ir iškeliauvome savais takais.

Kelias per tundrą ir taigą – tai nesibaigianti iššūkių virtinė. Visai nesvarbu, kad čia Denalio Nacionalinis parkas. Jame nėra jokių takų. Pagrindinis šio parko principas – leisti pajusti žmogaus ir gamtos ryšį, tai-

gi tenka pačiam nusitiesti tą takelį. Tad dienų dienas eini kemsynais, kalnais ir perėjimėms, miškais ir samanomis, o sutinki tik gyvūniją ir nuogą, tokią pat kaip prieš kelis šimtmečius nepalietą gamtą. Briedžio ragai – gal atsitiktinai kada nors ir paliesti kokio keliautojo, tačiau palikti ten, kur buvo. Nes jie priklauso ne ant sienos

kabėti, bet grįžti į tundros samanias. Čia gyvenantys atopaskai, vieni iš vietinių genčių, žino „kas gamtai – gamtai“ principą, todėl dar ir dabar nestinga žuvies (nes sugauta tiek, kiek reikia stalui), mėsos (gyvūnai gerbiami ir medžiojami tik būtinoms maisto reikmėms).

Aliaskoje, kaip ir kaimyninėje Kanadoje, gausu

miškų, todėl galima pamatyti ne vieną žvėrį. Pagirtina, kad parko darbuotojai skatina gerbti žvėrių ramybę, neerzinti jų. Dauguma keliautojų sumanūs ir, pamatę gyvūną, suka į šoną. Mes esame tik svečiai, tegul jis viešpatauja šioje teritorijoje. Tačiau ir mums visai netikėtai teko susitikti grizlių šeimynėlę. Apsimetėme

dideliais žvėrimis, ūbavome, šūkavome, ir motina su dviem jaunikliais nukiūtino į šalį. Laimė, susilaikėme nuo nelemto noro bėgti nuo pavojaus. Grizliai skuodžia daugiau nei 50 km per valandą, tad su jais lenktynių geriau nė neiti.

Mūsų nešuliai nemenki, su visomis maisto atsargomis siekia beveik 40 kilo-

gramų. Kadangi tvirto, išmindžiotą paviršiaus nėra, tundros ir taigos žemė gali būti labai įvairi. Kai kurit ant tramplino žengsi į minkštas samanias, gal prieš tave atsivers neperžengiami krūmynai, ne kartą reikės bristi per sraunią upę ar kepurnėtis per kalnų perėją. Kai nuvargsti, gali įkristi į mėlynę ar kitas uogas

Aliaskos gamta
iš paukščio
skrydžio. JAV

Besimėtantys elnių ragai. Iter Vitae komanda. Aliaska. JAV

Milžiniškos
šilauogės. Aliaska

ir šlamšti jas saujomis. Jos didelės ir dailios, sveikos ir saldžios. Tačiau esi tik tu ir gamta. Galbūt kažkur kauks vilkai, gal kur praeis briedis ar karibų šeimynėlė.

Aliaskos laukinę gamtą patyrėme ne tik savais batais, bet visai netikėtai į ją gavome dirstelėti iš paukš-

Rudenėjančios
Aliaskos spalvos

čio skrydžio. Mus pavėžėjęs amerikietis Džošas – pilotas. Visai mums nesitikint, jis pasiūlė nemokamai paskraidinti virš kalnų ir taidigos. Nepaliaudami šūkių, kol išseko žodžiai: skrendi visai arti upės, ir atrodo – tuoj paliesi tą švarų, skaidrų paviršių, o galbūt vi-

sai arti kalnų viršūnių, kol iš šalčio net dantys pradeda tratėti, apsuksi porą ratų aplink šniokščiantį krioklį arba leisies pasižiūrėti besiganančio briedžio. Atrodo, Aliaską, amžino įšalo, rudėjančių spalvų ir laukinės gamtos krašto, patyrėme kiek ir svajojome.

Misisipės bangos ir krantų ramybė

Perkeliavę Kanadą ir atkakę iki Čikagos, mes nusprendžiame patyrinėti JAV kitaip. Netikėtas pasirodė šis žingsnis mūsų artimiesiems, ir gal kiek bauginantis, kai sužinojo, kad trauksime didžiausia Šiaurės Amerikos upę. O mums pasitaikiusi galimybė – draugų paskolina kanoja – tiesiog neįmanomas atsisakyti iššūkis. Taigi mūsų vandeninėje sąskaitoje – 5 savaitės mosavimo irklais, leidimosi šliuzais, miegojimo salose, kol galiausiai per vėjus ir saulę nuplaukėme maždaug 700 kilometrų Fokso, Ilinojaus ir Misisipės upėmis.

Rytas. Saulė kyla, ir mes jau ruošiamės kanoją dar vienai dienai. Kas mūsų lauks, nežinia. Vakar prakaitavome gal septynias valandas, tačiau vėjas nepaliaudamas galynėjosi su mumis, todėl pažanga nedidelė. Pirmą kartą pajutau baimę – o kas, jei tos didžiulės bangos ims ir apvers valtį. Ir visi mūsų namai – kuprinės nugaroms į vandeninę prarają. Kanoja, pagavusi pro šalį plaukiančių baržų ir vėjo sukeltas bangas, laigė it patrakusi. Tačiau ši diena gali būti visai kitokia. Vėjas nurims, Misisipės vandenys bus dosnūs, ir mes tikriausiai įveiksime galbūt net asmeninį rekordą.

Vakare, suradę vieną iš tų nežinomų krantų, gal mažutę negyvenamą salą, o gal

vėjo pustomą smėlį, mes statomės laikinus namus, kuriame laužą. Bus vakarienis. Raumenis skauda jau mažiau, tad ir šaukštą galime nulaikyti puikiai. Vakarinis patiekalas – jau iki skausmo pažįstami lėšiai ir ryžiai, žuvies konservai ir žirneliai. Gurkšnodami šiltą arbatą po sunkios darbo dienos, atsidūstame. Gyvename gerai. Ištiesiame nugaras, užmerkiame akis – kažkur vis dar kaukia kojotai. Naktis greičiausiai bus rami, nebent vėl kils siaubinga audra, ir mums teks taisyti lūžusį palapinės kuoliuką, kai vėjas žeria į akis smėlį, o tuo metu taip norisi būti šiltai viduje. O jei švies visa apimanti pilnatis, gal net ir miegosime po atviru žvaigždėtu dangumi.

Fokso, Ilinojaus ir Misisipės krantai gali stebinti įvairiaspalvėmis uolomis, bauginti apleistais ar tebeūžiančiais gamyklų pastatais, atsikratytomis baržomis – vazonais, kur augalai stengiasi paslėpti pamestą metalo laužą, žavėti miškais ir elegantiškomis gervėmis.

Plaukiant turi apie daug ką pamąstyti. Pabūti su

Viešpačiu arti, tik tu, Jis ir pliauškantys bangose irklai. O kai pabūni, tada pabūni dar, nes irkluoji ilgai. Pritrūks man žodžių, kaip išreikšti buvimo su savimi ir gamta – Kūrinijos ir Kūrėjo pajutimą. Mintimis nukeliauju upėmis prieš srovę iki Čikagos lietuvių, kurie taip dosniai mus palaikė, vėl atgal į Australiją, Aziją, Europą. Perbėgu mintimis mus kažkada priėmusias šeimas, sutiktus žmones, gatves, kalnus, dykumas ir jūras. Kaip sunkiai tegaliu aprėpti tą pulsuojančią pasaulį, tačiau jo istorijos, gyvenimai, grožis manyje gyvena ir tik dar labiau atskleidžia gamtos bei kultūros šokį, harmoniją ir gerą žmonijos dvasią.

Kai turi tiek daug laiko, nejučia į viską pradėti žiūrėti iš amžinybės ar begalybės perspektyvos. Juk kasdienybėje ne visada (o gaila) galime sau leisti tiesiog nebėgti, neveikti, neprapulti kažkur. O būti tiesiog su savimi, bangomis, medžiais, dangumi, tyloje gal su kitu žmogumi, o gal tiesiog su savimi. Tiek daug mintimis gali papasakoti, tiek daug

Ilinojaus upėje
žuvys pačios
išsoka į valtį

pašnabzdėti gali Dievas. Ir ne kartą, leidžiantis saulei ir atsispindint bangose, keliaudami vis labiau suprantame, kad nesvarbu, Nemunu mes plauksime ar Misisipe, eisime į dykumą ar pušynėlį namuose, mes galime just planetos širdies plakimą, nurimti, apčiuopti, užuosti, suprasti.

Tai buvo ypatingas metas – it hekleberiai finai mes buvome labai arti gamtos, panirome į ją savimi. Tačiau leistis užliūliuoti bangų ilgiau jau negalėjome, nes laukė kitas etapas – Centrinė Amerika.

Centrinė Amerika

Pirmą kartą šioje kelionėje pajuntame baimės skonį. Ir ne dėl to, kad kažkas būtų nutikę, bet tiesiog kiekvienas sutiktasis kaip įmanoma mus gąsdino Meksikos

Ilinojaus upe iki Misisipės

kos baubais. Tikrai nepulsiu įrodinėti atvirksčiai, narkotikų verslo situacija čia kritiška, tačiau mus tiesiog lydėjo nepabūgę svetimšalių žmonės. Kol visi ruošėsi ateinančiai pasaulio pabaigai arba naujai erai, mes palikome Meksikos Palenkės ir Tikalio (Gvatemalos) majų piramidės, pasislėpusias atogrąžų miškuose ir menančias didingas civilizacijas. Gvatemalos ar El Salvadoro žmonės mūsų atmintyse išliks šviesūs ir nuolat besišypsantys. Už nugaros liko rymoti ir Nikaragvos ugnikalniai prie Managvos ir Nikaragvos ežerų.

Kosta Rika – ekologinis ūkis atogrąžų miškų apsuptyje

Keliaudami Nikaragva pajutome, jog nuovargį gali

įveikti mūsų užsispyrimas. Karštis garuoja nuo dulkelto asfalto, autobusai ar motociklai spiegia, o mūsų kelionei jau beveik visi metai. Artėja šv. Kalėdos, kai norisi nurimti namų aplinkoje.

Padirbėti ekologiniame ūkyje mintį puoselėjome jau seniai, todėl dabar buvo puiki proga tai išbandyti. Pasklaidėme WWOOF (world wide opportunities for organic farming – pasaulinė ekologinių ūkių programa) internetinius puslapius (www.wwof.org), suradome kelis patinkančius ūkius, susisiekiame, ir vienas jų iškart mums atrašė.

Tad nieko nelaukdami, iš Nikaragvos skuodžiame į Kostą Riką. Guminiiais batais nešini mes jau pasirengę darbui atogrąžų ūkyje. Tokių ūkių yra visame pasaulyje – ir Europoje, Amerikoje ar Australijoje. Juose gali praleisti nuo mėnesio ir ilgiau, dirbdamas penkias – aštuonias valandas tik už maistą ir nakvynę. Savanoriai sužino, kas yra permakultūra – pagarba žemei, ir kaip natūraliai padėti augalams tarpusavyje derėti, kaip perteklių išnaudoti ūkiui gerinti, kaip prižiūrėti ūkį ekologiškai, nenaudojant herbicidų, o gyvulius auginti jų nekankinant. Bet jūs man pasakysite – juk taip gyvena mūsų seneliai (galbūt dažnas ir tebegyvena) – tikrai taip. Ekologiniai ūkiai iš tiesų grįžta į tai, kas anksčiau buvo suprantama kaip natūralus dalykas. Gai-

la, tačiau pamirštame, kokie skanūs tie pomidorai iš vaikystės daržo. O čia, Kosta Rikoje, pakliuvę į ekologišką fermą, mes ir vėl mėgavomės skonio pojūčiais. Nereikėjo įmantrių prieskonių ar specialaus paruošimo. Špinatai, baklažanai, kvepiančios bazilikos. Mūsų šeimininkė, Džinė iš JAV, nuolat pripuodų sukdavosi kaip priemenų kūrinių ir pietums paruošdavo ką nors ypatingo – gal bananų ar moliūgų sriubos, gal picos su ką tik skintu kvepiančiu baziliku ir kutukais (Kosta Rikos daug geležies turintis augalas).

Mūsų kasdienybėje įsisuka pasiilgta, nors ir gana egzotiška rutina. Rytais kavos puodelis žvelgiant į bundančius atogrąžų miškus. Šiltnamyje tarp sėklų ir sodinukų, grįžtelio atgalios, o ten jau saulė ką tik prasiskverbė pro stačius kalnų kuorus. Vakarop būtinai reikia išokti į atvėsinantį kalnų upelį, o po to paskaitinėti knygą besisupant hamake. Pirmadieniais kausiom arklius ir jodinėjame. Galų gale išvystame toluomoje nerimstantį Turialbos ugnikalnį. Šis mėnuo – ramybės paieškos, susilieėjimas su gamta, kūno atgaiva. Mes pasirengiame keliauti tolyn – laukia nežinomybės kupina kelionė į kitą, pietinį žemyną.

Tarpžemyninė kelionė

Jei bent akimirka buvau išsigandusi Misisipės ban-

gų, tai ji tik apgailėtina baimės nuotrumpa palyginti su tuo, kaip keliavome Karibų jūra. Iš Panamos į Kolumbiją, Centrinės Amerikos į Pietinę keliu nenukaksi. Skristi reikia lėktuvu arba plaukti kuriuo nors vandenynu. Turtingesnieji renka si jachtas, o mes draugiškai su Lotynų Amerikos gyventojais sėdame į motorines valtis. Septynios valandos laigymo per milžiniškas bangas, peršincios akys nuo sūraus vandens ir sulaukymas kvapas varikliui atsidavus tylos minutei. Karibų jūros smaragdus salose gal ir viliojantis, bet plaukiant paprastuoju būdu jis veikiau primena piratų supamus laivus. Giliai atsidusome, pasiekę tvirtą Pietų Amerikos žemę. Neįtikėtina – mes jau kitame žemyne.

Europą palikome šaltuko speige. Šilko keliu nudardėjome iki pat Kinijos. Kepėme Pietryčių Azijos džiuanglėse, o Australijoje svaigome nuo eukalipto lapų

aromato, kol koalos juokino savo lėtais judesiais ir baurinančiais balsais. Šiaurės ir Centrinė Amerika – tai ilga meditacija gamtoje. Kokie išgyvenimai mūsų lauks ateityje – nežinomybė, su kuria jau susidraugavome. Tereikia tikėtis palankaus vėjo, neblėstančio žmonių gerumo ir nuolat lydėjusio Dievo palaimos.

Ilga mūsų kelionė į Lietuvą. Pastebime, kad mes vis labiau trokšte trokštame tikrumo, paprastumo, nuoširdumo. Esame taip arti lietaus ir saulės, atogrąžų ir taigos. Gamtoje – nors pavojai tyko, jaučiamės it namuose. Tyloje tarpstame, o sutikę atvirų žmonių, ieškome tikrų jų širdžių. Iki skausmo ir džiaugsmo pažindami save netikėčiausiose situacijose, jau mąstome, kaip teks grįžti su naujai sukauptu turtu. Bet kelias dar ilgas.

Daugiau mūsų istorijų ieškokite www.itervitae.me

Padedame išmankštinti arklius ekologiniame ūkyje. Kosta Rika

Ką rinktis: lietuvių „Katedrą“ ar vengrų „Lilijomą“?

Pastaruosius 7 mėnesius laisvalaikį leidžiu Lietuvos nacionaliniame dramos teatre. Didžiojoje ir Mažojoje salėse, Studijoje ir Dekoracijų dirbtuvėse, per pietus ir vakarais, stebiu spektaklius ir žmones, mėgindama suvokti, kuo gyvena šis teatras ir kokią žinią jis skleidžia.

Justina Katkevičiūtė

73-čias Lietuvos nacionalinio dramos teatro sezonas jau įveikė pusiaukelę. Aktorė ir režisierė Birutė Mar kartu su kolegomis Vytautu Anužiu ir Aleksu Kazanavičiumi spektaklyje „Laiškai į niekur“ interpretavo amžinybės ilgesio persmelktus M. Cvetajevės, R. M. Rilke's ir B. Pasternako laiškus, Oskaras Koršunovas mėgino atstatyti Justino Marcinkevičiaus ir žmonių „Katedrą“, o paskutinėmis žiemos dienomis teatre ėmė suktis vengrų klasiko Ferenco Molnaro „Lilijomo“ karuselė – Vengrijos režisieriaus László Bagossy darbas. Kovą ir ba-

landį teatras žada pasiūlyti dar dvi naujienas – Rolando Atkočiūno režisuojamas „Medžioklės scenas“ ir Gintaro Varno „Bakchantes“. Laukiant premjerų, norisi pasvarstyti, apie ką vis dėlto mums kalbama O. Koršunovo „Katedroje“ ir L. Bagossy „Lilijome“.

„Katedra“ ir „Lilijomas“ – dviejų skirtingų tautybių autorių pjesės, pastatytos jų tautiečių. Regis, „Lilijomas“, kuris yra vengrų kilmės, turėtų sunkiai konkuruoti su „Katedra“ vien todėl, kad ši pjesė – iš pašaknių lietuviška. Mūsų autorius kalba apie mūsų Katedrą, veikia gerai pažįstami istoriniai veikėjai, o kalbėjimo objektas – šventovė ir jos kolonos ranka pasiekiamos – vos šimtas metrų nuo teatro. Ką jau kalbėti apie tai, kad žiūrėdamas spektaklį sąmoningai asmuo galvoje turi trijų Lietuvos istorijos laikotarpių projekciją – daugiau kaip prieš šešis šimtmečius statomą Katedrą, J. Marcinkevičių, rašantį dramą sovietmečiu, ir šią dieną, kai spektakliu skati-

nama atstatyti Katedrą savo širdyse. J. Marcinkevičiaus „Katedra“ kalba apie menininko santykį su darbdaviais, visuomene ir savimi, apie aukštus žmogaus tikslus, siekius ir kančią. Kalba ir apie patriotizmą, Vilniaus arkikatedrą kaip visos tautos vienybės simbolį. Visa tai ir smalsumas, ką išvysime teatre po klasiko J. Marcinkevičiaus ir novatoriško O. Koršunovo susitikimo, kurstė nerimastingą premjeros, kaip metų teatro įvykio, laukimą.

Dar gerokai iki premjeros reklaminėse erdvėse buvo matomas spektaklio kūrėjų šūkis „Mes vėl atstatom Katedrą“. Turbūt ne vienas tikėjosi, kad iš spektaklio išeisime savo širdyse atstatę bent dalį „Katedros“, nešdamiesi suaktyvėjusią meilę savo tautai, jos istorijai, paminklams, vienas kitam. Deja, nei vienybės, nei brolybės jausmai neaplankė ir salę teko palikti įsitikinus, kad Katedra – tik sugriuvusių iliuzijų simbolis, kuris scenoje buvo antras po žmogaus. Režisierius išryš-

kino vaizdą šalia Katedros, o replikos, susijusios su ja, ir retai išnyrantys kolonų vaizdai liko antrame plane.

Svarbiausia O. Koršunovo režisuotame spektaklyje ne „Katedra“, ne jos atstatymo idėja ir net ne žmonių vienybė. Dėmesys sutelkiamas į masės ir individo supriešinimą, iškeliant Lauryno Stuokos-Gucevičiaus (akt. M. Repšys) vidinius ieškojimus. Mylintį savo kūdikį – Katedrą ir jos nekenčiantį, maukiantį alų smuklėje su aukštai sijonus kilnojančiomis miestietėmis ir skatinantį ne mėginti prasimušti pačiam, o susirasti turtingą mecenatą, pripažįstantį, kad jis taip pat pakalikas. Koršunovo Laurynas – tai ne išsilavinusio ir oraus statytojo, o kuriančio, kenčiančio ir tuo pat metu iš butelio maukiančio žmogaus pavyzdys. Regis, vaizduodamas paprastą, žemiškiems malonumams neatsparų Lauryną, režisierius kiek perlenkė lazda. Šis paprastumas ne priartino pagrindinį veikėją prie žiūrovo, bet galėjo sukelti atstūmimo reakciją. Žiūrėti užsitęsusią smuklės sceną tapo nuobodoka, neišgelbėjo net skambioji, simpatijas lietuvių liaudies dainai kelianti „grūšia“, iš visos širdies atliekama aklo smuikininko (akt. Saulius Bareikis). Sunku pasakyti, kodėl dauguma Lauryno emocijų perteikiama jam rėkiant. Galbūt girtas ir rėkiantis žmogus sako tiesą, bet juk niekas jo jau

seniai nebesiklauso. Stipriai atrodo Rūtos Oginskaitės įžvalga, kad Laurynas „spektaklį palieka beviltiškoj tamsoj, supratęs, kad taip yra, Katedros nepastatysi nei savyje, nei realybėje. Vaiką, kuris pasirodo paskutinėmis spektaklio minutėmis, gali suprasti įvairiai. Jis gali būti vilties simbolis – kad galbūt labai mažu pavidalu Katedros idėja gyva ir ji nežūsta“¹. Minėtą vaiką baltais marškinėliais taip pat būtų galima interpretuoti ir kaip tęstinumo ženklą. Kiekviena nauja karta, užimanti senosios vietą, perima esamas vertybes kaip Katedrą, tačiau išskyla vis naujų sunkumų, kuriuos spręsti tenka pasitelkus savo jėgas. Tik nuo jos priklausys, kokią tikrąją ir dvasinę Katedrą gaus naujai ateisianti karta. O gal ir negaus?

Apie XVIII a. kalbančią „Katedrą“ prie šiuolaikinio žmogaus mėginama priartinti ne tik dramos veikėjų desakralizavimu, bet ir kitais novatoriškais sprendimais. Pasitelkiama nusistebėjimo verta vaizdo ir aštraus garso sintezė, puiki Vytauto Narbuto scenografijos simbolių kalba: permatoma, geltonai švytinti kolona, į kurią galima įlipti (šiek tiek priminė Kalėdų eglutę tamsoje), daug žvangančių grandinių, kurias galima suprasti kaip pagrindinio veikėjo nelaisvės ir jungo simbolį, medinė sakykla ir statybos akmenys. Tačiau ar to užtenka norint priartinti prie žiūrovo jausmų, siekiant, kad

šis savo galvoje neišsineštų tik labai gražaus vaizdo. Ar tokie būdai tinkami norint prikelti, suaktualinti klasiką, kuri savaime orientuojasi į giliuosius būties ir egzistencijos klausimus? Šiuo atveju simbolių kalbos, vaizdinių gausos ir apie savo skausmą šūkaujantį veikėjo tiesiog neužtenka. Klausantis poetiškus žodžius nervingai išrėžiančio Lauryno, suprantu, kad nebegirdi, ką jis sako, o tik grožiesi dekoracijomis.

Žinoma, yra ir kita medalio pusė – gal mes tikimės prikeltos klasikos, o režisierius visiškai nesistengia

Katedra (rež. Oskaras Koršunovas), leva Teresė – Monika Vaičiulytė

Dmitrijaus Matvejevo nuotrauka

nieko aktualinti, priartinti? Negalima pamiršti, kad O. Koršunovas – postmodernizmo kūrėjas, nevengiantis žaisti ne tik skirtingais elementais, bet ir kontekstais, tariamai „stabiliomis“ tapatybės, istorinio tikrumo idėjomis. Tokiu atveju „Katedros“ nereikėtų sureikšminti kaip „atstatymo“, veikiausiai šis teatro įvykis – dar viena ryški interpretacija. Galima spėlioti, ar kartais režisierius nepasinaudoja žymiais klasikos vardais, kad sukurtų savitas interpretacijas, taip atkreipdamas dėmesį į save? Kalbėdama daugiskaita, galvoje turiu ir kitą, vizualiai įspūdingą, to paties autoriaus spektaklį „Meistras ir Margarita“. Ši interpretacija labiau nutolsta nuo to paties pavadinimo Michailo Bulgakovo romano nei „Katedra“ nuo Marcinkevičiaus dramos. „Katedros“ Lauryno kova – ginčas su pačiu savimi, o „Meistre ir Margaritoje“ sklendo bendresnė gėrio ir blogio kovos idėja, žmogus čia turi ne tik susitvarkyti savo vidų, priimti sprendimus, bet yra veikiamas ir išorinių, lemties galių. Vis dėlto abiem atvejais scenos pasakojimas kuriamas pasitelkiant kūniškumą, žemiškosios aistros protrūkius. Toks yra O. Koršunovo teatras. Kaip pastebi Konstantinas Borkovskis, „Katedra“ „skirtingai nuo senosios pastatymų patirties, O. Koršunovas pastatė ne kaip minties bei poetinio žodžio dramą, o kaip aistrų ir ritmų

melodinę istoriją.“² Vis dėlto verta susimąstyti, ar tokiu atveju „aistros ir ritmai“ neužgožė to, kas norėta pasakyti pačiais klasikos tekstais. O gal Bulgakovo ir Marcinkevičiaus idėjos krito nelygioje kovoje ir buvo paliktos paraštėse?

Kitą Lietuvos nacionalinio dramos teatro klasikos premjerą – L. Bagossy „Lilijomą“ pavadinčiau rimtu konkurentu „Katedrai“. Viena dažniausiai statomų Vengrijos dramaturgo Ferenco Molnaro pjesių sukėlė susidomėjimą XX a. pirmojoje pusėje. Pagal ją statyti ne tik spektakliai, bet ir Brodvėjaus vaidinimai, kino filmai, miuziklas ir baletas. Pasakojimo aktualumą šiaudien L. Bagossy atskleidžia, veiksmą pastumdamas į 6–7 dešimtmečius. Šį laiką atspindi Gintaro Makarevičiaus sukurta scenografija – scenoje apleistas fabrikas su nudrengta sofa, čia pat džiaustomais skalbiniais, metaliniais laiptais, geležinkelio bėgiais ir aprūdijusiomis durimis. Sienos, iki pusės dažytos tamsesne spalva, šiukšlių vamzdžiai... Visa tai šnibžda žiūrovui, kad čia nebus nei aukštų frazių, nei gražių suknelių. 6–7 dešimtmečių nuotaiką atspindi ir kostiumai, sukurti dailininkės Dovelės Gudačiauskaitės – plačių mėlynų džinsų ir ryškios palaidinės, jūreiviškų dryželių ir skarelių deriniai. Tačiau vaizdiniai nepretenduoja užgožti pačios vaidybos, įdomių natūralistinių

sprendimų. Pavyzdžiui, fotografuojantis policininkui ištrūksta saga, kurią jis vėliau susiranda – tai viena iš paprastųjų, organiškų, bet – svarbių scenų, kurios drauge su komizmu suteikia „Lilijomui“ lengvumo įspūdį.

Vis dėlto spektaklyje gvildenamų temų lengvomis pavadinti tiesiog neįmanoma. „Lilijomas“ – tai spektaklis apie puolusį žmogų ir, kaip buvo pranešama afišose, „apie meilę kitaip“. Nors pagrindiniai veikėjai tarnaitė Julika ir Lilijomas – pora, tačiau kalbama ne tik apie poros santykius, bet ir apskritai meilę kitam. Lilijomas (akt. D. Gavenonis) – karuselės darbuotojas, savo širdį atidavęs darbui, o kūną – alkoholiui ir tarnaitėms parke. Su viena jų – Julika (akt. M. Polikevičiūtė), pačia naiviausia ir nekalčiausia būtybe, Lilijomas apsigyvena pas giminaite, fotografijos salono savininkę (akt. V. Mainelytė). Vyro elgesys su viską jam atiduodančia Julika – pasibaisėtinas. Žiūrovui suteikta galimybė patirti visą jausmų paletę ir pasitikrinti, ką jis mano apie moterų naivumą, jų mušimą, draugystę (šalia plėtojama ir Julikos draugės Marikos (akt. T. Vaškevičiūtė) gyvenimo istorija) arba siekį uždirbti apiplėšiant kitą.

Sužinojęs, kad jo mergina laukiasi, Lilijomas mąsto, kaip prasimanyti pinigų. Čia pasirodo pažįstamas Fičuras (akt. M. Repšys), kuris pasiūlo patykti grįž-

tančio fabriko kasininko, jį nužudyti ir pasidalyti pinigais. Dar prieš užpuolimą Lilijomas savo bičiuliui pralošia visą savo dalį, o bėgdamas nuo policijos po nepasisekusio užpuolimo žūva. Jei iki pagrindinio veikėjo mirties mes galėjome tik svarstyti, kad Lilijomas nėra geras žmogus, dabar tai balsiai išsprūsta iš Holundernės – Lilijomo giminitės – lūpų: „Nebuvo jis geras žmogus, nebuvo.“ Viskas atrodo kaip ir nuspręsta – kadangi Lilijomas nebuvo geras žmogus, niekas dėl jo pernelyg neverks. Tik ta nemylėta moteris, kurią buvęs karuselės darbuotojas suvedžiojo, paliko be pinigų ir su vaiku. Julikos monologą rengiant laidotuvių rūbais Lilijomą pavadinčiau viena įspūdingiausių scenų visame LNDT sezone. Scenoje žiūrovas išvysta visą jausmų paletę – nuo meilės iki neapykantos, nuo kaltinimo iki naivaus savęs įtikinėjimo.

Antrasis veiksmas plėtojamas Skaistykloje. Tai iš pradžių pasirodė gana komiška, neįtikima. Nekokį įspūdį paliko dalis mizanscenų – pusiau išsirengusių angelaičių, lydinčių į Rojų savo kaltes atpirkusį žmogelį, pasirodymas, savizudžio šuolis atgal į žemę, lydint angelui. Kaip ir „Katedroje“ neapsieita be girliandų, tik šįkart jos apšviečia žiūrovų salę taip, kad šie gali lengvai matyti vienas kitą. Įspūdis – mes visi jau mirėme ir atsidūrėme Skaistykloje, kur būsime teisiami.

Ir čia iš mirties miego prikeliamas Lilijomas. Nesigailintis dėl savo nuodėmių, nenorintis sugrįžti žemėn ir padaryti ką nors gero, pykstantis, kad jam neleidžiama ramiai ilsėtis. Angelas (akt. Saulius Balandis) Lilijomui liepia 16 metų mąstyti ir tada grįžus į žemę padaryti ką nors gero. Sugrįžėlis parneša savo dukrai (akt. A. Teresiūtė) žvaigždę, kurios ši nepriima, o supykęs Lilijomas jai trenkia. Žvaigždė sudūžta tarsi ledinė Lilijomo širdis, o nelaimėlis savo kalčių neišperka. Tačiau taip ir nepasakoma, kad Lilijomas buvo blogas. Tarsi žinotume, kada asmens jau nebegalima vadinti geru, bet niekas lyg ir nenustatė „blogo“, „laimingo“ ar „nelaimingo“ žmogaus kriterijų. Ar tai neliudija apie modernaus žmogaus vertybių sumaištį? Nėra ne tik teisiančio, bet ir vertinančio žvilgsnio – dažnas kaip Lilijomas gyvena savo rūpesčiais, netektimis ir viltimis, visiškai nematydamas artimo kančios ir pasiukojimo. Kai nėra tvirto vertybinio pamato, religinio pasirinkimo – keistas Skaistyklos vaizdavimas ar užuominos apie žemiškųjų malonumų kupiną Rojų tiesiog nebestebina.

Vis dėlto jeigu reikėtų rinktis tarp paprasto, bet įtaigaus „Lilijomo“, ir tau-

tos simboliu jau tapusios J. Marcinkevičiaus dramos „Katedra“ inscenizacijos – būtų sunku. Juk toje pačioje scenoje atgyja du skirtingi šimtmečiai, be to, dirba savitą braižą turintys režisieriai, dvi skirtingos aktorių komandos. Tačiau artimesnis

Lilijomas – Dainius Gavenonis

Dmitrijaus Matvejevo nuotrauka

ir įdomesnis šiaudien atrodo „Lilijomas“, kuris, pasak Dainios Šabasevičienės, režisieriaus įsukamas „kaip gyvenimo karuselė, kurioje sėdime mes visi.“³ „Lilijomas“ taiko tiesiai į žiūrovo širdį, ateidamas per savo poelgiais žmogišką, bet balsiai nerėkiantį personažą ir kasdienę situaciją, sukeldamas atpažinimo reakciją. Juk ne mažiau už patriotiškumą mums svarbūs ir žmogiškieji, privatus mūsų jausmai, kurie nėra susieti su aukštaisiais tikslais, tokiais kaip tėvynė ir meilė, o dažnai apsiriboja tik savo kiemu. ■

¹ Rūta Oginskaitė, „Lietuvos rytas“, 2012-11-30.

² Konstantinas Borkovskis, „Menų faktūra“, „IQ.lt“, 2012-12-17.

³ Dainia Šabasevičienė, „Lietuvos žinios“, 2013-03-04.

Man be tikėjimo nėra gyvenimo

Sofija Lėckaitė

Sofija Lėckaitė mokosi Vilniaus jėzuitų gimnazijoje, vienuoliktoje klasėje. Prieš keletą metų įstojo į šią gimnaziją ieškodama aplinkos, kuri būtų labiau persmelkta tikėjimu, norėjo būti šalia kitų tikinčių žmonių. Tiesa, prisipažįsta Sofija, kiek nustebino tai, kad ir katalikiškoje gimnazijoje didelei daliai mokinių tikėjimas tėra kelis kartus per metus atiduodama duoklė gimnazistams skirtose Mišiose ar rekolekcijose. Pačiai Sofijai norėtusi, kad tikėjimas labiau paliestų ir mokinių, ir mokytojų santykius, nes jai

„Per tikėjimą džiaugsmas pripildo gyvenimą...“

Labai nenoriu, kad tai skambėtų dirbtinai, tačiau man tikėjimas yra gyvenimo džiaugsmo versmė ir aš šiandien sunkiai galiu įsivaizduoti, kaip gyvenčiau be jo. Ne tiek daug dalykų gyvenime mes galime kontroliuoti, dažniau tenka priimti tai, kas mums dovanojama. Tačiau mes visada galime rinktis, kaip reaguoti į aplinką, kaip priimti tai, kas su mumis vyksta. Galime priimti gyvenimą

kaip sunkią naštą, kuri vargina, galime – kaip dovaną, kuri skirta mūsų laimei. Kiekvieną rytą atsibudus būtent tikėjimas, kad yra Dievas, kuris mane myli ir manimi rūpinasi, leidžia man vėl šypsotis ir viltis, kad tai bus dar viena gera diena, per kurią galėsiu daug gero nuveikti, patirti naujų dalykų.

Taip buvo tikrai ne visada. Nors buvau pakrikštyta ir galėjau vadinti save krikščione, tačiau gerai atsimenu, jog ilgą laiką kartu su kitais vaikais varu buvome varomi sekmadienį į šv.

pačiai jis yra svarbiausias džiaugsmo šaltinis. Šiuos žodžius mergina sako be dirbtinio patoso, bet labai tvirtai. Atvirai ir drąsiai liudyti savo tikėjimą Sofija jau beveik aštuonerius metus mokosi *Opus Dei* Vilniuje įkurtame „Vilnelės“ kultūros centre. „Kiekvienam žmogui būtini bendraminčiai ir bendražygiai. Be jų labai lengva išklęsti iš kelio“, – įsitikinusi Sofija.

Siūlome įsiklausyti į merginos mintis, išsakytas popietę, gurdžinant arbatą *Bernardinai.lt* redakcijoje.

Mišias, kaip į kokį darbą. Tai buvo pareiga, kuri ne teikė džiaugsmo. Paklausau vyresniesiems, ir tiek. Tačiau kai man buvo dvylika metų, mes su drauge užėjome į Šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčią Vilniuje. Ten buvo kažkokia šventė ar atlydai, bažnyčios kieme buvo visokių pyragų. Atėjome pirmiausia dėl jų. Dalyvavau šv. Mišiose ir pirmą kartą gyvenime pajutau labai stiprų Dievo artumą. Buvu labai gera ir saugu. Galiu sakyti, kad būtent tą akimirką prasidėjo tikroji mano tikėjimo istorija.

Jovitos Mikalkėnaitės nuotrauka

Nuo tos dienos manęs nebereikėjo varyti į bažnyčią, aš pati troškau Dievo, labai norėjau dar kartą patirti tą artumą. Būdama dvylikos, aš, aišku, ne tiek daug supratau apie tikėjimo dalykus, tačiau kilo noras giliau domėtis, stengtis suprasti ir tikėjimas, kaip jau sakiau, man tapo džiaugsmo šaltiniu.

„Tikėjimo kelionė sunki, bet įdomi...“

Būti tikinčiu žmogumi nėra paprasta. Klausimų kyla gal net daugiau nei netikinčiam. Būna ir sudėtingų išbandymų. Pavyzdžiui, kai matai žmones, kurie netiki, kurie, mano įsitikinimu, griauja savo gyvenimą, krečia kvailystes ir vis vien jaučiasi laimingi. Tada man

pačiai pradeda kirbėti klausimas – kaip jie sugeba būti laimingi be tikėjimo? Gal iš tiesų jis nereikalingas? Tačiau aš pati ne kartą įsitikinau – kai tik nustoju praktikuoti, aš tarsi sunykstu ir nebegaliu jaustis laiminga. Net jei gyvenime tarsi viskas sekasi gerai, tarsi turėčiau šypsotis, džiaugtis, bet negaliu ir tiek. Aš žinau, kad man gyvybiškai reikia tikėjimo.

Ilgą laiką man sekėsi gyventi savotiškose šiltnamio sąlygose, mane supo tikintys žmonės ir didesnių iššūkių nepatiriau. Pastaraisiais metais vis dažniau tenka atsidurti tarp žmonių, kuriems krikščionybė svetima. Paradoksalu, bet jiems ji svetima ne todėl, kad jie susipažino su ja ir jiems nepatiko, bet veikiau todėl, kad jiems

apskritai nerūpi joks tikėjimas, vertybės. Pradžioje reagavau labai kategoriškai, dabar net pačiai juokinga atrodė. Karštai diskutuodavau, piktindavausi, – argi jie negali suprasti tokių paprastų dalykų apie Jėzų ir tikėjimą. Paskui pati įsitikinau, kad toks piktinimasis neduoda naudos nei man pačiai, nei tiems žmonėms. Dabar jau manau, jog svarbiausia, kad mano pačios gyvenimas atitiktų tai, kuo tikiu, tada galėsiu liudyti tikėjimą ir kitiems. Krikščionybės patrauklumą geriausia parodyti savo pavyzdžiu, o ne įrodinėjimais. Kitas svarbus dalykas – mokėti klausytis, išklausti kitų ir kai klausia patarimo, nebijoti remtis savo vertybėmis, parodyti, kaip jos veikia tam tikroje situacijoje.

„Vienas blogos aplinkos nepakeisi...“

Mokiausi pasaulietinėje mokykloje, ten lankiau tikybos pamokas, vėliau nusprendžiau, jog būtų geriau, jei stočiau į katalikišką gimnaziją. Tikėjausi, kad čia sutiksiu bendraminčių, galėsiu ne tik gilintis į mokslą, bet ir augti tikėjime. Kiek nustebau supratusi, jog nemaža dalis Jėzuitų gimnazijos mokinių yra abejingi tikėjimui, vertybių dalykams. Jiems ši gimnazija – tik galimybė geriau pasiruošti baigiamiesiems egzaminams, kurie vėliau padėtų daryti karjerą. Nemanau, kad visi gimnazijoje turėtų kalbėti apie tikėjimo dalykus, tačiau tikrai norėčiau, kad krikščioniška dvasia labiau persmelktų tiek gimnazistų tarpusavio, tiek mūsų ir mokytojų santykius, kad krikščioniška tapa-

tybė būtų ryškesnė mokykloje ir ne gimnazija bandytų prisiiderinti prie mokinių, kurie abejingi tikėjimo dalykams, bet pastarieji, jei jau pasirinko šią gimnaziją, turėtų labiau gerbti jos tapatybę.

Vis labiau įsitikinu, kokie teisingi mano mamos žodžiai, kad vienas žmogus negali pakeisti blogos aplinkos. Jei neturi bendraminčių ir bendražygių, geriau pasitraukti nuo blogų dalykų į šalį, kad jie nepradėtų veikti. Neįsivaizduoju, ką daryčiau, jei jau beveik aštuonerius metus nebūčiau lankiusi *Opus Dei* įkurto merginoms skirto kultūros centro „Vilnelė“. Čia bendrauju su žmonėmis, kurie mane sustiprina, su kuriais galiu diskutuoti man rūpimais klausimais, gauti patarimų, pasidalyti abejonėmis. Man tai labai svarbu.

„Maldoje Dievas mums bando patarti, jei tik klausomės...“

Tikiu, kad kiekvienas esame apdovanotas talentais, kurie mums duoti neatsitiktinai. Turime stengtis pažinti savo talentus ir ieškoti savojo kelio gyvenime. Žinau, kad jei daug melsiesi, prašysi Dievo patarimo, Jis padės atrasti tai, kas tau skirta. Aišku, nėra taip, kad pasimeldei ir staiga tapo viskas aišku ir jau žinai visus atsakymus. Paprastai pažau išryškėja sprendimas ar kelias, kuriuo turi eiti, ir tada jau turi kovoti su baimėmis, kurios trukdo eiti šiuo keliu.

Prisipažįstu, man sunkiai sekasi ieškoti savojo kelio. Nesu nuosekli ir griebiuosi vienu metu įvairių dalykų, blaškau. Tai, be abejo, apsunkina paiešką. Kita vertus, tikiu, kad ilgainiui ir aš aiškiau suprasiu, kas man geriausia, o dabar bandau skirti daugiau laiko savanorystei. Įsitikinau – kai padėdi kitam žmogui, pats praturtėji, sustiprėji. Taip pat stengiuosi praktikuoti maldos gyvenimą ir kiekvieną dieną klausiti Dievo: ko iš manęs nori šiandien, ką turėčiau nuveikti? Tikiu, kad Dievas mums kantriai kalba ir meldamiesi mes galime išgirsti Jo kvietimą, jei tik turime drąsos įsiklausyti, leidžiam Jam gauti mūsų gyvenimą.

Užrašė *Andrius Navickas*

Ateitį regim Tėvynės laimingą

Kovo 24 d. sukako 30 metų nuo ateitininkų dvasios vado, „Ateitininkų vadovo“ autoriaus, kun. Stasio Ylos iškeliavimo į Amžinybę.

Kas ateitį tik regi, tas stovi šalia jos, tas neįeis į ją, kaip žadėtają žemę. Kas tik laukia geresnių dienų, praeitąsias tik apmąsto ir dabartį kritikuoja, tas stovi šalia tikrojo gyvenimo. Šitie žmonės nepriklauso ateities kūrėjams.

Ateitininkas nėra toks, bent toks neturėtų būti. Visa 40-ies metų ateitininkijos istorija rodo pastangas ateitį kurti, nešti už ją atsakomybę. Bet ar ateitininkas, atitrūkęs nuo savo Tėvynės, gniuždomas gyvenimo pervertų, nepasidarys gyvenimo statistas? Ar jo „ateitį regim“ nevirš tik gražus pietistinis, fantastinis ar poetinis ilgesys, svajonė, noras?

Laimingą Tėvynės ateitį regi visi lietuviai – ir jaunuolis, ir kaimietis, ir ūkio planuotojas, ir politikas, ir partizanas, vedas beveik beviltišką kovą savo žemėj. Kuo gi ateitininkas gali išsiskirti iš kitų? Tikslas visų tas pats; skirtis gali tik forma ir būdai. Kokią tat Tėvynės ateitį ir kaip regi ateitininkas?

Ateities regėjimai

Yra trys ateities regėjimų formos: aiškiaregių, pranašų ir paprastų tikinčiųjų.

Aiškiaregiai mato ateitį laimingą ar nelaimingą, šviesią ar tamsią, gerą ar blogą. Bet jie nemato būdų kaip ją pakeisti, kaip išvengti nelaimių, kaip išsklaidyti tamsą. Jie nestato ateičiai jokių uždavinių, nesistengia jos pakeisti, nekovoja dėl jos. Priešingai, jie rezignuoja, nuleidžia rankas, palieka įvykiams vystytis taip, kaip galingesnės jėgos juos kreipia. Tokie regėtojai paprastai būna fatalistai, netinką nei dabarties, nei ateities gyvenimo kovai.

Pranašai mato ne tik tai, ką žmonės rengia savo ateičiai, bet ir ko aukštesnė valia nori. Jie tiki, kad ateitis galėtų būti šviesesnė ir geresnė, jeigu žmonės įstengtų suderinti savo planus su Dievo planais. Jie tiki, kad žmonių galvojimą ir gyvenimą galima pakeisti, pakreipti, idealesnį padaryti. Ir juo labiau jie regi žemiškųjų ateities planų netobulumą, juo

karščiau ir atkakliau skelbia dieviškąją ateities idealą. Jie nerimsta, nesiliauja kalbėję, veikę, kovoję. Dažniausiai jie lieka savo laikų pajuoka, pasityčiojimu, net kankiniais. Tik išrinktųjų būrelis jų klausia, jų dvasia gyvena, su jais kovoja ir dažniausiai žūsta. Pranašai prisikelia žymiai vėliau žmonių atmintyje ir širdyse; tada, nors pavėluotai, jų balsas pakeičia tai, kas dar galima pakeisti – bent sekančiai laimingesnei ateičiai.

Tikintieji mato ateitį vėl kitaip. Jie pasitiki tiesos ir meilės galia, teisingumo ir gėrio persvara, pastangų, darbo ir aukos vaisiais. Kas tiki, tas visuomet šviesiau žvelgia į ateitį; tas nesitenkina esamu gėriu ir nenusimena dėl regimo blogio: pirmąjį jis ugdo, antrąjį keičia ar išperka. Kas netiki, tam lieka tik dabartis, jos išnaudojimas; tas tenkinasi džiaugsmo trupiniais ir gėrį pigiai parduoda už blogo pasiūlas.

Tikinčiųjų regėtojų yra daugelis, nes daug kas išpažįsta gėrį. „Kiekvienas žmo-

Kun. Stasys Yla

Jovitos Mikalkėnaitės nuotrauka

gus, sako Maxas Scheleris, žino, kad jis neatsiejamai sujungtas su tam tikru gėriu ar gėrio rūšimi... Be tavęs, gėri, be tikėjimo tavimi aš negaliu būti, nenoriu būti, neprišalau būti. Mes abu, aš ir tu, gėri, bręstame arba nykstame kartu“ (Vom Ewingen im Menschen I, 197 p.).

Tačiau gėrio išpažintojai skiriasi vieni nuo kitų. „Gėris keičiasi, sako toliau Scheleris, pagal žmones, klases ir tautas, žiūrint, kokį turinį į jį įdėsi. Mamonos tarnams gėris yra pinigai. Politinio Dievo tarnams – toks gėris yra valstybė. Kam tauta yra viskas, tam aukščiausias gėris yra tauta. Vaikui galbūt gėris yra jo lėlė. Žmogus tiki Dievą arba dievus, ir šiame tikėjime nėra trečio pasirinkimo“ (ten pat).

Ateitininkas priklauso trečiajai regėtojų kategorijai; jis yra tikintysis. Jis tiki gėriu, jo pergale, tačiau tiki kitaip nei tie, kuriems aukščiausias gėris yra pinigai, valstybė ar tauta. Ateitininkas yra tikintysis krikščionis, kuriam aukščiausias gėris yra Dievas. Tėvynės ateitį jis regi Dievo valioje ir su šia valia suderintose žmogaus pastangose. Jo žvilgsnis apima ir politinį, ir ekonominį, ir socialinį, ir kultūrinį Tėvynės gyvenimą, tačiau neities viena šia sritim nesustoja, jos nesuabsoliutina. Jis kovoja už platesnį, gilesnį ir aukštesnį ateities suvokimą ir ši kova padaro jo regėjimą panašų pranašų regėjimui – panašų ne kartą savo kančia ir brolių paniekinimu.

Tėvynės ateities suvokimai

Čia vėl išsiskiria netikintysis inteligentas (arba tikintysis į pinigą), tikintysis kaimietis ir tikintysis į Dievą inteligentas.

Tikintysis į pinigą Tėvynę suvokia kaip bendrą, kolektyvinį interesą, už kurį reikia kovoti. Tas interesas paliečia jo paliktą Tėvynėje turtą, neišnaudotas medžiagines gėrybes arba pelningus būsimos valdžios postus. Kai priverstas kurtis kitur jis randa didesnių ar šiuo metu realesnių galimų, su Tėvyne rišą interesai praktiškai jam pasidaro bereikšmiai. Kartais gal jis parems kitų pastangas Tėvynei padėti, gal net dalyvaus (prie progos) kovoj už jos laisvinimą. Nes jei yra žmonių, kurie už tai kovoja, kas žino, gal jiems ir pavyks. Jis ir čia dar palieka sau atviras duris, kad pro jas galėtų grįžti ir pareikalauti sau didesnių dividendų. Bet iš tikrųjų jis žiūri tik dabarties reikalų, į juos sudeda visą širdį, gabumus ir laiką. Tėvynės reikalams lieka tik trupiniai, atliekamos, nereikšmingos ir apskaičiuotos valandėlės.

Šiems žmonėms tėvynė yra ten, kur gerai. Jie nėra ateities žmonės, bet dabarties. Jie konjunktyvūs, esamų sąlygų žmonės, paprastai kalbant – prisitaikėliai. Kam pinigai buvo aukščiausia vertybė Tėvynėje, tam jis bus ir dabar, ir mes pamatysim, su kokia aistra jie tarnaus šiam dievui – daugiau

nei mūsų plakamieji senieji emigrantai, kurie vis dėlto savo pinigus sukūrė ir ligi šiandien palaiko daugybę tautiškai religišku, kultūrinį ir labdaros institucijų.

Šiems mamonos tarnams iš dalies yra panašūs politinio dievo tarnai. Kam politika buvo stabas savame krašte, tas daugiau iš aistros, nei iš gilios Tėvynės meilės, tęs šią kovą ir svetur. Tėvynė jam bus kažkas plačiau ir daugiau nei viena kuri partija, bet vis dėlto kelias į jos ateitį ves per partijos interesus. *Pars pro toto* – dalinis gėris vietoj didžiojo ir bendrojo – visada bus jiems savėnis ir artimesnis.

Tikinčiojo kaimiečio Tėvynės ateities vaizdas visada buvo idealus, bet kartu ir ribotas. Kaimietis turi gražaus tikėjimo, ir kaip visur, taip Tėvynės reikaluose jis mato Dievo ranką. Taikūs ir ramūs ūkininkai laukia iš Dievo rankos Tėvynės laisvės tarsi kokios dovanos, tarsi atlygio už savo ištikimybę, kančią, vargą ir tyrą gerumą. Kaimietis geras, jausmingas, bet ir pasyvus. Savo jėgomis, savo kieta valia jis nekuria ateities; jis neturi plačių, herojinių užsimojimų. Gal tik dabar, tik Tėvynėje kaimiečių nusiteikimas yra pakitęs. Jie ten perėjo į atkaklų pasipriešinimą. Bet tai pasipriešinimas, iššauktas paskutinės bėdos. Tai yra pasipriešinimas skriaudai, kuri išvedė jį iš namų, kuri atėmė jam žemę, tėvus ir vaikus. Tai yra pasipriešinimas, pažadintas realaus reikalo – prieš realų

užpuoliką. Kaimietis ir šiuo atveju gina savo sodybą, savo artimuosius, savo tikėjimą, kaip jis gintų nuo vagies savo turtą, savo gyvulį, nuo išniekintojo savo dukterį ar žmoną.

Tikintysis inteligentas Tėvynės idealą suvokia giliau ir plačiau. Tėvynė jam nėra tik geografinis, etnografinis ar istorinis žemės kampelis, kuriame jo protėviai gyveno, kovojo ir kūrė; ne tik žmonės, kuriuos riša kraujas, kalba, tradicijos; ne tik miestai ir kaimai, praeities pilys ir ateities rūmai bei sodybos... Tėvynė jam yra ir dovana iš aukščiau; yra paskirtis, erdvė ir laikas, kuriame jis turi ir privalo natūraliai reikštis, kurti, tą erdvę apvaldyti, tą laiką užpildyti prasmingu turiniu. Gal jis taip netikėtų savo Tėvynės ateitimi, jeigu virš jos nematytų Dievo rankos, akies, plano. Tėvynė jam nėra stabas, bet vieta ir padėtis, gyvenimas ir jo forma, kurioj jis ir jo tautiečiai tinkamiausiu būdu gali išpildyti savo žmogišką ir krikščionišką paskirtį. Kai Dievas sakė žmogui eiti ir apvaldyti žemę, lietuvis supranta, kad ta žemė jam yra jo Tėvynė; jis turi ją apvaisinti, apvaldyti, išpuošti – ne tam, kad tik asmenišką naudą turėtų, kad tik romantišką jausmą patenkintų, bet kad išpildytų skirtą aukštesnį įpareigojimą.

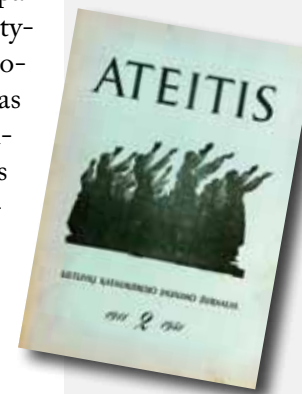
Kaip kultūros žmogus tikintysis inteligentas regi Tėvynės ateitį kitaip nei tikintysis kaimietis. Ne ilgesys, ne romantiškas nusiteiki-

mas, bet pagrįstas įsitikinimas verčia jį kovoti. Ši jo kova negali nei mažėti, nei sustoti, nei atvėsti, nes jis neapsiskaičiavęs veikia ir ne užpultas, ne įsiutintas ginasi, bet visą laiką ir pastoviai. Jeigu kaimiečio kovos motyvai vis dėlto būna asmeniškai, tai inteligento tikinčiojo – bendruomeniškai, sociališkai. Jo kova už Tėvynės ateitį apima visus reikalus, liečia visus Tėvynės brolius. Jo žvilgsnis nepasimeta ir negali pasimesti partiniuose vingiuose, ekonominiuose interesuose, visuomeninės veiklos smulkmenose. Ir atskirus darbus dirbdamas, net kasdienę duoną pelnydamas, jis randa laiko tuos bendruosius reikalus paremti, skirti jiems laiko ir darbo. Inteligento nusiteikimai tėvynės ateities atžvilgiu yra kūrybiški ir dinamiški. Inteligentas, jeigu jis tikrai subrendęs, turi kurti kultūrinės vertybes. Kultūra jam nėra neva stabas, atitrauktas nuo religijos, žmogaus ir tautos. Kultūra sujungia į vienumą visas vertybes ir pirmon eilėn, kaip sako Arnoldas Rademacheris, žmoniškąsias vertybes. Kultūros tikslas yra darnus išskleidimas visų kilniųjų žmogaus prigimties savybių galimai aukščiausiu laipsniu. Kultūra – tai yra žmogaus tapimas žmogum tikra to žodžio prasme. Dėl to Tėvynės ateities vizijoje tikintysis inteligentas turi matyti tobulą, kilnų lietuvių, tėvynės sūnų ir dukrą.

Iš šių trijų Tėvynės ateities supratimų ateitininkui, aišku, tenka tretysis. Jis yra tas tikintysis inteligentas, tas visuomeniškai ir kūrybiškai nusiteikęs idealistas, tas žmogus, kuris siekia tapti pilnutine asmenybe.

Laimingos ateities reliatyvumas

Tėvynės ateitis, nežiūrint geriausių ir idealiausių pastangų, gali būti tik reliatyviai laiminga. Tėvynės rojumi gali tikėti tik vaikas ar nepataisomas romantikas. Realus, gyvenimiškas žvilgsnis regi Tėvynės laimę tik jos žmonių charakterio išlaikyme, darbe ir kovoj už laisvę, gerovę, tvarką ir kultūrą. Yra apgauli laimė, kurios laukia ne vienas, – tai laimė nieko neveikti, džiaugtis gyvenimu, kurį kiti kuria ar jau sukūrė. Kuriančiųjų ir kovojančiųjų laimė yra ir Tėvynės laimė dabartyje, taip pat ji bus ir ateityje. Kova tuo tarpu vyksta už laisvės atgavimą, bet platesniame maste ji niekada nesiliaus. Net laisvę atgavus, net trispalvei suplevėsavus virš visų Tėvynės sodybų, kova už laimingesnę ateitį eis ir nesustos. Kas iš anksto sau pasistato kovos terminą, kas laukia kada nors pergalės, kad galėtų ramiai padėti ginklus, tas blogai supranta savo ir Tėvynės ateitį, ypač laimingą ateitį. Kas liaujasi kovojęs, tas nusigręžia nuo Tėvynės, tas jau miršta. Kovotojui visiškai nesvarbu, ar

Pažinimo šaltinis

Vysk. Kazimieras Paltarokas apie Karalaitį Šventąjį Kazimierą

Romualdas Kriaučiūnas

ko knyga „Karalaitis Šventasis Kazimieras“. Kanauninko rūpesčiu leidinys buvo išleistas Vilniuje 2010 metais. Po knygos pristatymo ir aptarimo kanauninkas keletai stovyklautojų aprodė Šv. Jurgio parapijos bažnyčią, esančią Smilgiuose. Dabar noriu trumpai apžvelgti gautą dovaną – knygą.

Knygos redaktorius – kun. Vaclovas Aliulis, MIC. Įvade spausdinamas Panevėžio vyskupo Jono Kaunecko žodis, tartas 2010 m. kovo 4 dieną, per 526 šv. Kazimiero mirties metines, vyskupo Kazimiero Paltaroko 135-tojo jubiliejaus proga. Panevėžio vyskupija ypač apdovanota, nes šv.

Prieš porą metų vykusioje prieškongresinėje ateitininkų stovykloje Berčiunuose visus dalyvius praturtino kanauninkas Bronius Antanaitis, aptaręs vysk. Kazimiero Paltaroko įnašą ir padalijęs ką tik išleistą vysk. K. Paltaro-

Tėvynė pripažins jį didvyriu, ar jos vaikai jį, kaip pranašus, nukryžiuos ir akmenimis užmuš. Asmeninės laimės atsako tas, kas nori nešti laimę kitiems; jo laimė yra save atiduoti kovoj ir kančioj, darbe ir nerime.

Toks yra laimės supratimas šioje žemiškoje būtyje. Aišku, joks leistinas laimės spindulėlis nėra uždraustas kiekvienam. Ateitininkas yra ir lieka žmogus ir nieko žmogiško, išskyrus pikta, jam nėra draudžiama. Teisingai sako Arnoldas Rademacheris, kad juo žmogus labiau yra žmogumi, t.y. dvasine būtimi, juo labiau jis yra šventas. Taip suprasto šventumo ateitininkas gali linkėti ir Lietuvos ateičiai. Tėvynė bus laimingiausia, jeigu ji galės tikrai ir užtarnauti vadintis šventoji Lietuva.

Visi, kas taip supranta Tėvynės ateitį, yra ateitininkai, nors tuo vardu nesivadintų ir niekad jų eilėse nebūtų buvę. Ateitininkija, švęsdama savo keturiasdešimties metų sukaktį, galėtų tik džiaugtis, jei jos idėjos, jos dvasiniai nuoseklumai išsiplėstų toliau ir plačiau už jos organizacijos ribų. Kas tiki į Tėvynės ateitį, kaip tikintysis krikščionis inteligentas, kas kovoja ir kuria, tas jau priklauso ateičiai, tas yra ateitininkas. Ateitininkų sąjūdžio nariai būtų neleistinai nekuklūs, jeigu save statytų aukščiau už tuos ateitininkus, kurių nėra jų eilėse. Tai, ką šis sąjūdis daro ar siekia, yra tik jo pareiga ir uždavinys prieš Dievą, sąžinę ir Tėvynę.

„Ateitis“, 1951 m., Nr.2

Vysk. K. Paltarokas. Karalaitis Šventasis Kazimieras

Kazimieras yra ne tik visos Lietuvos ir jaunimo globėjas, bet ir Panevėžio vyskupijos globėjas. Seniau buvo tradicija – pirmojo vyskupo globėjas tapdavo ir vyskupijos globėju. Pirmuoju Panevėžio vyskupu buvo Kazimieras Paltarokas.

Savo žodyje apaštališkasis protonotaras kanauninkas Bronius Antanaitis rašo, kad šis istorinis 113 puslapių mašinraščio rankraštis baigtas rašyti 1954 m. Vilniuje. Kurį laiką kanauninkui teko būti vysk. K. Paltaroko sekretoriumi. Iš vyskupo gavęs rankraštį, kanauninkas jautė pareigą pasirūpinti, kad veikalas taptų prieinamas plačiajai visuomenei. Knygos metrikeje rašoma, kad vyskupas kruopščiai rinko medžiagą apie šventąjį Kazimierą. Tuo tikslu jis ne kartą buvo nuvykęs į Gardiną, kur būsimasis šventasis mirė. XX amžiaus pirmoje pusėje šv. Kazimiero kulto sklidimo centras buvo Panevėžio vyskupija, kurioje darbavosi vysk. K. Paltarokas.

Ši 144 puslapių knyga susideda iš dviejų dalių – šventojo gyvenimo aprašymo ir priedų. Pirmoje dalyje pristatomi šv. Kazimiero istoriniai laikai, jo vaikystė, jaunystė ir valstybinė bei bažnytinė veikla. Įdomiai aprašomi po mirties patirti stebuklai, kanonizacija ir jos paskelbimas. Toliau kalbama apie šv. Kazimiero kulto plitimą ir 400 metų jubiliejų.

Prieduose įdėta šv. Kazimiero litanija ir giesmė „Omni die dic Mariae“. Cituojami susirašinėjimai su komunistine valdžia dėl Vilniaus katedros, Šv. Kazimiero koplyčios ir, kiek vėliau, dėl relikvijų perkėlimo. Gaila, kad kartu neduoti iš valdžios gauti atsakymai. Prieš tai pat spausdinamas LKMA akademiko dr. Arūno Streikaus apžvalginis rašinys apie vysk. Kazimierą Paltaroką, šv. Kazimiero kulto gaivintoją ir gynėją. Aptardamas vyskupo knygą apie šv. Kazimierą, dr. A. Streikus rašo: „Parašyta gyvu stiliumi ji dar ir šiandien gali būti naudojama kaip šv. Kazimiero asmenybės ir jo kulto istorijos pažinimo šaltinis. Kartu šis leidimas yra pavėluotas skolos gražinimas ir savotiškas paminklas vyskupui, kuris tiek daug nuveikė, kad šv. Kazimiero kultas per XX amžiaus Lietuvos istorijos audras išliktų ir netgi sustiprintų.“ Vyskupas buvo ne tik geras ganytojas, bet ir daugelio knygų, vadovėlių bei straipsnių autorius. Jo paruoštas katekizmas, išleistas vokiečių okupacijos metais, sovietiniais laikais buvo nuolat perspausdinamas. „Tas katekizmas, galima sakyti, buvo kelių kartų lietuvių tikėjimo mokykla. Tik vyskupo K. Paltaroko dėka sovietiniais laikais

Šv. Kazimieras. Nežinomas aut., apie 1520 m.

milijonai jaunimo paruošti sakramentams. Iš jo mokėsi visos sovietinio meto kartos. Vysk. J. Kauneckas rašo: „Vysk. K. Paltaroko katekizmas – mano tikėjimo pagrindas.“

Noriu paskatinti visus, kurie dalyvavote prieškongresinėje stovykloje ir parsivežėte vysk. K. Paltaroko knygą „Karalaitis Šventasis Kazimieras“, ją susirasti, su ja arčiau susipažinti, į ją įsigilinti. Kuopų globėjai turimą medžiagą gali pristatyti savo auklėtiniais. Mums visiems reikia sektinų pavyzdžių! ■

Apie tikrąją meilę – nevyniojant į vatą

Tomas Taškauskas

Vaikinų ir merginų skirtumai, flirtas ir gundymas, masturbacija, pornografija, abortai ir kontracepcija, išsiskyrimo traumas ir tikroji meilė... Žodžiu, viskas, ką norėjote sužinoti apie meilę ir seksą, bet galbūt nedrįsote klausyti savo tėvų. Tereikia atsiversti 2013 m. pradžioje pasirodžiusią spalvingą 82 psl. apimties knygėlę „Meilės santykiai: ar sėkmė įmanoma?“, skirtą visiems, kurie nori mylėti ir būti mylimi.

Tekstų autorius – su jaunimu dirbantis ir poras santuokai ruošiantis Šv. Jono kongregacijos brolis prancūzas Jean-Benoît Casterman – visiškai atvirai ir nevyniodamas į vatą aptaria visą meilės santykių temų spektrą. Galbūt tave kamuoja nepasitikėjimas kunigais? Juk ką gero gali apie meilę ir seksą pasakyti žmogus, gyvenantis susilaikydamas nuo lytinių santykių? Protingieji gali daug išmokti iš

svetimų klaidų. Be to, kunigai irgi įsimyli, kova su savo jausmais ir instinktais jiems gerai pažįstama. Kaip ir faktas, kad įsimylėjimas – dar ne meilė.

Atvirumas ir pastangos atsakyti į tikrai nelengvus moralinius klausimus (pavyzdžiui, kodėl turėtume nesimylėti iki vestuvių, jei mylime vienas kitą? Kodėl reikia valdyti savo lytinį potraukį? Kada ateina laikas seksui? Kas yra tikroji meilė ir kaip ją išreikšti?) – pirmasis šios knygos pranašumas.

Antrasis leidinio pranašumas – itin patrauklus formatas. Dėl gausių iliustracijų, ryškių spalvų ir žaismingos, gyvos kalbos šis leidinys labiau primena ne knygą, o žurnalą jaunimui, kurį galima skaityti atsivertus bet kurioje vietoje. Knygelę dar labiau pagyvina juokingi paveikslėliai, todėl malonu ją ne tik skaityti, bet ir tiesiog pavartyti.

Matyti, kad knygelės autorius gyvai bendrauja su jaunais žmonėmis, todėl moka kalbėti mūsų kalba. Kartais tokio noro atvirai kalbėtis pristinga net šeimose, todėl šis leidinys praverstų ir kai kuriems tėvams. Svorio knygelei taip pat suteikia ir cituojamos psichologų, seksologų įžvalgos, įvairaus amžiaus jaunimo liudijimai (kai kurie jų ypač įkvepia, nes pajunti, kad su savo požiūriu į draugystę nesi balta varna).

Knygelės autorius, užuot bukau moralizavęs, apeliuoja į skaitytojų protą ir siūlo susimąstyti apie tai, kodėl verta gerbti save ir savo kūną, ir kokie priešingo elgesio padariniai. Apie lytiškumą ir skaistumą kalbama žvelgiant iš didesnės meilės perspektyvos – kaip kas nors tave gerbs ir mylės, jei negerbi ir nemyli pats savęs? Kaip gali būti tikras, kad myli ką nors, jei sieki malonumo dar neįsipareigojęs būti šalia visada?

Žinoma, galima gyventi pagal „paprastesnę“ meilės supratimą – įsimylėjau ir darau, ką noriu. Viskas galima, bet ne viskas naudinga. Ši taisyklė galioja ir kalbant apie meilę bei lytinius santykius. Gyvenimiška patirtis rodo, kad kartais žmogų reikia saugoti nuo jo paties norų. Juk niekas neduos tau automobilio raktelių, jei dar nemoki vairuoti. Panašiai yra ir su meilės santykiais. Jiems reikia subręsti, reikia išmokti meilės kelių eismo

taisykles. Antraip lėksi tiesiai į išsiskyrimo ir nusivylimą griovį...

O ką daryti, jei tame griovyje atsidūrei? Ir jau ne sykį? Gyvenime būna visaip. Kaip yra pastebėjęs filosofas St. Šalkauskis, svarbiausia saugotis pirmojo moralinio nuopuolio, nes po jo daug sunkiau išsilenkti visokių griovių... Džiugu, kad knygelėje pateikiami ir liudijimai tų, kurie yra turėję lytinių santykių iki vestuvių, bet po to atėjo į protą ir sėkmingai pakeitė savo gyvenimo būdą: „Nusprendžiau daugiau to nebedaryti. Mane tai pakeitė. Vyrai nebežiūri į mane taip, kaip anksčiau. [...] Nėra nieko vertingesnio už tikrus žmogiškus santykius“ (p. 53).

Pradedant mokykliniu amžiumi išgyvename tokį seksualinį spaudimą, kurio

mūsų tėvų karta niekada nebuvo patyrusi. Formuojasi stereotipai: „neturėjai panelės/vaikino – esi niekam tikęs!“, „dar skaistus/skaisti – esi baidyklė“. Maža to, reklama, moteriški žurnalai, ant padomumo ribos balansuojančios televizijos laidos ir galiausiai laisvai prieinamos pornografijos pilnas internetas – štai kas kuria daugumos mūsų supratimą apie tarpusavio santykius ir meilę. Iškreiptas požiūris į santykius galiausiai tampa dažnų ir trumpų draugysčių bei skaudžių išsiskyrimų priežastimi...

Populiarioji kultūra (muzika, filmai, net knygos) bando mus įtikinti, kad gyventi palaidai yra madinga ir tai neturi jokių padarinių. Ar tai tiesa? Ar tikrai užtenka tik turėti kuo daugiau merginų/vaikinų? Tikros meilės ne-

randa tas, kas neieško. Kurį kelią rinksiesi tu?

Žinoma, apie tikrąją meilę ir jos prielaidas lietuvių kalba pastaraisiais metais jau yra pasirodę nemažai gerų knygų – tiems, kas skaitė Ričardo Pagojaus „Meilės pamokas“ arba Joshua Harris „Atsisveikinimo bučinį pasimatymui“, ši knygelė galbūt ir nebus labai įdomi. Bet jei tik pradate mąstyti šiomis temomis ir norite lengvos, patrauklios ir žaismingos knygelės apie rimtus dalykus – imkite ir skaitykite. ■

Jean-Benoît Casterman. Meilės santykiai: ar sėkmė įmanoma?

Evgenijos Levin nuotrauka

Ramunė Kubiliūtė

Šiaurės Amerikos ateitininkų veiklos nuotrūpos

Žinučių santraukos parengtos pagal įvairias Šiaurės Amerikos ateitininkų korespondentų žinias ir straipsnius

Kovo 2 d. Korp! Giedra narės su korporacijos istorija ir veikla supažindino ateitininkes, nepriklausančias šiai korporacijai, bet galbūt ateityje įsijungsiančias į korporacijos veiklą.

Kovo 9 d. Los Andželo kun. Stasio Ylos kuopos jaunieji ir jaunučiai ateitininkai žiūrėjo dokumentinio filmo „The Other Dream Team“ („Kita svajonių komanda“) ištraukas. Filmą apibūdina 1992 m. Olimpinėse žaidynėse Barselonoje dalyvavusius ir bronzos medalį iškovojusius Lietuvos krepšininkus. Jaunimas turėjo progos pamatyti, kad net krepšinio žvaigždės komunistų okupacijos laikais patyrė sunkumų ir asmeninės laisvės apribojimų.

Kuopos nariai sukūrė dovanėlę filmo režisieriui Mariui Markevičiui, kuris, kaip ir jie, užaugo Los Andžele. BALF'o (Baltic American League of Freedom) metiniame pokylyje režisierius Marius buvo pakviestas kaip garbės svečias ir prelegentas. Ten Jaunučių globėjos Audra Narbutienė ir Inga Rugienienė įteikė jam jaunučių ateitininkų rankomis pagamintą dovaną – paveikslą.

Kovo mėn. susirinkime Niujorko (New York) Marijos Pečkauskaitės kuopos nariai rašė velykinius sveikinimus, gamino pyragaičius Kauno Šančių vaikų dienos centro lankytojams. Siuntinėlis buvo perduotas į Lietuvą per tuo metu Niujorko šešta-

Jūratės Žukauskienės nuotrauka

dieninėje mokykloje viešėjančius „Gyvųjų akmenų“ grupės narius. Susirinkimo metu jaunieji ateitininkai ir Maironio šeštadieninės mokyklos mokiniai klausėsi „Gyvųjų akmenų“ grupės atliekamų šlovinių giesmių, prisiminė Velykų prasmę.

Kovo 9 d. Ateitininkų namuose, Lemonte, vykusių rekolekcijų tema – „Egzorcizmas, ar tai tikrai?“, „Aš nedarau gėrio, kurio trokštu, o darau blogį, kurio nenoriu“ (Rom. 7,19).

„Visas gyvenimas yra rekolekcijos. Reikia sustoti ir pamąstyti“ – taip priminė rekolekcijų vadovas kun. Gediminas Keršys. Kunigas maždaug šešiasdešim-

čiai dalyvių pateikė minčių apmąstymui. Jis davė pavyzdžių, kaip žmogus gali prieiti prie Dievo minimos dvasinės mirties. Keturių pašnekusių metu kun. G. Keršys pasidalijo savo įžvalgomis, pasakojimais, Šv. Rašto ištraukomis.

Ruošiantis šv. Mišioms, kol vieni ėjo išpažinties, kiti salėje perskaitė Sąžinės peržvalgą, paremtą Jėzaus palaiminimais, užrašytais Mt. 5, 1–12. Šv. Mišių metu skaitiniai priminė apie sūnų palaidūną, apie tėvo meilę jam ir Dievo ištiestas rankas, kurios vis apkabina. Ateitininkų namų valdybos dėka kasmetinės rekolekcijos yra ilgametė Čikagos lietuvių katalikų tradicija.

Kovo 10 d. Čikagos apylinkių Daumanto-Dielininkaičio kuopos jaunieji ateitininkai rinkosi Ateitininkų namuose susirinkimui, kurio tema buvo „Lietuvos partizanai“. Šv. Mišių metu prisimintas prieš dešimt metų miręs buvęs AF vadas dr. Adolfas Damušis.

Kovo 17 d. Korp! Giedra Pasaulio lietuvių centro meno galerijoje, Lemonte, surengė kultūrinę popietę, pavadintą „Poezijos ir žodžio sukury“. Korporacijos narė Giedrė Gillespie pasveikino susirinkusiuosius ir priminė korporacijos tradicijas kultūrinėje sferoje. Popietės metu buvo pagerbti trys ateitininkų „Šatrijos“ korporacijos nariai, literatai. Jų žodžiais kalbėjo ir jų kūrybos ištraukas deklamavo Audrė Budrytė-Nakienė (Salomėja Nėris), Rita Vencloviene (Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana) ir Vainis Aleksa (Vincas Mykolaitis-Putinas). Buvo priminti kūrėjų gyvenimų momentai ir jų kūrybos keliai. Agnė Giedraitytė padainavo keletą lietuviškų dainų.

Kovo 19 d. vyko Šiaurės Amerikos ateitininkų senosios ir naujosios tarybos „telesėdis“, kuriam pirmininkavo Rasa Kasniūnienė. Tarybos nariai gyvena skirtinguose miestuose: Čikagoje, Bostone, Niujorke, Los Andžele, todėl dauguma klausimų sprendžiama nuotoliniu būdu.

Kovo 22–24 d. „Dainavos“ stovykloje vyko rekolekcijos, į kurias buvo kviečiami katalikai iš įvairių vietovių. Rekolekcijas rengė Detroito Dievo Apvaizdos parapijos švietimo komitetas, o jas vedė brolis Lukas Laniauskas, SJ.

Kovo 24 d. vyko visuotinis Ateitininkų namų metinis susirinkimas. Rytą, per šv. Mišias, buvo pasimelsta už gyvuosius ir mirusiuosius Ateitininkų namų narius ir rėmėjus. Susirinkimo metu valdyba ir revizijos komitetas pateikė savo pranešimus, buvo renkami nauji valdybos ir revizijos komisijos nariai.

Kovo 24 d. buvo rengiama Čikagoje esančio Lituanistikos tyrimo ir studijų centro

Kazys Ambrozaitis

trisdešimties metų sukakties paroda ir minėjimas. Tai didžiausias lituanistikos akademinis archyvas ir knygų leidėjas už Lietuvos ribų. Jaunimo centro Čiurlionio galerijos trijuose kambariuose buvo išdėstyti įvairūs eksponatai iš Tyrimo ir studijų centro archyvų ir bibliotekos. Buvo proga pamatyti didžiulę, ant sienos pakabintą jau nebesančios ateitininkų kuopos vėliavą, senas maldaknyges, leidinius ir pan. Minėjimo metu JAV Lietuvių bendruomenės atstovė Dalė Lukienė už visokeriopą veiklą įteikė JAV Lietuvių bendruomenės krašto valdybos medalį „Žalgirio mūšiui-600“ veikliam ateitininkui, buvusiam „Ateities“ žurnalo redaktoriui ir „Gajos“ korporacijos nariui dr. Kaziu Ambrozaičiui. ■

Ramunės Kubiliūtės nuotrauka

Antra iš kairės
mokytoja Violeta
Šopienė, trečias iš
kairės –
Laurynas Šimas

Mūsų sveikinimas

Vasario 16-osios gimnazijos Vyskupo Motiejaus Valančiaus kuopos nariai kiekvieną pirmadienį renkasi į susirinkimą. Jo metu aptariame mūsų renginius, diskutuojame aktualiomis temomis, kurias parengia patys moksleiviai. Dar nespėję atsigausti po nuostabios kelionės į Barseloną, kurią organizavo vienas iš mūsų globėjų Darius Subačius, kibome į naują darbą.

Prasidėjo viskas nuo to, kad „Ateities“ redaktorė Reda Sopranaitė viename iš savo laiškų paklausė mūsų globėjos Marytės Dambriūnaitės-Šmitienės, ar nenorėtų mūsų Motiejaus Valančiaus ateitininkų kuopa paruošti videosveikinimą Kovo 11-osios proga ir nusiųsti jį į Lietuvą. Idėja ateitininkams patiko ir ėmėme planuoti.

Į pagalbą pasikvietėme lietuvių kalbos mokytoją Violetą Šopienę, kuri, be lietuvių kalbos ir litera-

tūros, yra studijavusi teatro režisūrą, bei buvusį mūsų mokyklos mokinį Lauryną Šimą. Mokytoja mums pristatė savo sumanymą ir galimą sveikinimo scenarijų, o Laurynas buvo pasiruošęs techniškai įgyvendinti visas mūsų idėjas ir norus.

Taigi nereikėjo ilgai diskutuoti dėl scenarijaus, nes mintis išreikšti padėką visiems kovojusiems dėl laisvės ir kūrusiems Lietuvą, per Duonos įvaizdį buvo priimtina ir suprantama. Norėjosi tai padaryti šiltai, taip, kad patiktų ir mums patiems, taip pat ir kaip galime mūsų sąlygomis tobuliau. Juk žinojome, kad jeigu mums pavyks, mūsų sveikinimas bus kartu su Lenkijos, Baltarusijos, JAV, Kanados lietuvių sveikinimais ir jį matys visi susirinkę į šventinį koncertą Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje.

Nors mūsų pasveikinimas buvo neilgas, tačiau – net sunku patikėti – dirbo-

me ilgai: kiek kartų reikėjo stotis, eiti ir vėl sugrįžti gražioje mūsų koplyčioje, kiek kartų reikėjo dalytis duona ar tiesiog bėgti link senosios pilies, kur ir vyko pagrindinis veiksmas. O Janinos Degutytės eilėraštis buvo skaitomas ne keliolika, bet keliasdešimt kartų, kol nusprendėme, kad galime tai siūlyti ir kitiems.

Kai darbas buvo baigtas ir išsiųstas į Lietuvą, labai džiaugėmės, kai sužinojome, kad šalia kitų valstybių ateitininkų sveikinimų bus ir iš Vokietijos, t. y., mūsų, Vasario 16-osios ateitininkų kuopos, sveikinimas.

Gimnazijoje minėdami Kovo 11-ąją parodėme visai mokyklai savo sukurtą videosveikinimą. Reikia pripažinti – malonu jaustis padarius kad ir nedidelį, bet gerą, prasmingą darbą.

*Vasario 16-osios
gimnazijos Vokietijoje
ateitininkai*

Argentinoje...

2013 m. kovo 15–17 d. Berisso mieste vyko Argentinos lietuvių jaunimo sąjungos (ALJS) stovykla, kurioje dalyvavo beveik penkiasdešimt atstovų iš Buenos Airių, Lanús Oeste, Tandil ir Berisso. Lietuviški žaidimai, Talentų vakaras prie laužo, studijų programa. Be šios programos, įvyko ALJS valdybos rinkimai. Išrinkta naujoji valdyba: Eunice Casandra Linkevičiūtė (pirmininkė),

Aniela Remorini Gasūnaitė, Juliana Eglė Ación Stalioraitytė, Matias Balčiūnas, Evelin Melnesiuk Gabriūnaitė, Nicolás Cabrera Dulckė, Kevin Kavaliūnas.

Visus infomavome apie galimybes išmokti lietuvių kalbos užsienyje, apie Pietų Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavimą, kuris įvyks šių metų liepos 17–21 dienomis San Pablo mieste. Suvažiavimas rengiamas Pasaulio jaunimo dienų (PJD)

išvakarėse, į kurias atvyks ir jaunimas iš Lietuvos.

Pasaulio jaunimo dienos (PJD) vyks liepos 22–28 dienomis Rio de Žaneiro (Rio de Janeiro) mieste. Į jas atvyks popiežius Pranciškus ir jaunimas iš viso pasaulio. Planuojama, kad ALJS atstovaus labai stipri delegacija. Ypač daug dėmesio skyrėme ateinančiam Pasaulio lietuvių jaunimo kongresui, kuris vyks Anglijoje ir Lietuvoje šių metų liepos 1–14 d.

Juan Ignacio Fourment Kakvelis

nekasdienybė

Kovo 11-oji Kaune

Jau antrą kartą Kauno krašto ateitininkai rinkosi drauge švęsti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo gimtadienio – Kovo vienuoliktosios. Šventė buvo skirta moksleiviams, tačiau renginyje susirinko įvairaus amžiaus žmonės: ir jaunučiai, ir moksleiviai, ir studentai, ir jau kur kas vyresni sen draugiai, iš viso apie šimtą žmonių.

Kovo 11-osios rytą ateitininkai buvo kviečiami į iškilmingas šv. Mišias, po jų – eisena, o po jos dau-

guma į Ateitininkų rūmuose vykstančią šventę susirinko gurgiančiais pilvais, tačiau visų džiaugsmui jau laukė pietūs, už kuriuos dėkojame Ateitininkų fondui. Po pietų buvo apdovanoti fotografijos konkurso „Šis kraštas man gražus“ nugalėtojai (1-ąją vietą užėmė Lukas Jusas), vėliau – pokalbis su švedų režisieriumi Jonu Ohmanu. Šventę vainikavo nuotaikinga vakaronė; už ją esame dėkingi ansambliams „Žaisva“ ir „Sauluva“ bei jų vadovams.

Dominyka Urbaitė

Pavasariškos Kazimierinės Ukrainuose

Su pavasario pradžia Ukrainuose šventėme Kazimierines. Paminėti šv. Kazimiero, viso pasaulio lietuvių jaunimo Globėjo, šventę, Tikėjimo metus, Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejų atvyko Sedos Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresėlės, Pikelių Šv. Jurgio ateitininkų kuopų nariai, Židikų M. Pečkaskaitės vidurinės mokyklos ateitininkai ir Renavo moksleiviai.

Giesmė, daina, gyvu žodžiu į susirinkusiuosius kreipėsi „Marijos radijo“ darbuotojas, ateitininkas studentas Vincentas Lizdenis.

Sesė Aušra, Švč. M. Marijos tarnaičių kongregacijos vienuolė misionierė, jau 10 metų triūsianti Afrikoje, supažindino su gyvenimo Afrikoje ypatumais, paliudijo dvasinės kunigystės galimybę.

Paminėję Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejų, pasidžiaugėme geriausiaisiais Ukrainų pagrindinės mokyklos mokinių kūrybiniais darbais, atrinktais II etapui Mažeikių dekanate, skirtukais „Žemaičių krikštui – 600“. Laureatai apdovanoti Padėkos raštais.

Šv. Mišių metu ateitininkų gretas papildė trys jaunučiai: Kamilė Čiutytė, Ramunė Lukošūtė ir Irmantas Šadauskas. Klebono E. Jurgelevičiaus drąsinantis palinkėjimas „Be Jėzaus jūs nieko negalite...“ skatina auginti tikėjimą, kad būtume veiklūs Dievo įrankiai.

Skirstėmės, vildamiesi susitikti dar ne kartą, kad palaikytume vieni kitus Tikėjimo kelyje.

Jurgita Paulauskaitė

Kandidatai jaunųjų ateitininkų įžodžiui pasiruošę. Godos Urbonaitės nuotrauka

Karališko Vilniaus apmąstymai

Sostinė šv. Kazimiero savaitgalį grįžta į senus karališkus laikus. Nors medines pakylas ir stalus keičia greit surenkamos palapinės, ima ir susitinka amatininkai ir pirkliai, rankų darbo šedevrai pasirodo gaus globalizmo amžiuje, o sūksniai „Tai verby margumas!“ net ir tada, kai galime stebėtis skaitmeniniu menu, vis dar seka pavymui. Ištrūkusi iš svaiginančios mugės margumyno dairytis kitur. Kas šiandien klauptųsi prie Arkikatedros durų, kaip kadaise tai darė karalaitis Kazimieras? Šiomet Karališkąją naktį Arkikatedroje budėjo ir Vilniaus krašto ateitininkų valdybos rengto šv. Kazimiero savaitgalio, skirto „Krikštas – valstybei ir žmogui“ temai, dalyviai. Tad kodėl krikštą verta apmąstyti ne tik Didįjį šeštadienį bendruomenės akivaizdoje atnaujinant įžadus?

Apie pamirštas dovanas

Ar prisimenate, kaip ruošėtės Krikšto sakramentui? Greičiausiai ne, nes krikšto akimirkas įamžinančiose nuotraukose apskritai sunku pripažinti, kad tas baltai aprėdytas kūdikis esate jūs patys. Paūgėję ruošėtės Atgailos sakramentui, Pirmajai Komunijai, tada ir įvyko pirmoji išsamesnė pažintis su visais septyniais sakramentais, žinoma, ir krikštu. Štai Šv. Kazimiero savaitgalio dalyvius pažinčiai su krikštu Lietuvos kariuomenės vyriausiasis kapelionas Rimas Venckus pakvietė į Šv. Ignoto bažnyčią. „Krikštyklos dažniausiai yra bažnyčios priekyje, o šv. Ignoto bažnyčioje – gale. Užsienio šventovėse jos taip pat gale. Kodėl?“ – paklausė kapelionas ir šyptelėjęs priminė seną tradiciją. Simbolinis krikštyklos vietos parinkimas liudija, kad per Krikštą įžengiama į Bažnyčią. „Priimdami Krikštą duodame priesaiką, sutarimą, kuris yra abiejų šalių įsipareigojimas. Prisiekiame Dievui ir Dievas mums prisiekia“, – pasakojo kapelionas. Apibūdinęs Krikšto ceremonijos eigą nuo kryžiaus ženklo iki pašlakstymo vandeniui, kūdikio patepimo krizma bei bendruomeninės „Tėve mūsų“ maldos ir pabaigoje suteikiamo palaiminimo, kapelionas labiausiai klausė, kas atsitinka, kad laikui bėgant Krikšto reikšmė tarsi dingsta kasdieniuose gyvenimuose. „Ką reiškia vanduo krikšto metu? Žydų tautoje tai buvo gyvasties, išgyvenimo, atgavinimo ir švaros ženklas. Nenuostabu, kad dauge-

lyje religijų naudojamas vanduo – pavyzdžiui, musulmonai, įžengdami į mečetę, nusiplauna rankas, veidą ir kojas, o jei negali to padaryti, tai bent savo išskvepiamu oru apšvalo veidą. Juk kai Mozė susitinka su Dievu, jis prašo, kad Mozė nusiautų savo batus, juk turi ateiti tyras, kad galėtum kalbėtis su Dievu. Būtent krikštas nuplauna gimtąją nuodėmę, o tai reiškia, kad per vandenį mes vėl tampame švarūs savo sąžine ir siela. Vėliau vaikas patepamas krizma. Krizma – alyvuogių aliejaus ir miros mišinys, kuriuo anksčiau patepdavo karalius, kunigus ir pranašus. Mus tai įpareigoja – esame pažymėti kaip karaliai, tad priklausome Dievo Karalystei – Bažnyčiai, taip pat esame įpareigoti kaip kunigai, kaip Kristus įsteigtos kunigystės dalis. Esame patepami ir kaip pranašai, kad eitume ir skelbtume tikėjimą, kad dalintumės šiuo potyriu. Po patepimo vėl skaitoma malda ir uždedamas baltas drabužis – skraistė, kuri reiškia, kad dabar esame skaištūs, esame Dievo vaikai. Vėliau nuo Velykų žvakės uždegama krikštijamojo žvakė. Tai reiškia Kristų kaip šviesą šiame pasaulyje – uždegimas simbolizuoja, kad ir mes esame pasaulio šviesos dalis, turime taip pat šviesti, dalytis šviesa su kitais“, – kalbėjo kapelionas.

Moksleiviams pateikęs palyginimą apie pamirštas kadaise gautas ir brangintas dovanas, dvasininkas kvietė prisiminti krikšto pažadus, įteiktus per krikšto tėvus. Manote, kad tie pažadai pernelyg sudėtingi, todėl ir dažnai pamirštami užmaršumo bei intensyvios buities aplinkoje? Anaipol – jie visai paprasti, kaip paprastas gali būti sekmadieninis dalyvavimas šv. Mišiose, kasdienė malda, siekis pažinti tikėjimą. „Šiandien mažai kas stebisi, kai nėra ugdoma žmogaus dvasia. Jei vaikas visišškai neugdomas, negalime kalbėti apie palaimingus santykius – vietoj to atsiranda dvasinės nuoskaudos. Todėl stenkimės Krikšto dovaną išlaikyti, jo malonėje gyventi, pažinti savo tikėjimą“, – linkėjo kapelionas Rimas Venckus jauniems moksleiviams, smalsiai apžiūrinėjantiems iš krikštyklos trykštantį vandenį.

Apie užsispyrimą ir žodžio laikymąsi

Tačiau laikui bėgant, užtelėję, kapstydamiesi po tėvų saugomus dokumentus, imame ir atrandame Krikšto liudijimus. Pamenate, kaip godžiai skaitėte juos pirmąsyk – norėjote žinoti ir vietą, ir datą, ir

krikštijusį kunigą – kažin, ar dar besutiktumėte jį ir šiandien toje pačioje parapijoje? „Tai dangiškas pasas“, – jauniausiems dalyviams paaiškino kunigų seminarijos auklėtinis Gabrielius Satkauskas, leisdamas visiems pavartyti savo liudijimą. Jėzuitų gimnazijos teatro salėje būsimasis kunigas vizualiai pristatė svarbiausius krikšto atributus ir tikinčiojo ginklus. Taip taip, ginklus, mat kasdienėje kovoje su žmogiškomis silpnybėmis neapsieisi be kryžiaus, rožinio, Šventojo Rašto. Vėliau Gabrielius sumanė patikrinti, ar atidūs jaunieji paskaitos dalyviai, ir surengė viktoriną. Ar būtumėte prisiminę istorijos pamokas arba pasinaudoję matematiniais gebėjimais ir atsakę, kada vyko šiomet 600 metų jubiliejų minintis Žemaitijos krikštas? Žinoma, jauniausiems 5–8 klasių moksleiviams atsakyti padėjo vadovai. 1413 m. prasidėjusį ir iki 1417 m. užsitęsusį Krikšto procesą išsamiausiai yra nagrinėjęs vyskupas Motiejus Valančius. Būtent jo istorinę reprezentaciją pagal dviejų dalių 1848 m. išleistą veikalą „Žemaičių vyskupystė“ pateikė kitas paskaitininkas Mindaugas Juknelis. „Žemaičiai buvo pakrikštyti paskutiniai Europoje. Jie tokie užsispyrę, bet ir besilaikantys savo žodžio – kaip kad senovėje būdavo vertinamas šventas žodis – jei pasakei, tai ir vykdyk. Pats M. Valančius aprašė, kad žemaičiai daug kartų buvo nususukę nuo krikščionybės ir netgi skundėsi nuvykę į Romą popiežiui, kad norį priimti krikščionybę, bet jiems trukdo kunigai ir vyskupai, mat šie, žemių gavę, ne krikščionybę skleidžia, o naikina viską, kas šventa“, – apibendrino Marijos radijuje su šeima rožinį vedantis Mindaugas.

Apie integraciją į Vakarų Europą

Kas iš to, kad žemaičiai užsispyrę, paklausite. Į tai gilinosi ir istorinės reikšmės ieškojo vyresnieji 9–12 klasių moksleiviai su Užupio istorijos mokytoju Robertu Ramanausku. „Po Žemaitijos krikšto vyksiamame Konstancos bažnytiniame susirinkime Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas su apkrikštytų žemaičių pagalba ne tik atrėmė Kryžiuočių ordino pretenzijas, atskleidė jų nusikaltimus, prieštaraujančius krikščioniškai etikai, bet ir privertė (jausdamas Europos pritarimą) atsisakyti ankstesnių pretenzijų į Lietuvą, Žemaitiją, ir taip panaikino puolimo grėsmę“, – pasakojo mokytojas. Dar nuo mokyklinės istorijos kurso esame įpratę manyti, kad krikštas – būtinas anksčiau ar vėliau susiklostantis Europos istorijos veiksnys. Tarpukariu atsiradęs lietuviškos pagonybės kultas vertė krikštą vertinti kaip savaime suprantamą valstybės raidos atributą, maža to – dar ir kaip valstybingumo bei tautiškumo praradimą. Sovietmečiu akcentuota garbinga ir pergalinga kova prieš vokiečius. Ką turėtume įžvelgti ir vertinti šiandien? „Krikščionybės priėmimas ne tik pašalino Lietuvos politinę izoliaciją, bet ir prilygo tokiam įvykiui kaip Lietuvos integracija į Europos Sąjungą“, – sakė paskaitininkas. Istorikai išskiria penkias krikšto mūsų valstybei suteiktas privilegijas. Be dažniausiai minimo tarptautinio prestižo įgijimo, karinio sąjungininko atsiradimo, Jogailai suteiktų privilegijų bei žalios šviesos švietimo plitimui, svarbu nepamiršti gal net svarbiausios krikšto pasekmės – pasaulėžiūros ir vertybių sistemos pokyčio. Žmonėse, kad ir tik savo gyvenimuose besisukančiuose, ėmė plisti artimo meilės, atjautos, labdaros, nuodėmės, atgailos suvokimas. Ilgą kelią iki krikšto nuėjusi valstybė, palyginus su kitais Europos politiniais dariniais, turėjo ir išskirtinių bruožų. „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XV–XVIII a. vienijo jei ne priešiškas, tai bent jau nepasitikinčias viena kita konfesijas: katalikus ir stačiatikius, krikščionis ir judėjus, krikščionis ir musulmonus, litvinus, litvakus“, – sakė istorijos mokytojas. O bandantiems suvokti dar kompleksiškesnę tuometinį religijų žemėlapi žemėlapi dera prisiminti Bresto bažnytinę uniją. 1596-aisiais spalio devintą katalikų ir stačiatikių sudaryta Bažnyčių susivienijimo sutartis siekė įgyvendinti grįžimo į vienybę idėją. „Susitarta, kad Abiejų Tautų Respublikos stačiatikiai pripažins popiežiaus valdžią ir svarbiausias Katali-

kų bažnyčios dogmas, laikysis senųjų Rytų Bažnyčios apeigų ir per pamaldas vartos bažnytinę slavų kalbą. Taip susikūrė vadinamoji Unitų Bažnyčia. Puikus bandymas suvienyti dvi didžiausias Krikščionių Bažnyčias...“ – pastebėjo istorijos mokytojas. Kodėl mums tai svarbu žinoti? Be visiems būdingų psichologinių mūsų proto polinkių pažinti nepažintą turbūt geriausiai atsakytų vokiečių istoriosofas Riusernas, kuriam priklauso posakis, kad istorija yra dabartis, kuri žiūri į praeitį, kad suprastų ateitį.

Taip Karališkąją savaitgalį per šimtą jaunų žmonių, susirinkusių iš visos Lietuvos į Jėzuitų gimnaziją, ieškojo sąsajų tarp krikšto žmogui ir krikšto valstybei. Vyriausius iš jų būtumėte sutikę ir Arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčioje, kur sekmadienio paryčiais jie dalyvavo Švč. Sakramento adoracijoje. Krikšto pažinimas nesibaigė paskaitomis – savo kūrybinius gebėjimus pristatę teatralizuoto talentų vakaro „Mūsų kavinė“ metu, moksleiviai šokių, pantomima, daina, inscenizacija pasijuto esą Kuriančiojo dalimi. Kiti įsidėmėjo Vilniaus krašto ateitininkų valdybos narės Miglės Viselgaitės duotą vyresniosios moksleivės ateitininkės įžodį. Vadovai buvo apdovanoti A. Navicko ir R. Sopranaitės sudarytomis knygomis „Laisvė ir tikėjimas: krikščioniškieji trileriai sovietmečiu“ tolesniam tikėjimo pažinimui. Vėliau, susitikę prie bendro stalo savaitgalio aptarimui, jie dėkojo komandą subūrusiai vyriausiajai vadovei Elenai Bučelytei. Tačiau net ir Karališkieji savaitgaliai baigiasi. Manote, kad prasmingo savaitgalio jausmas ima ir ilgai išdyla iš atminties? Būtumėte teisūs, jei ne kasdienės mūsų pačių ir To, kurį išpažįstame, pastangos priminti bei kitų ateitininkų savaitgalių laukimas.

Vita Kuodytė